Alfred Georg Saroughe

Metſade laps

Romaan

Aafrika ja Lõuna-Ameerika põlisteſt metſadeſt

Kirjastus „Põhjanael“ 1924

A-S. „Ühiselu" trükk Tallinnas, Pikk tän. 42. 1924.

S i s s e j u h a t u s.

Lord Maryland ja mr. Hemp.

— Nii siis — lord Maryland, Briti kuningliku geograafia seltsi ja Londoni loodusteadlaste „Nature" klubi esimees, tõusis kirjutuslaua tagant üles ja ulatas oma kõnekaaslasele jumalagajätteks käe, — teie võtate vastu, mr. Hemp, minu ettepaneku sõita oma sõpradega Kapstadti, et seal nii ehk teisiti ette jõuda Roderikseni ekspeditsioonist?

— Ma loodan väljasõita esimese aurikuga, mis 12. märtsil läheb Plymouthist Lõuna-Aafrika, et õigel ajal kohal olla, sest Inglise huvid peavad Tarzani küsimuses kaitstud saama!

See jutuajamine tähendatud lord Marylandi ja tundmata mr. Hempi vahel sündis Briti kuningliku geograafia seltsi esimehe kabinetis 1923. aasta märtsikuu 7. päeva õhtupoolikul.

Pool tundi hiljem kihutas üks auto läbi Londoni tänavate Paddingtoni raudteejaama poole, et Londonist kell 6 lahkuvale South-West Expressile ajalt reisijat sõidutada. Punkt kaks minutit enne rongi jaamast lahkumist peatas auto raudteejaama ees ja kui kiirrong murrul reisijatega täidetud Paddingtoni platformi eest lahkuma hakkas, hüppas veel viimasel silmapilgul keegi reisija rongi 1. klassi kupeesse. See oli pikk, kõhetu isand ilma habeme ja vurrudeta, varustatud näpits-prillidega. Väikesel käsikohvril, mis reisijal kaasas oli, rippus nahkses toosikeses nimekaart. Sealt võis lugeda: Henry Hemp. London Bew Street 32.

Henry Hemp? Teekond Aafrika?... Mis oli lord Marylandil asja kuulsa ahvidekasvandiku Tarzaniga, mis puutus siia n. n. Roderikseni ekspeditsioon ja millised tähtsad ülesanded sel ekspeditsioonil olid?

Esimene jagu.

Briti-Kesk-Aafrikas.

Esimene peatükk.

Plymouthi sadamas. Mr. Hempi üllatused. Saladuslise imeloom ja teadusmeeste wõidujooks.

Igaüks, kes on näinud Plymouthi sadamat, teab milline hiiglategewus siin päewast päewa wahetpidamata käib: tuhanded inimesed laadiwad laewu, tuhanded ja ja tuhanded toimetawad kohalejõudnud kaupasid sadama ladudesse ja tolliaitadesse; tolliametnikkude leegionid jooksewad edasi-tagasi, kirjutawad midagi wirgalt, tembeldawad paberid ja kaupasid, kaaluwad ja uuriwad pakkide wirnu ehk tunnistawad tähelepanelikult reisijate laewade kirjut inimeste kogu. Wedurite wile, laewade sireenid, weoautode rataste raske mürtsumine ja signaalid, hobuste hirnumine, kõigi maade merimeeste rutt, rühkimine ehk aeglane askeldus ja shestikuleeriwate juutide-ärimeeste waikimata wadistamine ilma igas tähtsamas keeles — kõik see põimib end siin üheks suureks liikumise ja tegewuse müraks-käraks. Kui esimest korda sarnast pilti ja tööd näha ning inimeste hääli matwat kõiksuguste masinate, weo- ja sõiduriistade lärmi kuulda, wõib arwamisele tulla, et siin wõimata on korda pidada ja ka õnnetusi ära hoida. Kuid ei: kogu selle suure liikumise ja rühkimise korralikkuse üle walwawad Inglise policemanide hallid silmad, kes iga wäiksematki korratust ehk töötakistust tähele panewad . . . Ilma wastawa kirjaliku loata ei pääsetagi sadama ning ilma pikema jututa sulub teile sarnasel korral policeman tee. Oi, Inglise politseiwõim on alati walwel korra eest — kes nüüd selles kahtleb! Aga politsei on ikka ainult politsei ja politseinik on ka inimene. Sellest see siis tulebki, et te' sadama jõudes, tihtipeale siin postide nõjal ja majanurkade ning kaubakastide juures ja madruste salkade wahel kõigi teiste korralikkude inimeste keskel kõige kibedama tegewuse keerus, ka neid ehtsaid Inglise päewawargaid näete, kes kas oma wahel ägedasti sõnelewad ehk filosoofidena waikides seisa-

wad ja suunurka litsutud piibuwarre kõrwalt osawasti kaugusesse arwuriffaid sademete plekke saadawad, kuni märkawad, et kusagil midagi lohakili on jäänud. Nii-suguste meeste eest tuleb teilgi end hoida ja waadata, et ka teie taskud lohakili ei oleks, sest muidu astub siin tingimata keegi kirjeldatud isiku taoline lahke isand teie juure ja seab siis ilma teie teadmata oma äranägemise järele teie taskus korra jalule. Teiste tööliste, ametnikkude ning eraisikute ja madruste hulgas liigub sadamas iseäranis palju söelaewadel töötajaid. Nende seas on palju wälismaalasi, wiimasel ajal ka rohkesti wene emigrante ja teisi koduta ja kodumaata inimesi, kellele elu kergemat teenistust pole wõimaldanud. Ühesõnaga — Plymouthi sadam on huwitaw koht, kus ühe tunni jooksul rohkem kõikfuguseid tüüpe ja eluawaldusi näete, kui kusagil mujal teisal.

Sadamasse pääsemine ei ole suurte raskustega seotud: täidate teatud formaalsuse, formaalsuse, millega elus ikka arwestada tuleb, muretsete omale wastawast asutusest loa ja sammute siis rahulikult walwel seiswast policemanist mööda, oma sihile. Olete aga reisija, siis on teil tee laewade juure teadagi waba.

Nii jõudis ka mr. Hemp Paddingtonist tulewalt rongilt wara hommikul, alles kolm tundi enne „Hull'i", Briti-Transwaali laewaseltsi auriku ärasõitu, mis kell 11 enne lõunat Kapstadti poole teele pidi asuma, pärale.

Oma bagaashi kohta tarwilikke korraldusi tehes, sai ta siiski ligi pool tundi enne laewa Plymouthist lahkumist kajutisse asuda, ning sirutas end, peale selle, kui ta oma käsikohwri lahti oli pakkinud, mõnusalt leentooli, nagu inimene, kes oma seniste sammudega rahul, ning nüüd end juba wähe puhata wõis lasta.

Seal koputas keegi. Sisse astus laewateender.

„Üks kiri, sir! Praegu toodud."

Nende sõnadega ulatas ta Hempile ümbriku, millelt see mitmesuguste postitemplite ja aadressside mahatõmmete ning ümberkirjutuste keskel kohe äratundis tuttawa käekirja.

Rutulise liigutusega awas Hemp ümbriku, ning ta pilk libises kiirelt üle ridade. Wõis märgata, et kirja sisu teda erutanud oli, sest ta pistis kirja põue, tegi paar sammu mööda kajutit, seisatas, mõtles, ning hakkas kohe oma asju tagasi kohwrisse pakkima.

Põhjus, mis teda selleks sundis, oli, — nii vähe kui seda ka mr. Hemp'ist sarnasest kitsa teadusala erihuvidele andunud isikut oodata võis, puht tunnete vallast pärit. See põhjus oli — Herty Harris, Lõuna-Aafrika teemandikaevanduste juhataja-inseneri noor tütrekene, kes juba teist aastat Londonis oma tädi juures viibis, ning ühtlasi Victoria-College'is oma haridust täiendas. Hemp oli temaga kõigepealt tädi Ursula pansionaadis tuttavaks saanud, mille alaline elanik ta ligi viis aastat olnud, ning peale selle mr. Hemp tükk aega sama College'i lektoriks looduslooo õpetamises, mis asjaolu selle kestvusel teda oma kasvandikule ja salajasele paleusele veel rohkem lähendas.

Kiri ise käis järgmiselt:

Victoria-College, 11. 3. 23.

Armas mr. Hemp!

Sain täna kord oma College'i lõputunnistuse kätte ja tahan peale õpilaste õhtuse omavahelise lahkumiskooswiibimise juba homme tädi Ursulaga jumalaga jätta ning Plymouthist koju Queenstowni vanemate poole purjetada. Sellepärast kahjatsen väga, et selle minu rutulise ärasõidu tõttu Teie minu isa kutset minuga koos Queenstowni tulla praegu tarvitada ei saa, kuna Teie vist nii äkitselt vaevalt omi asju ärasõiduks korraldada saaksite. Arvan, et Teie siiski juba pea oma antropoloogilisi uurimisi meie juures alata saate. Loodan Teid homme veel isiklikult jumalagajätta võivat.

Teie

Herty Harris.

Hemp läks laevalt maale. Ta tegi seda ka viimasel silmapilgul, sest sai ta parajasti veel oma bagaashi, mis koosnes kahest kastist teaduslikkude aparaatidega ja raamatutega, tagasi sadamasillale käsutada, käis ka viimane laevavile, ankrud vinnati üles, ning laev tossutas reisijate ja saatjate vastastikustel tervitustel ja rätikute lehvitamisel sadamasillalt mööda teiste ankrusseisvate aurikute rägastikust välja ulgumerele.

Mees seisis mõtetes oma kohvri ja kastide kõrval. Piletikaotust ei tulnud tal kahjatseda, sest seda võis ta Briti-Transvaali Lloydi kontoris pikendada järgmisele

aurikule, mis arwatawasti ehk juba homme samas sihis wälja pidi sõitma; teatawasti on Lloydil wiis laewa ühendusepidamiseks Briti Kesk-Aafrika ja Kapimaaga.

Sieti oli ta õnnelik, et asjaolud nõnda kujunesid. Herthy ei teadnud muidugi midagi ta uuest Aafrika-teekonna otstarbest, mis tema ärasõitu omakord kiirustanud oli. Nii tundis Hemp isegi teatud headmeelt, et wõis, nagu ta arwas, walmistada tüdrukule armsa üllatuse, teda homme siin Plymouthis ühiseks edasisõiduks wastuwõttes.

Ta wõttis taksomootori ning laskis end, peale selle kui ta kastid ladusse hoiule annud, ligemasse wõõrastemaija sõidutada.

Ka sai ta sadamas enne seda teada, et järgmine Lloydi laew „Trinidad", alles ülehomme Lõuna-Aafrika sihis teele asub; see asjaolu sundis teda nõnda weel ühe liigse päewa Plymouthis wiitma, milline wäljawaade talle üksi just ei meeldinud.

Ta tuju langes päriselt, kui ta wõõrastemajas omale tuba üürides tähele pani, tema numbri kohalt mahakustutas talle tuttawa nime: „G. Roderiksen", ning tema nime sinna asemele märkis. Sellest kokkujuhtumisest loomulikult üllatatud olles, küsis ta teendrilt:

„Roderiksen? Millal lahkus see härra wõõrastemajast?"

„Alles paari tunni eest, sir!"

„Ja kuhu ta sõitis?"

„Ei tea, — wist sadamasse."

Nii siis, Roderiksen oma kaaslastega oli isegi nii häbemata olnud, et inglastes oma ettewõttele kindlasti wastaseid teades, siiski Inglismaa läbi, Londoni kaudu oma teekonna oli määranud. Wististi lootis ta Londonist leida huwitawas Tarzani küsimuses täiendawat materjali kaasa saada. Ja kindlasti wiibisid nad kõik praegu „Hulli" lael, teel Aafrika poole.

Raske südamega asus Hemp oma numbrisse, — sinna kust wastane juba lahkunud oli, temast wähemalt kahe päewa wõrra ettejõudes. Terwe see wahejuhtumine näis talle mingi saatuse näpunäitena, sest nüüd alles aimas ta kord täielikult alatud wõistluse tõsidust.

Ta otsustas kannatlikult äraoodata miss Herthy tulekut, et siis seda agaramalt katsuda wastasest mööda jõuda.

Mõttes arutas ta weel korra läbi terwe küsimuse, milleſt temale käesolewa reisi ülesanne saanud.

Asi oli alanud lihtsalt ja ootamata — ühe Liverpooli kapteni jutustusest, kes oma laewaga läinud sügisel Kesk-Aafrika rannast tagasi oli tulnud, ning kelle teated keegi agar ajalehe sõnumisaatja kohalikus lehes ära oli trükkinud. Teade, mis awalikkuse ette jõudis, sisaldas eneses mitte enam ega wähem, kui uudise, et Tarzanil, kes juba Aafrika dshunglitest wälja päewawalgele, haritud inimkonna keskele toodud, pidi olema weel mingisugune teisik ehk järelkäija, kes weel alles ürgmetsade wabaduses uitas, ning kelle saladuste paljastamiseks uusi samme tuli astuda. Neegrite jutudest oli kaptenile selgunud, et siin igatahes inimsarnase olewusega tegemist, keda neegrid „esiisade waimuks“ nimetasid, ning keda nähtud suure ahwide karja seas põlises metsas, ligikaudu samas ümbruses, kus leitud Tarzan.

Teade leidis tähelepanu õpetlaste ringkondades Euroopas, kuna ta seda üllatawam oli, et peale kõmurikka Tarzaniloo raske oli uskuda samast piirkonnast teist, wõib olla, weel huwitawamat inimahwi eksemplaari leida, mida aga siiski kapteni selge tunnistus tõendas.

Ei kestnud kaua, kui Stokholmi teaduste akadeemia, kes oma ülimaks kohuseks nägi, iseäranis peale Sven Hedini kuulusrikaste uurimisreiside, Rootsi teadusele aukoha wõitmise, uute uurimistega teistest maadest ette jõudes, — otsustas nende teadete tõendamiseks teele saata erilise uurimissalga oma parema antropoloogi, Gunnar Roderikseni juhatusel. Selleſt järgnes loomulikult, et ka inglased, kes senini Tarzani-loos anglosaksi teadusele uue kuulsuse juure wõitnud, ka sel korral maha ei wõinud jääda, milleſt juba meie sissejuhatuses kahekõne Briti kuningliku geograafia seltsi esimehe lord Marylandi ja mr. Hempi wahel tunnistust andis.

Hemp mõtles nüüd just insener Harriselt Queenstownis oma teekonnaks Kesk-Aafrika sisemusse tarwilist warustust ja abimeeskonda saada, loomulikult weendunud olles, et üksinda reisimine ürgmetsa hädaohtude keskel täiesti wõitmata. Sealjuures hellitab ta oma teadusmehe põues weel üht isewärki mõtet, mis puutus miss Herthysse, ning mis iseäranis elawana paistis ligidase kokkusaamise wõimaluse tõttu tema wanematega.

Hemp oli aastatelt juba kaugelt üle kolmekümne, kuid tema senine tegewus puhtteadusliste küsimuste kallal ei olnud weel abielu mõtetele mahti annud. Nüüd arwas ta üheksateistkümneaastases Herthy Harrises, elurõõmsas kaewandustejuhataja tütrekeses oma paleuse leidnud olewat, kuigi senini ta wanapoisilik häbelikkus teda otsustawatest sammudest tagasi oli hoidnud. Eelseisew ühine teekond laewal ja kooswiibimine tüdruku wanemate kodus, näisid talle liginemiseks kõige soodsamat wõimalust pakkuwat.

Aeg näis talle igawana. Õhtuni oli weel tükk aega. Ta otsustas sadamasse jalutama minna.

Teine peatükk.

Kott jahu ja katkised prillid. Uus kaasreisija. Kuiw teadus ja elawad raamatud.

— Kuule, Peeter, kas meie ei astuks kuhugi sisse ja ostaks omale midagi hamba alla, mul oleks pagana hea isu praegu.

Peetri nimeline mees naeratas ning waatas oma kaaslasele wähe kaastundlikult otsa.

— Seda ma arwan, aga ma tean juba ilma järelwaatamata, et mul kõigest kaks pence'i taskus, sina oled pealegi päris lage. Selle raha eest ei saa muud, kui piibutäis tubakat isu kustutamiseks.

Mehed istusid Plymouthi sadamas laduhoonete taga tühjade pakk-kastide wirna otsas. Mõlemad awaldasid wäliselt nende tüübiliste tööta tööliste ja logelejate muljet, keda ära tunned nii wiletsast kehakatteist, müts lükatud kuklasse, kui ka enam murelikust näoilmest. Wiimast ei wõinud just nende meeste kohta öelda, sest mõlemad näisid oma wäljawaadeteta jutuainest hoolimata õige elurõõmsad olewat, mida nähtawasti wõimaldas kummagi õitsew terwis. Mõlemad olid laiaõlalised mehised poisid tugewate kontidega.

Peeter hüppas kasti otsast alla, ning lausus, kui möödasõitwa weoauto müra wähe waikinud oli:

— Siin kiwide peal pole ime, kui inimene nälga lõpeb. Tuleb katsuda tingimata ära kaugemale pääseda. Kõige parem oleks ,kui saaks aga kuhugi ülemere lipata, minupärast kas wõi Ameerika. Mis sa, Juhan, arwad selle

kohta?... Kahju ainult, et ikka weel keelega hästi hakkama ei saa!

Korraga tuli uus weoauto ümbernurga müdisedes, kuhjaga täislaaditud wiljakottidega, ning mehed nägid, kuidas just parajasti ühele herrale, kes mõtetes üle tänawa alla oli tulnud, ning alles wiimasel silmapilgul end auto eest tagasi tõmbas, üks jahukott käänakul koorma otsast peale kukkus, teda enesega mahawirutades.

Autojuht jättis auto seisma, ning hüppas istmelt alla.

„Tulge, Juhan, aitame ta üles!"

Poisid lahkusid kastidewirna juurest ja tõttasid appi. Maaslamaja oli juba raske koti enesest kõrwale tõuganud ning äigas käiksega üle näo, mis lõhkiläinud kotist üleni jahune oli.

Tugewad käed haarasid teda kaenla alt ning tõstsid ta jalule. Poisid olid ta enese wahele wõtnud ning toetasid teda. Autojuht wabandas, upitas suure waewaga pooliku koti tagasi auto otsa ja tossutas minema.

„Tänan, tänan, pole wiga. Liikmed näiwad kõik oma koha peal olewat," ütles herra, pahemat õlga katsudes, kuhu kott peale oli kukunud.

Poisid kippusid wägisi naerule, sest nii naljakas nägi see mõldriks muutunud kõhetu herra wälja, kes nüüd maha oma katkiläinud prillide järele ulatas, mida ka Peeter talle üles tõstis.

Peeter waatas ringi ning ütles:

„Kas teie ei wõtaks taksо, sir?"

„Takso? Allright! Katsume üht leida."

Ning nad talutasid ta märguande peale juuresõitnud taksomootori ja upitasid ta istmele.

„Kellega on mul au, mu herrad? Millega wõiksin teie lahke abi eest oma tänu awaldada?" küsis kahjusaaja, kuid siin lõppes poiste Inglisкeele mõistmine ja nad noogutasid ainult naeratades peaga, kui auto minema kihutas ning neid üksi keset tänawat jättis.

Üllatusest ja põrutusest uimane, jõudis Hemp, — sest see ta oli, tagasi wõõrastemaija. Ta oli juhtumisest õige pahane oma hajameelsuse peale, ja otsustas tulewikus üldse mitte enam jala niisugustes suure liikumisega kohtades käia, nagu seda nimelt on Plymouthi sadam. Ka oli tal kahju, et ta oma ootamata aitajaid rohkem tänada ei saanud.

Järgmisel hommikul läks ta aegsasti raudteejaama, et miss Herty't, kes arwatawasti hommikuse kiirrongiga Londonist pärale pidi jõudma, isiklikult wastu wõtta ja teda wõõrastemaija saata.

Wähe enne kella kahekssat weeres ka oodatud ekspress müriseded Plymouthi jaamaesisele, ning Hemp nägi lõpuks, kui ta tüki aja seesmise rahutusega rongilt lahkuwat reisijatehulka silmitsenud oli, tuttawat nägu teiste tagant paistwat ja ühes pakikandjaga wälja tõttawat.

Hemp astus tulijale wastu.

Tüdruk peatas imestades.

„Teie, mr. Hemp?! Kuidas sattusite teie siia, Plymouthi?"

„Ma mõtlen teiega ühes Queenstowni sõita, miss Herty. Laew läheb alles homme. Teie kirja sain ma just wiimasel silmapilgul, kui otsustanud olin ükskinda Aafrika poole teele asuda. Teada saades, et ka Teie sõidate, pidasin paremaks Teid siin järele oodata."

„Wäga kena teie poolt, mr. Hemp. Aga mis asi Teid siis nii ruttu reisima ajas? Oleksite nõnda juba enne mind ära Aafrikasse sõitnud, kui mu kiri Teile juhuslikult kättesaamata oleks jäänud."

Nad olid jaamahoonest wälja astunud, Hemp aitas miss Herty ühes tema wähese bagaashiga autosse, ja nad sõitsid üheskoos wõõrastemaija, kus Hemp peatanud.

Teel jutustas Hemp tüdrukule lühidalt neist põhjustest, mis teda Aafrikasse wiisid. Ta jättis aga targu nimetamata neid isiklikke lootusi, mis tal miss Herty kohta olid, seda kohasema aja peale edasi lükates.

Tüdruk kuulas nähtawa huwiga ta teadusmeheliste seletusi kummalise „ürgolewuse" kohta Aafrika metsades.

„Kuid, kas wõiks sarnane inimahw üldse olemas olla, kuna nähtawasti Tarzan temast midagi ei teadnud?" arwas tüdruk Hempi seletuste peale.

„See on täiesti wõimalik, ja on isegi tõenäolik, et Tarzan temaga sugugi kokku ei puutunud, ehk seda wahest ainult warajases lapsepõlwes. Dshunglite mõõtmata sügawustes wõiwad peituda kõige imelikumad saladused. Nii wõime weel oletada, et see uus Tarzan endise tuntud Tarzani otsekohene järeltulija on."

— Arwate Teie siis tõesti, et ahwide Tarzan oma

dshunglites viibimise ajal ahvide keskelt omale naise võis valida?"

— Ja kui Tarzan seda ise ka salgaks, tuleb selle võimalusega siiski rehkendada, mida teadus ka isegi vastu tema tahtmist selgeks teeks. Juba niisugusel korral oleks antropoloogiliselt väga huvitav inimene ja antropoliidi otsekohest järeltulejat ligemalt tundma õppida."

Tüdruk ei olnud põrmugi sentimentaalne; ta oli Victoria-College'is ajakohase kasvatuse saanud, kuid terve see lugu oma romantilise õudusega äratas temas loomulikku naiselist uudishimu. Ta otsustas eneses selle loo arenemist tulevikus ligemalt jälgida katsuda.

Kuna miss Herty'l laevapilet juba Londonis Lloydi kontoris valmis oli muretsetud, asusid nad kahekesi teisel päeval viivitamata „Trinidadi "laele, ja vähe enne keskpäeva viis laev neid Plymouthi sadamast Lõuna-Aafrika poole teele.

Meri oli esimesel ja järgneval päeval õige vaikne, nii et nendel merehaiguse all peaaegu sugugi kannatada ei tulnud. Harilikult viitsid nad aega nii enne- kui pärastlõunat laevalael värskes õhus viibides, kus mr. Hemp, kes ikka veel oma kasvataja osast lahti ei oskanud saada, kinniste silmadega kiiktoolis lamavale tüdrukule midagi ette katsus lugeda, õnnetuseks aga lugemisaine alati nii kuiva ja teaduslikku valis, et see viimast enamasti ruttu ära tüütas, ning ta tihti ainult viisakuse pärast mõne pealiskaudse märkusega oma huvi etteloetava aine kohta näitama pidi.

— Aga, mr. Hemp, kas ei oleks Teil parem mitte mõnd raamatut, mis meid otsekoheselt tutvustaks selle Aafrika osaga, kust Teie tulevast Tarzani leida mõtlete? — lausus tüdruk siiski kord vahele.

— Seda maanurka võiks geograafiliselt niisama hästi kui tundmataks pidada, ja pole ka mingisugust kirjandust selle kohta olemas, — kostis Hemp segadusES. — Ma võiksin Teile ehk tuua Stanley reisikirjeldused, mida kirjanduse hulgas Kesk-Aafrika kohta ikka veel pea ainsaks loetakse. Ma lasen kohe alt pakiruumist oma kasti kajutisse tuua."

Hemp kutsus laevapoisi ja tegi vastava korralduse.

Pea nägid nad aga laevaohvitseri nende juure astuvat, kes piinliku ärritusega teatas:

„Sir, teie kast on lahtilõhutud ja tühi. Ma andsin käsu tema sisu leidmiseks terwet laewaruumi läbi otsida. Wastutan teile, et meil warsti korda läheb asja kohta selgust muretseda."

Ning tüki aja pärast ilmusidki madruste saatel laewalaele päewawalgele kaks meest, keda pikema otsimise järele leitud laewapõhjas pakkide tagast peidust.

Kapten kutsuti kohale ja mehed kuulati üle.

„Kuidas sattusite teie, lurjused, laewale, ja kuhu olete pannud kraami selle herra kastist? — müristas kapten.

Ligemal waatlemisel tundis Hemp nendes korraga ära oma aitajaid jahukoti alt (Plymouthi) sadamas.

Waewases Inglise keeles läks meestel korda seletada, et nad pikemat aega tööta Plymouthis ümber hulkunud olles, otsustanud olid Inglismaalt ükskõik kuhu, kaugemale pääseda. Nüüd küsisid nad omakorda, kuhu see laew peaks sõitma.

„Aafrikasse, Aafrikasse! Ma lasen teid inimessööjate kätte wiia, lurjused!" kurjustas kapten.

Mehed muigasid ainult.

„Ja kuidas saite teie siia? — käis kapten peale.

Siis jutustasid mehed, kuidas nad laewale pääsemiseks iseäralise nõu peale olid tulnud. Et laewaseltsi laduhoonesse sisse saada, olid nad tühjade kastide wirnast ühe kohase walinud, üks nendest oli sinna sisse pugenud, mida teine kukile wõttis ja parajal silmapilgul kahtlust äratamata teiste töömeeste hulgas laduhoonesse sisse wiis, ennast pärast pakkide wahele ärapeites.

Teades, et pakid laduhoones laewadele wiimiseks määratud, olid nad pärast ükski olles ühe paraja kasti nende hulgast lahti teinud, selle sisu kaasatoodud tühja kasti toppinud ja ise kahekesi uues warjupaigas aset wõtnud. Edasi oli kõik selge.

Kapteni, kes muidu nende nupukust imestama pidi, wihastas aga kõige rohkem see, et nad reisija kraamiga nii häbematalt ümber olid käinud, ja ta andis käsu neid wahi alla wõtta, et päralejõudmisel Kaplinna politsei kätte anda.

Mehed nägid õige näljased, kuid siiski wäga südid wälja.

Hempil hakkas neist kahju. Ta pööras kapteni poole ja seletas, et ta igasugust kahjunõudmist oma kraami eest,

juhtumisel, kui seda Lloydi Plymouthi laduſt enam ei leita, loobub.

See rahustas kapteni nähtawalt. Ta käskis meestele süüa anda ja käsutas nad alla kütteruumi süsa kärutama.

Kolmas peatükk.

Hukkuw laew keſk waikſet merd. Mr. Hempil ei wea. „Õnnelikud ſaared." Senine bagaaſh kolmanda klasſi reiſijateks. Uued mannevil.

Ülejäänud osa päewaſt möödus ilma wahejuhtumisteta. „Trinidad" oli Biskaya laheſt mööda Gibraltari kohale jõudnud, kui päike parajasti merde wajus ja enamjagu reiſijaid ruttu liginewa pimeduſe ootel laewalaelt alla õhtusöögile koguſid.

Korraga lagunes reiſijate hulgas laiali teade, et laew oma seniſt sõiduſihti muutnud on, ning selleaſemel, et otſe lõunasse ſuunduda, äkki läänesihis kurſi on wõtnud. Pea selgus täiendawalt, et „Trinidadi" raadiotelegraaf oli kinni püüdnud telegrammi abipalumiſega ühelt aurikult, mille peal tulekahju lahti oli pääſenud. Aurik pidi asuma umbes 32. laius- ja 19. pikkuskraadil, arwatawasti Madeira saare läheduſes. Teate saamiſeſt oli juba tükk aega mööda läinud, ja umbes tunni aja pärast nägidki uudishimuliſed reiſijad, kelledeſt paljud laewalaele olid jäänud, ehk peale õhtusöögi sinna tagaſi tõtanud, kaugel taewapiiril nõrka tulekuma, mis pikkamiſi suurenes ja mustawa öö tagapinnal õudſet pilti kujutas.

Hemp oli miſs Hertyga üles tulnud, ning nad nõjataſid kahekesi parda wõrele ja ootaſid põnewuſega awanewat waatemängu. Reiſijate hulgas kuuldus mitmesuguſed arwamiſi õnnetuſes wiibiwa laewa kohta. Eriti ärewuſes olid naiſed, kelle ettekujutus ka juba „Trinidadi" leekides nägi, kui see põlewale laewale ligi peaks sõitma.

Kahe tunniga oli „Trinidad" õnnetuſe kohale nii ligi jõudnud, et palja silmaga näha wõis leekides laewakere ja selle walguſel inimestega täidetud paate, mis laewalt juba alla lastud. Kuna öötulekul merel kerge tuul oli tõusnud, jäi „Trinidad" umbes poole penikoorma kauguſel põlewaſt laewaſt seisma ja saatis päästepaadid alla, ühtlaſi rakettide ja sireenidega õnnetute tähelepanu oma peale pöörates.

„Ma lähen nendega kaasa!" tähendas Herty, juba paatidesse asunud laewameeste peale näidates, ja tahtis nendele järel tõtata, kui Hemp kohkunult ta käewarrest kinni haaras.

„Jumala pärast, miss, ärge olge nii kergemeelne, ma pean ometi teie isa ees teie julgeoleku eest wastutama," hüüdis Hemp rutuga.

Tüdruk kiskus end pōlastades lahti ja lausus kõrgilt:

„Niisuguste kartustega oleks teil wist asjata dshunglitesse Tarzani püüdma minna, mr. Hemp. Ma olen ühes isaga isegi lõwiga jõudu katsunud, teie aga ei söanda kesk waikset merd tulehädalistele appi minna. Ma kardan, et minu isa teie sarnast hoolitsemist sugugi heaks ei kiida."

Siiski jäi ta lõpuks paigale, end oma kaaslaselt aga turtsakalt kõrwale pöördes, kuna wahepeal pealegi päästepaadid laewast eemale olid rutanud. Hemp jäi kohmetult wastuse wõlgu.

Põlew laew oli niiwõrd leekides, et tema päästmiseks enam mingisugust lootust polnud. Pea hakkasid ka õnnetud tulehädalised pärale jõudma. Neid oli kokku 26 meest, — nagu pea selgus, 7000 tonnilise Inglise kaubaauriku „Saturnuse" meeskond, milline laew alalist ühendust oli pidanud Lääne-Aafrika, Kanaaria saarte ja Inglise sadamate wahel, ning nüüd puuwillalaadungiga Kanaaria saartelt tulles ja kawatsedes weel Madeira saarel oma laadungit weinidega täiendada, korraga tuleõnnetuse ohwriks oli langenud.

Tuli oli teadmata põhjustel laewa põhjas alguse saanud, ning kuna laadung õige tuldwõttew oli, jäid juba esimesed meeskonna meeleheitlikud kustutuskatsed tagajärjetuks.

Kuna õnnetud seda kõike jutustasid, oli tuli laewa kallal oma häwitustööd lõpetamas, ning pea astus wesi tema asemele, tulest neelatud kokkulangewasse laewakeresse tungides, millest suured aurused suitsupilwed laewa kohal tunnistust andsid. Weel tõusis wiimane tule ja suitsusammas kõrgele, ning laew kadus kohkunud pealtwaatajate silmade eest jäädawalt wee alla.

Pea samal ajal ilmusid eemal mitmed tuled — need olid appi tõtanud teised laewad. Kuid „Saturnuse" meeskond wiibis juba „Trinidadi" laeл, ja hukkunud auriku

õnnetu omanik-kapten pidi leppima, et „Trinidad" mere-hädalised Santa Cruzis maale laseb.

Järgmisel hommikul, kui mr. Hemp jälle laewa-laele ilmus, nägi ta omaks imestuseks, et „Trinidad" imeilusas sadamas seisis. Ta pilk peatus hetkeks sadama majadel ja nende ümber awanewal maastikul, kuid seal äratas ta tähelepanu laewalt lahkuw „Saturnuse" mees-kond, kelle ümber reisijad olid kogunud. Hemp waatas ringi; seal silmas ta miss Hertyt, kes laewaninas seisis ja, nagu Hempile näis, tema ees awanenud suurepärase looduse waatlemisele oli andunud. See oli Hempile üllatuseks, kuna ta, möödunud ööl üleelatud sündmusi meele tuletades, tüdrukust järsku mulje oli saanud, et siin mitte niiwõrd õrnahingelise, naiselikku olewusega tege-mist ei ole, kuiwõrd palawa Aafrika tütrega, kes walmis oli igasuguste meeletute pöörasustega hakkama saama.

Hemp katsus tüdruku pilku jälgida ja arwas wiimaks nägewat, et see oma ees taewa poole kerkiwa kustunud wulkaani Teneriffi kuninglikul mäeharjal uitas, mis 3716 meetri kõrgusel juba 300 kilomeetri peale merel eemalt näha.

Nad wiibisid Santa Cruzi sadamas, Teneriffi saare juures. Sadama majade tagant näisid mäejalal datlide ja kookuspalmide salud, kaugemal lehtpuu metsad, aga eemal, seal, kus järsk saareranb nagu lagendikuks muutus, et weel kaugemal orgudes ja tuulteſt warjatud lausik-maaks kujuneda, haljendasid maisi wäljad, haljendasid wiinamarja põõsastikkude müürid ja walendasid puuwilla istandused. Puhus meretuul, mis kõrgele tõusnud päi-kese palawust jahutas, ja õhus tundus uimastawate ranna-lõhnade hulgas mesimagusat aroomi, mis päikeseküllastest kaugustest suhkrupilliroo põldudelt „õnneliku saare" *) sadama kandus.

Teneriff on Kanaaria saartest kõige suurem ja rahwa-rikkam, umbes 120 tuhande elanikuga. Saar on kuulus oma wäga hea kliima ja weel selle huwitawa asjaolu poolest, et siin ainustki roomajat ei leidu. Ta ripub rohe-luses ja tema rohkete metsade warjus pesitsewad waba-

---

*) Kanaaria saari, kuhu hulka ka Teneriff kuulub, nimetatakse weel „Õnnelikkudeks saarteks" ehk Insulae fortunatae.

duses kõigile tuntud kanaaria linnud. Mere tuuled jahendavad saarel valitsevat kuumust ning lumi ja jää on tema orgudes tundmata. Sügis on saarel sademeteta. Oktoobris on keskmine päeva temperatuur 23,7°.

Kuigi saared vabasadamaks kuulutatud, on kaubitsemine Inglise kätes, kuna tööjõu saarel peaasjalikult moodustab imelik hispaanlaste, normannide ja põliste maaelanikkude, berbeeride järeltulijate — guanchide segatõug.

Need geograafilised andmed olid Hempile juba varem tuttavad. Eilist vahejuhtumist aga meeletuletades, sõandas ta siiski tüdrukuga rääkima hakata.

„Miss Herty".

Tüdruk ärkas mõtetest ja tõstis omad silmad võõrastades üles. Neis peegeldus avalik etteheide ja pahameel.

„Mr. Hemp on peale oma kohkumise loodetavasti hästi välja puhanud?..."

„Miss Herty, ma ei mõista õieti, millest teie pahameel tingitud?"

„Teie oletate — pahameel? Ma ei pahane nii kergesti iga rumaluse pärast," salvas tüdruk ja keeras enda kiiresti kõrvale.

Hemp oli segaduses. Ta kohendas oma prille, pühkis neid ja nihutas end siis tüdruku kõrvale laevanina võrele.

„Lubage... Teoreetiliselt võttes oli minu abi merehädalistele mõttetu, kuna siin ainult meremeeste abi kohal sai olla. Teie ja minu vahelesegamine oleks olnud ainult — energia kulutus ja takistus päästetöös. Või arvate, et olen arg?"

„Argust ma ei oleta, kuid teie ükskõiksus oli — andeksandmata."

„Mis tähendab — ükskõiksus, miss Herty? Teie ei tunne ju mind veel õieti kuigi palju. Ma pean ütlema, juba college'is," —lausus Hemp, kuid lõpetas järsku lause: ta oleks peaaegu miss Hertyle midagi ütelnud, mis veel kindlasti varane avaldamiseks oli.

Nüüd vaatas tüdruk imestades Hempile otsa. „Mis te tahtsite ütelda — juba college'is?..." Tüdruku pilk oli isetéadlik, aga siiski nii imearmas.

„Imelik", mõtles Hemp, „kuidas tüdruk minuga nii

ümber käib, nagu oleks ta täiskaswanud daam ja mitte minu endine õpilane. Ja mina?..."

„Wabandust, miss Herty, ma ei tahtnud midagi erilist öelda," lausus ta.

Nad wahetasid weel mõne tähtsuseta sõna, kuid kõne ei edenenud millegi pärast.

„Ma pean tema iseloomu silmas pidama. Ta on Aafrika naine ja juba wiibime selle mandri ligi, mis nähtawasti oma koduse õhkkonna mõju awaldama on hakanud," otsustas Hemp.

Nende wahekord paranes siiski pea, ja nimelt täiesti juhuslikul põhjuse tõttu.

Kui nimelt mõne minuti pärast „Saturnuse" wiimased mehed „Trinidadilt" paati astusid, et Santa Cruzis maanduda, nägi Hemp korraga, et ka tema kaks tuttawat alt süteruumist ühes tulehädalistega laewalt lahkumas olid. Nähtawasti ei tahtnud kapten neid enam tasuta edasi wiia.

Hemp astus meeste juure ja päris järele, kus nad nüüd mõtlewad peatama jääda ja mida ette wõtta kawatsewad. Mehed ei wastanud midagi. Teine neist wiskas paljutähendawalt käega. Arwates, et mehed teda ei mõista, küsis ta lihtsalt, mis rahwusest nad õieti on. „Soomlane," wastas üks nendest, tema küsimusest aru saades.

Soomlane? Kas ei tunne mitte soomlased hästi R o o t s i keelt?..

Järsku wilksatas Hempis uus mõte: kas ei oleks neid mehi temale tarwis? Kuna wiiwitamiseks enam aega ei olnud, ruttas Hemp kaptenit üles otsima. Tema läbirääkimiste tagajärjeks oli see, et weel samal päewal kaks uut kolmanda klassi reisijat Hempi kulul „Trinidadi" reisijate nimekirja sisse kanti, sest mehed olid seletanud, et nad nõus on kas wõi ilma äärele sõitma, pealegi, et Hemp nendele wäärilise tasu kindlustas.

Oma abiliste palkamisest miss Hertyle jutustades, kartis Hemp, et see ta sõnu, nagu endiselt, nüüd külma ükskõiksusega wastu wõtab. Ta nägi aga oma rahustuseks, et tüdrukule ta samm nähtawasti meeldinud oli, sest meeste saatuse üle arutades, olid nad pea jälle elawas jutuajamises, ning Hemp pidi oma häbiks kuulama tüdruku üleolewaid seletusi põhjamaa rahwaste geograafiast,

millest selgus, et soomlased, ehk küll osalt Rootsi kultuuriga, sugugi rootslastega sugulased pole, mida kõike mr. Hemp omal ajal küll teadnud, ammu aga unustanud oli, ajajooksul asjast tõeoludele hoopis wastupidise ettekujutuse saades.

Tüdruk näitas hiilgawalt, et ta college'is ka midagi õppinud oli. Ka oli ta seda oma isalt kuulnud, kes teinekord temale mõndagi omast kaugest suguarahwast põhjas oli jutustanud.

Wiimased päewad enne Kapstadti pärale jõudmist möödusid rahulikult ilusa ilmaga, ehk küll muidu Atlandi ookean sel aastaajal tihti tormine on.

Ühel waiksel õhtupoolikul jäi laew Kapstadti ees reidile seisma, ja reisijad wõisid astuda oma igatsetud sihile — uuele mannerile.

Neljas peatükk.

Teemantide kodu. Wahejuhtumine pereemandaga. Põhjamaa pojad. Uus naiskaaslane. Lugu ebajumala silmast.

Queenstown on üks neudest inimasumise kohtadest, mis tekiwad looduwarade rüppe äkilise awanemisega üleöö, kuhu siis korraga tuhanded inimesed igast ilma kaarest ja rahwusest kokku woolawad, et oma õnne korraga rikkaks saamiseks ära katsuda. Teemandipalawiku esimene hoog on Queenstownis küll juba ammu raugenud, ning see wiletsuste ajajärk mööda, kus inimsipelgate ahnitsew pere ööd kui päewad lageda taewa all wiibides, isegi tarwilist joogiwett kümnete penikoormate tagast omale muretsema pidid. Kaewandus on nüüd omandanud rahuliku asunduse ilme, kus inimesed töötawad kindla juhatuse all, ning kus metsikud segadused ja tapmised wõimata. Kaewandustöö ulatab sügawale maa alla, kust teemandimuld jämeda kiwipuruna päewawalgele tuuakse, ja mulla wedamiseks sisseseatud raudteel sellekohastesse jahwatuswesskitesse wiiakse, millistes ta peeneks jahwatatakse, ning sealt edasi wabadele platsidele wälja weetakse, kus ta kolm kuni neli aastat seisab ja muldub. Siis sõelutakse muld läbi, kusjuures teatud pealejäänud tükkidest spetsialistide harjunud silmad teemandid wälja otsiwad. Mitmest tuhandest puudast leitakse harilikult ainult mõned teemandid. Üldse on Queenstowni kaewanduses töötamas üle 2000

töölise, nendest enamjagu neegrid, kes seotud kindlate tähtajaliste lepingutega nende maa alla shahtidesse sulgumiseks. Enne töölt lahkumist peale lepingu lõpu tuleb igal töölisel wiibida teatud aeg sunduslikus karantiinis, et tal wõimata oleks teemante allaneelamise ja muul teel kaasa wiia. Peale lihttööliste on kaewanduses tegewuses kaheksa eriteadlast-inseneri, terwe rida teemantide lihwijaid ja muil eriharudel töötajaid. Olgugi, et töö on wõrdlemisi raske, ei tule töölistest siiski kunagi puudu, sest — kaewanduse juhatus maksab hästi.

Kaewanduste juhataja elumaja, suur ühekordne hoone pika lahtise rõduga asub wähe eemal muist ehitustest. Rõdul palawa päikese wilus näeme praegu arwukat seltskonda ümber söögilaua, insener Harrisiga eesotsas. Ta on aastatelt ehk üle wiiekümne, kõhetu päewitand näoga, millele muutlik minewik ja pikaajaline wiibimine lõunamaa palawwöös paratamata omad jäljed jätnud. Juba wiieteistkümne aasta eest on ta leseks jäänud, ning abikaasa surmaga langes ainuüksi ta peale kohustus hoolitseda wäikese abitu olewuse, oma tütrekese eest. Ta on oma isa kohuseid kõige õrnemalt täita püüdnud; äranähes, et kaswades lapsel kaewanduses üksi wähe, mida õppida on, saatis ta teda esialgu Natali, oma naise sugulaste — buuride juure kaswatusele kohalikus tütarlaste koolis, ning selle lõpetamisel edasi Inglismaale oma haridust lõpetama.

Täna on wanaherra muidu pilwis nägu õige lahe ja lahke: Herty, tema tütrekene on eile alles koju tagasi jõudnud, peale merereisi ja pika teekonna maad mööda Kaplinnast Queenstowni kõige parema terwise juures wiibides, ning wanaherra muheleb rahulolles, kui tüdruku elaw naer aineti jälle üle laua kõlab. Ühes miss Hertyga on kohal ka meie wanad tuttawad: mr. Hemp, kes eilsest päralejõudmisest jälle weel wähe kohmetu, sest ta oli omas wiisakuses kohe majaproua terwise järele küsinud, sest tal ei tulnud warem sugugi meele, et miss Herty ema surnud wõis olla. Tüdruk oli kohe ära jooksnud, ning tõi talle esitlemiseks, kättpidi wedades, wana neegrinaise Sarah, kes mr. Harris'e juures juba kaua aastaid majawalitseja ametit pidanud, ning nüüd, omi sõrmi põlles puhtaks pühkides, Hempile ehtsas neegrinaise häbelikkuses hirwitawate hammastega laial raswasel näol oma

käe pakkus. Tüdruk oskas temast alati üle olla, ning see pani Hempi ikka seesmiselt mõtlema.

Ühes Hempiga olid päral ka kaks õnneotsijat Plymouthi sadamast. Teada saades, et mehed tema kaasmaalased võisid olla, oli insener Harris nad lauda kutsunud, kus nad talle oma loo ära pidid jutustama. Nimelt oli mr. Harris ise pärit Eesti saartelt, kust ta juba noorelt lahkunud oli, et laias maailmas omale peale vanemate surma paremat tulevikku otsima minna. Oma kodumaast oli ta ainult niipalju senini kuulnud, kui Inglise ajalehed viimasel ajal selle vabadusvõitlustest pealetungiva idanaabriga aegajalt lühidalt teatanud olid.

Nii jutustas nüüd ka üks meestest, et ta nimi olla Peeter Uus, ning et ta ka Saaremaalt pärit olla. Ilmasõja lahtipuhkemisel oli teda Vene valitsus väeteenistusse kutsunud, kuid ta oli oma väeosaga Poolamaale jõudes, sealt põgenenud ja Soome kaudu, kust omale välispassi oli saanud muretseda, Rootsi, ja sealt edasi Norramaale sõitnud. Vahepeal õige kirjut elu kannatades, oli ta lõpuks Bergeni sadamas oma praeguse kaaslase, soomlase Juhani Kuulo'ga, kokku juhtunud, ning ühine juhuseotsija saatus oli neid sõpradeks teinud. Edasi olid nad rännanud Norra sisemaale, juhuslise teenistusega omale ülespidamist saades, pärast aga olid nad sattunud ühele Norra kalapüügi laevale, millel nad madrustena ligi kolm aastat viibinud. Kalapüügist tüütudes, olid nad otsustanud edasi Inglismaale, ja sealt võib olla veel kaugemale oma õnne otsima minna. Lõpuks tõi neid juhus Plymouthi sadamas ja laeval mr. Hempiga kokku.

Mr. Harris, kes kogu seda juhtumist põhjusmõttelikult Eesti keeles ärakuulata tahtis, oli tihti hädas, sest ta oli emakeele põhjalikult unustanud, ning korduvad omavahelised arusaamatused jutustuse kestel andsid laudkonale küllalt naljatamiseks põhjust.

Mr. Harris leidis põhjusega, et Hemp ülepeakaela talitanud oli, sellega, et ta niisuguseks suuremaks ettevõtteks, nagu uue Tarzaniloo uurimine, mis kõige metsikumates Aafrika piirkondades mitu kuud võis kesta, Inglismaalt üksi, ilma, et omale abilisi muretseda, tulema oli sõitnud. Asja parandas veel osalt see, et juhus Hempile ootamata reisijana laeval appi tuli.

Hempi ettevõttel pikemalt peatades, jõudsid nad

ühiselt otsusele, et see võimalikult pea saladuslise olewuse arwatawa elukoha poole edasi teele peaks asuma, kuna karta oli, et Roderiksen, kellest senini enam midagi kuulda polnud, oma wahest suurema ekspeditsiooniga ja täieliku warustusega otse kusagil Aafrika läänerannas maandus, ja sellega üksi juba uurimissihile ligemale oli jõudnud. Mõlemad nooredmehed olid ettewõttest enesest loomulikult waimustatud, arwatawate hädaohtudega mitte rehkendades, kuna nad asja teaduslise külje — uue inimahwi leidmise wõimaluse — täiesti mr. Hempi uskuda jätsid. Ka mr. Harris'el oli teatud määral umbusku Hempi kawatsustesse.

„Ma annan teile omaltpoolt mõned ustawad neegrid kaasa, ka muud warustust ja sõjamoona leidub niipaliu, kui tarwis, aga ma kardan siiski, et teie kõige paremal juhtumisel juba poole tee pealt tagasi pöörate. Dshunglitesse on nii mõnigi ekspeditsioon ära uppunud", — tähendas ta.

„Noh, said esimese Tarzani otsijad asjaga toime, katsume meie ka." — lausus selle peale Hemp ükskõikselt.

Miss Herty, kes wiimase aja meeste arutusi waikselt pealt kuulanud, tõusis äkki lauast üles, astus isa tooli juure, wõttis wanamehel ümber kaela, ja ütles talle tasa, nagu mõnd suurt saladust!

„Isa, ma lähen nendega kaasa."

Mr. Harris kohkus nähtawalt, seda enam, et ta teadis, et tütrel seda, mis talle pähe tuli, peaaegu wõimata sealt oli wälja tõrjuda. Selles oli ta enese pärandatud loomus süüdi. Ta oli juba warem harjunud nägema, kuidas tütar mõndagi hulljulget ja kaelamurdwat ette wõttis.

„Armas Herty, kuidas tuled sa sarnase pöörase mõtte peale," katsus ta wastu hakata, „mis oskab üks sinusugune tütarlaps ürgmetsade waritsewate hädaohtude ees? Sinu wana isa kondid ei jäe hauaski rahule, kui ta oma tütre nii kergemeelselt peaaegu surmasuhu saadab."

„Aga, isa, ma ei lähe ju üksinda, ja ma oskan ka ennast wähe kaitsta, kui hirm peale kipub!" — naljatas tüdruk wastu, kindlas teadmises, et isa juba kord järele annab.

„Ja sa tahad mind jälle kohe üksi jätta, kuna ma sind

üle mitme aasta waewalt näinudki olen?" — häbaldas wanaherra edasi.

„Ma loodan päriselt, et minust teekonnal ka wähe kasu saab olema, nõnda, et meie kõik seda warem tagasi jõuame." — puikles tüdruk wastu. „Mr. Hmp, ega teil ometi midagi selle wastu pole, kui ma kaasa lähen? Kui teil kord isu otsa saab, siis hakkan mina teie asemel seda kinnipüüitud ürgolewust rawitsema ja hoidma. Teie ometigi toetate minu palwet isa ees omalt poolt, eks?"

Hemp'il oli weel raskem tüdrukule wastu hakata, ehk ta küll umbkaudu aimas, kui suurtele hädaohtudele ta teda kaasa wiis.

„Ma saan ainult niipalju lubada, et kõik teen, mis minu wõimuses, et armulise miss Herty julgeolekut kaitsta," lausus ta kahheldes. „Parem ehk jääksite siiski isa juure?" — lisas ta weel.

„Ei, ma t a h a n kaasa minna, kas teie mind wõtate ehk mitte," — lõpetas tüdruk jonnakalt.

„Ma näen, et tuleb jälle järel anda," lausus mr. Harris, „ehk ma küll kindlasti ei tea, millega see kõik lõppeda wõib. Loodan, et saatus teile armuline on, ning kui teie omaltpoolt ise ka midagi mõtlematut ette ei wõta, siis teid ehk terwetena jälle wõin näha."

Ning, ettewaatusele manitsedes, jutustas ta, kuidas keegi kergemeelne noormees Inglise asundusest Kongo jõel omale enneaegse otsa oli leidnud, pärismaalaste wiha oma wastu üles äsşitades. Noormees oli nimelt kuulnud, et neegritel kaugemal dshunglis pidi olema oma templis ebajumala silmas mingi suur ja wäärtusline kalliskiwi. Oma sõbra manitsustest hoolimata, oli poiss otsustanud seda neegritelt ära warastada. Sõber ei saanud muud, kui lubas wähemalt teda nädala aja pärast ühes oma teendriga otsima minna, kui ta senini tagasi ei peaks tulema. Noormees jäigi kaotsi, ning kui sõber ta pikkade otsimiste peale arwatawa neegriküla lähedusest üles leidis, kinniseotuna puu külge ning üleni werise, oli ta juba hinge heitmas. Aga, et neegrite seaduse järel igaüks, kes nende sarnast pikaldasele suremisele määratut karistusalust puutub ehk aitab, sama karistuse osaliseks langeb, wõttis juurehiilinud neegrikari ka awitaja sõbra puu alt kinni, kui teine parajasti hinge oli heitnud. Ta weeti külla, ning temagi oleks samal kombel oma elupäe-

wad lõpetanud, kui mitte truu teender, kes öösel salaja neegrite nõia ära oli saanud tappa, selle riietes talle pimeduses appi poleks tulnud ja wargsi jõele paati poleks kannud.

Lauaswiibijate meeled muutusid tõsisemaks, ning, ehk sarnased õudustähwardawad piirkonnad küll weel wõrdlemisi kaugel olid, tundis iga teekonna osaline meeltes seda dshunglite salapärast hingamist, mis kustus, ja ühtlasi hoiatas.

Peale lõunane aeg oli juba päikese loojaminekuni jõudnud, ning palawus õhus hakkas langema.

Lühikese waikimise järele tähendas mr. Harris:

„Et teil ehk juba ülehomme wõimalik oleks teele asuda, peame ettewalmistustega ruttama. Teil, mr. Hemp, ei ole wahest midagi selle wastu, kui meie juba homme hommikul katsume neegrid wälja walida, kes nõus oleksid teekonda ette wõtma. Et õhtuni aga weel wähe aega, teeksime ehk juba täna wäikese ringkäigu meie kaewandusega tutwunemiseks."

Seltskond tõusis waikides lauast üles ja astus mr. Harrise juhatusel trepist alla teed mööda kaewandushoonete poole. Mr. Harris armastas oma kätetööd ja walulast, millega ta nii ühte oli kaswanud. Ta oli waranduslikult juba täiesti rikas mees; asi, mis teda weel senini hoidis kaewandusejuhatust üle andmast, oli see, et ta tahtis oma lemmikut tehniliselt täiesti ajakõrgusele ja õitsele wiia, ning siis oma tütrega kuhugi kõrwale asuda, kus ta oma elupäewad rahus wõiks lõpetada. Isegi kauge kodumaa oli talle sel puhul mõni kord meele tulnud.

— Meie kaks noortmeest astusid teiste taga, waatasid üksteisele aineti waikides otsa, ning tundsid teatud kohmetust sellest sündmuste keerust; millistesse nad otsaga kistud.

Oma wälimuse pärast ei pruukinud nad häbeneda, sest Hemp oli nendele Kapstadtis osalt käsiraha annud, millega nad omale uue riidewarustuse ja ülikonnad olid ostnud. Rahul oma senise saatusega, ei teadnud nad aimata, millised juhtumised ja katsumised neid ees ootasid.

Wiies peatükk.

Öö dshunglites. Termiitide koopaelanik. Ghoc ja Tanga. Sammaldunud Kagchi surm. Walged külalised

Ammu oli laskunud üle dshunglite öö, — Aafrika öö, kohati hauawaikne, kohati täis öisete hulkuwate mets-

loomade möirgamist, sihakaalide kisa ja tuhandete putukate sumisemist ja surinat, öö dshunglites oma kutsuwate ja ühes sellega nii kohutaw-õudsete häälitsustega, werejanuga ja eluga, luulelik ja wõigas ühel ajal. Sealgi, kuhu harwa tungib päikesewalgus läbi lopsaka, rändajale läbipääsemata wäätkaswude ja põliste metsahiiglaste tüwestiku ja okstiku, on kuu, nagu häbelik waenelaps jaaniööl kujunud oma hõbedase wöö ja salapärase siniwalguse uimastawate aroomidega.

Öö, imelik öö, mõistmata, ilus ja õudne . . . ülewal lihawate lehtedega wana euphorbia ladwas liikus nimetu kogu.

Kuu walgustas teda üle latwade mere, ta peatas, et hinge tõmmata ja waadelda seda piirita mustawat wabadust, mida ahmis ta hulkuja süda. Ta oli alles lahkunud alt suure tüwe õõnsuses peituwast mahajäetud termiitide koopast, mida tarwitanud ta wiimastel aegadel oma ööasemeks, kuhu ta iga õhtu ööpimeduse tulekul puhkama puges, kuna teised ta kaaslased puude otsas okste pesades päewade wahet mööda saatsid. Hommikune koit ei olnud kaugel ja pea wõis oodata tulist päikesekettast tõuswat idataewa rannalt ning sellega ühes algawat uut elu dshunglite rägastikus.

Ghoc — nii oli selle imelise dshungli elaniku nimi, — ruttas edasi üle latwade redeli, kuni wiimaks alla ligiduses jõeperwel asuwa lagendiku ääre jõudis, kuhu oli kutsunud teda Tanga — wana isaleopard, lubades talle jutustada ühest oma huwitawast leiust.

Tanga oli Ghociga, dshunglite elanikkude imestuseks, ammu suurt sõprust sobitanud, ning mis seda imelikum, see sõprus ei olnud omal pikal kestwusel kunagi katkenud ega raugenud.

Ghoc waatas wähe ringi, sest ta arwas ehk oma sõpra kusagilt puuotsast leida, kuid nägi teda rahulikult lamamas all jõe perwel. Siis küsis ta Tangalt: — kas oled sa nooruse juba päriselt unustanud, ning suudad ainult ussi Kagehi kombel maas oma saagi järele roomata?

Tanga waatas talle pilusilmi otsa ning ütles rahulikult:

— Aega on. Ma olen täna küll ainult ühe okapiwasikaga oma isu kustutanud, kuid pea wõime omale ja

kogu sinu käratsewale suguwõsale rikkalikku söömaaja saada. Tule ühes. —

Ta tõusis üles, sirutas ennast, ning hakkas piki jõge ülespoole liikuma, Ghoc tema kannul. Peale waewalise teekäigu üle langenud puutüwede ja liaanidest põimitud radu mööda jõudsid nad tuleaseme juure, mida näitas weel wärske, põlenud puutüwede hunnik. Tanga lausus:

— Waata seda sammal-peenart seal.

Ghoc nägi wähe eemal pikka sammaldunud kogu, mis küll liikumata oli, kuid milles ta dshungli elaniku silm kohe Kagehi — wana boamao ära tundis.

— Kageh on wana, — ütles Tanga, — need walged inimesed, kes siia punase lille õitsema teinud, ei pannud teda esialgu tähelegi. Ma nägin metsast, kuidas üks nendest talle peale istus, ja kui Kagehi ennast punase lille soojusel liigutama hakkas, kadusid korraga kõik walged inimesed jõele oma õõnsa puutüwe sisse, mida wesi alla wiis.

Ghoc silmitses tuleaseme ümbrust. Need kummalised walged olewused ei olnud midagi maha jätnud. Nad olid kadunud sama ruttu, kui ilmunudki. Ghoc oli uudishimulik neid kord näha saada. Senini teadis ta ainult, et dshunglite weerul metsas elas kari musti inimesi, kes ehitanud omale lagedale suured maapealsed koopad puutüwedest ja rohust, ning keda ta kartma õppinud, sest nad wõisid saata juba kaugusest peenikesest oksast nägemata surma.

Ta tahtis parajasti pöörda Tanga poole ettepanekuga ülesotsida neid walgeid elukaid, kui korraga nägi, kuidas see ootamata Kagehile ligi hüppas ning wõimsa käpalöögiga teda pähe uimastas. Nüüd sai Ghoc aru, milleks Tanga teda kaasa kutsunud, ning mida ta mõelnud, nendele pea rikkalikku söömaaega lubades.

Uimastatud mao enam kui kümne sülla pikune keha tõusis laineliselt looka, neid mõlemaid jalust rabada ähwardades, kuid Tanga edasikestwad hirmsad löögid, mis Kagehi pea suureks weriseks haawaks muutsid, ei annud talle mahti end wõitluseks koguda, ja pikk keha jäi wõimetult sirgu. Kestis aga weel tükk aega, kuni Tanga oma piinawad löögid järel jättis ja Kagehi liikumatalt lamama jäi. Tõusnud werejanus asus leopard ajawiitmata

oma ohwri kallale, selle kehast suuri tükkisid kiskudes ja nendega aplalt oma isu kustutades.

Ghoc, kes wõitlust waikselt pealt waadanud, ärkas waatlemisest ning jälgis dshunglielaniku kombel oma sõbra eeskuju. Kuid täna ei olnud tal suurt isu ja ta jättis söömise pea järele.

Tanga urises mõnutundel ning pühkis oma weriseid käppasid.

Wahepeal oli jõudnud hommik, ning neid ümbritsew mets ärkas oma päewasele tegewusele, täis linnude kisa ja lobisewate ahwide kriiskamist. Ghoc nägi senini küll ainult wäikseid ahwisid jõe äärest tulewat, kuid ta teadis, et nendele ka pea ta alalised sõbrad, — suurte ahwide kari järgnema saab, et oma pidusööki tapetud Kagehi keha kallal alata. Täna ei olnud tal aga suurt tahtmist nende seltsi jääda, sest tal mõlkusid ikka weel meeles need kummalised walged inimesed, kellest Tanga jutustanud, ning keda ta näha ihaldas.

— Tanga, kas meie ei läheks järel nendele walgetele elukatele, kes siit minema põgenesid?

Leopard oli end laisaks söönud, ja oleks heameelega oma kõhutäit kuhugi wilus puhkama jäänud, kuid ta oli harjunud oma sõbra soowisid täitma, ning lausus selle-päraft aeglaselt:

— Ma ei usu, et nende liha parem maitseks, kui Kagehi oma, kuid kui sa seda tingimata soowid, siis läheme waatame, kuhu nad oma puutüwega peatama on jäänud. —

Ja Ghoc lahkus tuleasemelt ühes Tangaga jõe kallast mööda alla poole, ilma, et oma sõpru-ahwisid ära oleks ootanud.

Tanga liikus seekord kaunis aeglaselt, ning waatas põlgusega pealt, kuidas Ghoc, aega kasutades, wahetewahel puu otsa ronis ja end mõne puuwiljaga, peaasjalikult banaanidega kostitas.

Siiski jõudsid nad nii ruttu edasi, et mõnetunnilise waheaja järele, kui nad kuhugi jõekäärule põõsaste warju seisatama olid jäänud, meestega täidetud paati allajõge libisewat nägid. Nüüd liikusid nad weel aeglasemalt, paadiga sammu pidades, ning silmasid lõpuks, kuidas paat mõne aja pärast lagedal kaldal peatama jäi, ja mehed sellest ettewaatlikult wälja hakkasid ronima. Neid oli seitse meest, kolm walget ja neli musta.

Ghoc, kes läheduses puu ladwas omale waatlemiskoha oli walinud, kuna Tanga alla ootama jäi, nägi walgeid kartlikult ümbrust uuriwat, ja kui nad peale selle mustadele midagi olid öelnud, tõid need mõningad tundmata asjad puutüwest päewawalgele ja kandsid need maale. Kuna mustad, keda Ghoc ka warem juba näinud, peaaegu alasti olid, silmas ta aga imestuseks, et walgete nägudega olewustel mingisugused imelised kehakatted ümber olid. Edasi nägi ta, kuidas nad jälle punase lille üles tegid, ise selle juures aset wõtsid, ning kuidas üks walgetest mingi lühikese riistaga suitsu suust wälja hakkas ajama.

Ghoc oli õige kohmetu tänastest uudistest; ta otsustas Tangaga nõu pidada ja teada saada, mida see nendest tundmata dshungli külalistest arwab. Ta tuli puu ladwast alla ning nägi, et Tanga rahulikult pikali kõhutäit ja wäsimust puhkamas oli.

— Mustad inimesed on ka warem dshunglites ümber hulkunud, — wastas see laisalt Ghoci küsimiste peale, — kuid meie ei ole tarwilikuks pidanud nendega wõitlusse astuda. Dshungli elanikud ei puutu läbikäijaid, kes neid omaltpoolt rahule jätawad. Lähme minema. Mõne aja pärast wõime ju jälle waatama tulla, kas nad weel siin on. —

Ning sõbrad läksid waikides tagasi üles oma alalise asukoha poole.

Kuues peatükk.

Walge nahaga ahw. Waenlastest sõpradeks. Wõitlus woogudes. Asjata tagaajamine.

Oli juba keskpäew, kui Ghoc oma sugukonna juure tagasi jõudis. Ootamata kukkus ta okstelt lagedale käratsewa ahwide karja keskele, kes ikka weel wiibisid surnud Kagehi ligikonnas, keda nad üles olid otsinud, tema liha omale hommikueineks tarwitades.

Ghoc tuli üksi, sest Tanga ei armastanud suurte antropoiidide rahutut seltskonda, ja oli oma sõbrast juba tüki maa taga maha jäänud.

Warjatud ärewusega jutustas ta oma sugukonna ahwidele, kes tema hüüde peale uudishimulikult kokku olid kogunud, walgete inimeste dshunglitesse ilmumisest, kuid ta eksis nähtawasti, kui arwas neid sellest huwitada, sest

peagi walgusid ta kaaslased ükskõikselt laiali, kuna uudis liig harilik näis olewat, — olid ju nad inimesi waremgi näinud.

Imelise loomusunni tõttu oli aga Ghoc walgete inimeste tulekust õige erutatud, ja ta otsis eneses põhjust, mis seda rahutust kuidagi õigustaks. Õieti pidas ta end selle ahwide sugukonna loomulikuks liikmeks, kelle keskel ta kogu aja, kuni ta mälu ulatas, oli wiibinud ja kaswanud, — ka wälistes eluwiisides ei erinenud ta oma kaaslastest; kuid siiski juba esimeses nooruses tuli tema juures ette üksikuid nähtusi, mis, kui mitte kohe wähejuurdlewale ahwide karjale, siis ometi ta enese kaswawale teadwusele mõtlemiseks põhjust andsid. —

Kuna ta alguses oma arenemises teistest noortest ahwidest ehk maha kippus jääma, jõudis ta nendele pärast seda kiiremalt järele, wiimati kõiki teisi oma jõu ja osawusega isegi kaugele taha jättes; arusaadaw oli siis ka see lugupidamine ja aukartus, mida ta oma kaaslastes äratas, ning mis talle lõpuks dshunglielanikkude keskel eesõigustatud seisukorra kindlustas.

Asi, mis teda aga eriliselt imestama pani, oli see, et tema karwakasw wähemalt alguses kuidagi edeneda ei tahtnud ja ta teiste ahwide kõrwal, kes tiheda karwakattega kaetud, pärisel sileda, ja mis kõige kummalisem, palju w a l g e m a naha näis olewat. Pärastpoole muutus naht küll karwasemaks, kuid heledaks jäi ta siiski, palju heledamaks, kui Ghoc'i tõmmudel kaaslastel.

Mis ka wiimastele alati silma torkas, oli asjaolu, et nende südi suguwend iialgi wett ei kartnud, ja kunagi juhust kasutamata ei jätnud, end peale esimeste argade katsete ujumises täiendada. Kuna teised hirmunult ja abitult kaldalt pealtwaatasid, kastis Ghoc end karastawatesse woogudesse, tihti tükiks ajaks wee alla kadudes, ning ainus asi, mis teda sealjuures ehk ettewaatusele sundis, oli kartus waritsewa krokodilli lõugade eest, millistest elukatest dshunglite jõed kihasid.

Wanemaks saades tõusis Ghoc'is järjest mingi seletamata üksinduse tunne, mis talle teiste antropoiidide seltsi igawaks ja mõnel puhul koguni wastikuks tegi; ta kasutas oma kaswawat arwustuswõimet selleks, et tähelepanelikult päewade kaupa üksi dshunglites ümber luusida, oma käe peal enesele toitu otsida, ja dshunglielanikkudega juhusli-

kult tutwusi sobitada, kuni wanad mälestused teda jälle oma sugukonna juurde tagasi tõid.

Nende üksikute loomade hulgas, kellega ta lähemalt seltsinud, oli Tanga. Nad olid õige iseäralisel wiisil sõpradeks saanud. Nagu juba tähendatud, armastas Ghoc teisteist ahwidest lahus, wana puutüwe õõnsuses oma öid mööda saata, mille pimedas waiksuses ta segamata und maitses. Ühel ööl oli aga ümbruses uitaw saagiahne wana isaleopard Tanga Ghoci peiduurka üles otsinud, ning wiimane oleks une pealt paratamata ta werejanu ohwriks langenud, kui mitte oksa kogemata praksumine raske looma astumisel Ghoc'i poleks äratanud, ning kui Tanga end parajasti õõnsusesse sirutas, oli ta pea korraga seestpoolt tugewate klambrite — Ghoc'i põlwede wahel, ja Ghoc pigistas ning pigistas, kuni loom lämbunult täiesti nõrkes. Tanga wõis tänada, et Ghoc seekord näljane ei juhtunud olema: ta kergitas leopardi loiu keha õlale, wiis ta oma termiitide koopast tüki maad eemale ja wiskas hooletult padrikusse. Kuid Tanga toibus peagi ja kadus nähtawasti hädaohtliku salakoopa piirkonnast. Järgmine kord nägi Ghoc Tanga't, kui see jälle kitsikusse oli sattunud; küll kõndis ta seekord wabalt ringi, kuid — ainult kolme jala peal, sest üks esimene oli nähtawasti tuntawalt wigane, mida ta sugugi maha ei toetanud.

Ghoc hiilis salaja leopardi kohal puude okstes ja nägi, kuis see wahetewahel oma esimest käppa lakkus, mis tuntawalt paistetanud näis. Ghog arwas paistetuse põhjust aimawat, ning, nagu selgus, oli ta weel küllalt kaastundlik oma öise murdja wastu, sest ta algas puu otsast sellega ainult dshunglielanikkudele mõistetawat kahekõnet, end Tangale tema endise wastasena tutwustades, ning tagajärg oli see, et umbusklik leopard lõpuks siiski Ghoc'i omale juurde laskis, kes tal käpa wahelt suure sügawale läinud pinnu päewawalgele tõi.

Pärast nagu ei olnudki neil enam põhjust üksteist karta, ja nii algasidki nad ühist luusimist dshunglite padrikus.

Teisel päewal pärast walgete rändajate jälgimist, oli Ghoc jälle sattunud lagendikule, kus wõõrad esimese korra peatanud, ning kus Kagehi luukere, inimahwidest paljakssöödud, pika ahelana walendas.

Ghoc'ile tulid meele ajad, kus ta weel wäikese „ahwi-jõmpsikana" wana mao seljas oli ratsutanud, ning kus Kagehi teda mõnegi dshungliteadusega tutwustanud, talle nii mõnegi muinasjutulise loo jutustanud. Kagehi surmas ei leidnud Ghoc midagi wägiwaldset, selles nägi ta sama dshungliseadust, sest wanadus käseb end tappa.

Ta mõtted said katkestatud Tanga äkisest ilmumisest, kes sõpra nähes oma headmeelt awaldas. Ghoc ei saanud, kui tegi jälle ettepaneku waatama minna, kas eilsed wõõrad weel kohal. Tanga ütles end küll weel söömata olewat, kuid oli lõpuks päri, ja nii liikusid nad uuesti walgete inimeste arwatawa peatuskoha poole.

Lõpuks seisatasid nad jõekäänul põõsa taga, ja Ghoc katsus silmitseda läbi lehestiku wõõraste asukohta. Tanga, keda nähtawasti janu piinas, ronis ettewaatlikult läbi põõsa jõekaldale, Ghoc'i üksi jättes.

Korraga teritas Ghoc tähelepanu: põõsa taga, kuhu Tanga kadus, oli midagi sündimas. Ainsa wõimsa liigutusega lükkas Ghoc põõsa laiali ja hüppas jõekaldale.

Kuid oli juba hilja: Tanga pea oli sattunud koleda jõeeluka, — krokodilli lõugade wahele. Meeleheitlikult wastupannes libisesid leopardi käpad üle krokodilli soomustatud pea, kuid wastane jäi weata ja tõmbas oma lõuapärad weel enam krampi, tabatud saaki kaldalt sügawale kiskudes. Wesi kees, kummagi looma rappuwatest kehadest piitsutatud, werega segi, wahune ja porine. Kuna wihane leopard esimeste käppadega krokodilli silmi püüdis tabada, end tagumiste jalgadega wastu jõe põhja tugedes, surus halastamata koletis järjest kõwemini oma raudsed hambad ilusa looma pealuusse, et woogudes saaki seda kergema waewaga kägistada.

Juba libisesid leopardi jalad ja ta kisti paar sammu kalda poolt jõkke.

Ehmunult jäi Ghoc alguses silmapilguks hirmsat wõitlust waatama, mis paratamatult tema sõbra kaotusega lõppema pidi. Siis kadus ta põõsasse. Järgmisel silmapilgul rabas krokodilli wägewa nuia tabaw löök otse pähe, ning elukas oli oma teisest silmast ilma. Kuid ta ei mõelnudki weel järele anda. Mõlemad wastased wisklesid elu ja surma peale edasi.

Nüüd tormas Ghoc wette. Tema klambritest käed haarasid krokodilli lõugadest kinni ja paenutasid need täiesti

laiali, kergelt, kui banaani kauna, nii et Tanga pea kolletise suust wabanes. Weel lühike silmapilk, ja korraga kadusid Ghoc ja krokodill mõlemad wee alla.

Mis oli juhtunud?

Wesi keerles ja wahutas surmani haawatud leopardi ees, kes raskelt hingates purukismuljutud peaga wee ääres lamas; ta keha tõmbus krampliklult.

Siis kerkis weepinnale Ghoc, wedades oma järele pärani lõugadega lämbunud krokodilli keha. Ta puristas hingeldades ja ujus paari tõmbega kaldale, kuhu eluta koletise maha wiskas. Siis haaras ta Tanga kui lapse sülle ja jäi põõsaste taha hinge tõmbama.

Ja oli ka wiimane aeg: wõitluse müdinast äratatud, ruttasid kohale kaks uut jõekoletist, et oma eelkäija tööd wõimaluse korral lõpetada. Kuid nad olid wähe hiljaks jäänud. Ghoc heitis jõele weel ühe põgusa pilgu, ning hakkas siis oma koormaga dshunglite sügawusse teed otsima.

Ta ei aimanudki, et weel keegi nende heitlust jõe ääres näha olid wõinud. Need olid samad wõõrad inimesed, kelle ligidust Ghoc oma sõbraga warem waritsenud, ning kes kahtlase müra peale eemal põõsastes kohale olid hiilinud.

Nad nägid kõigest werise waatemängu lõppu; seda kummalisem paistis nendele selle karwase hiiglase wägitegu hirmuäratawa krokodilli surmamisel.

— „Kas ei ole meie mitte oma otsimiste eesmärgil?“ — hüüdis üks nendest, ning kuna Ghoc oma haawatud sõbraga padrikusse kadus, sööstsid nad kõik iseenesest tagaajamisele.

Ghoc ei saanud weel kaugele. Ta kuulis korraga sammude jooksmist enese taga, ning tagasiwaadates nägi inimeste wilksatawaid päid kiirelt läbi põõsaste järele rühkiwat. Kahekorse pingutusega ruttas ta edasi, kuid tagaajajad ei tahtnud nii kergesti maha jääda.

Kõlas pauk, — midagi wihises mööda. Kas nimelt wõi kogemata oli keegi tagaajajatest lasknud. Ghoc ehmus imelisest kõuerakssatusest. Ta arwas maapinda enese all pragunewat. Hingeldades jatkas ta jooksu. Tanga ei korisenud enam. Ghoc tundis, kuidas keha ta seljas loiuks muutus, ja ta teadis, et sõber oli surnud.

Korraga lõppes kitsas jalgraba tiheda, liaanidest põimitud metsa serwal. Ghoc peatas ja piilus tagasi. Waen-

lased olid temast weel ainult mõnikümmend sammu järel. Imelik, miks ei ratsatanud nad jälle?

Ghoc otsustas. Kiirelt wiskas ta sõbra elutu keha õlgadelt, ning järgmisel silmapilgul oli ta kadunud puude rägastiku latwu.

Ghoc oli pääsnud.

Mehed jõudsid metsinserwale, kuid tagaaetaw oli kadunud kui maa alla. Määratu tihnik seisis müürina nende ees. Pettunult olid nad sunnitud oma otsimisi katkestama, et aga kohe plaanikindlamalt peale hakata. Olid nad ju wähemalt niigi palju wõitnud, et teadsid oma otsitud jahilooma kindlat asumispiirkonda, keda ennast nad wast oma silmaga arwasid näinud olewat.

Nad peatasid, kuni üks mustadest Tanga naha wõttis, siis ruttasid nad tagasi laagrisse.

Seitsmes peatükk.

Isa ehk wõõrasisa? Otsustaw heitlus. Uus ahwide kuningas. Wabatahtlik loobumine wõimust. Kaks põlist wastast. Sõit omapärase ratsu seljas.

Õhtu oli pea käes, kui Ghoc oma sugukonna juure jõudis, kes rahulikult sõi suuremal dshungli lagendikul. Wahepeal oli ta peatanud, et oma nälga juhuslikult tabatud metssea lihaga kustutada.

Ghoci ilmumine ei äratanud sugukonnas mingit tähelepanu, kuna ahwide madalalt arenenud ajunele weel peaaegu wõõrad on sarnased meeltemuudatused, nagu rõõm ja kurbus, ning ainult Ghoc tundis arusaamatut tuska oma kaaslaste ükskõiksusest, mida weel suurendas teadmine, et ta oli ilma omast truust sõbrast, kes oli jäänud surnult tagaajajate kätte.

Seda mälestust tegi elawamaks werine kriimustus Ghoci turjal, mis ikka weel wähe walutas, mida olid teinud Tanga küüned surmawisklemises, jookstes tagaajajate eest tihniku poole.

Ghoci sugukonna ahwide eestwedajaks oli Sartan, wana isaahw, kes oma tugewa kehaehitusega ja jõuga kõikidest ahwidest üle oli, mille tõttu tema kuningawõim sugukonnas juba aastate kestel wastuwaidlemata maksew oli olnud. Ghoc'iga oli ta wahekord enam kui ametlik, ning juba ammu olles noor ahw tema lõugade tugewust enese

kallal maitsta saanud, kui mitte Ghoc'i ema Arssa, kes oli ühtlasi Sartani naine, oma lemmiku eest alati sübilt polekS wälja astunud. Ghoc pidas meeles, kuidas Sartan, keda ta õigupärast oma isaks pidi nimetama, — sest teist wanemat ta omal ei teadnud, temas alati waimuliktu tunnet äratas, ning ta teadis wäga hästi, kuidas ka wiimane teda kõige metsikumalt wihkas, oodates ainult juhust, et häwitada oma naise kaswawat lemmikut, kellest aimas kardetawat wõistlejat tulewikus. See halb läbisaamine oli osalt põhjuseks, miks Ghoc tihti teiste ahwide seltsi mahajättis, sellele iseseiswat tegutsemist dshunglites eelistades.

Kui Ghoc parajasti teiste ahwide hulgas ringi waatas, et Arssale ligineda, ning temale oma õnnetusest jutustada, kuulis ta enese taga tumedat õrinat.

Silmapilk ärkas ta mõtetest, ja kui ta ümber pööras, nägi ta Sartani, kes kohutawalt möirates, hammustades teisi ahwe, wabastas omale teed ja juba tungis talle kallale.

— Mida otsid sa siit? — hulus ta, tigedate silmadega ülewoolawast wihast meeletu, — mine tagasi, kust sa tulid, mine oma siledanahalise Tanga juure! Juba jälle wead end siia, dshunglite hulgus!"

Kuid Sartan oli oma häwitamisplaaniga hiljaks jäänud, — ta oli lasknud oma wihaaluse ammu wäljakaswada nendest aastatest, kus ta teda wastupanekuta häwitada oleks wõinud.

Ghoc ei saanud weel midagi wastata, — juba oli Sartan tema kallal, kuid selle asemel, et esimest hoogu rinnaga wastu wõtta, tuli Ghoc'ile korraga mõttesse kõrwale hüpata, ja enne, kui wastane end uuesti ümber pööris, keerutas Ghoc tema käewarre pihku, — midagi raksatas, ja Sartani parem käsi oli õlast murtud.

Uuesti jooksis meeletu isaahw kallale, kuid Ghoc lõi nii osawalt talle kubemeisse, et ta, möirates wihast ja walust, kummuli kukkus. Enne kui tal korda läks tõusta, oli Ghoc turjal, ning werejanuline loomus temas awaldas täielikult, kuna ta oma tugewad walged hambad wajutas karwasse kõrri, otsides selle tõmblewad weresoont.

Ta wõimsad käed hoidsid wiltu wastase pea, selle kardetawaid kihwu eemal oma kehast.

Mõlema wastase ümber olid kogunud teised sugukonna liikmed, wahtides ning nautides werist heitlust. Nad ei seganud kummagile wahele, sest antropoiidi algeline mõistus ei osta weel hinnata ühise wõitluse paremust, — muidu oleks see inimsoo esiisade ürgtõug ammu wõinud olla päratute dshunglite ainuwalitsejaks.

Imestades waatasid ahwid, kuidas muidu nii rahuarmastaja Ghoc hüppas oma wastase kuklasse, raudsete kätega nii kaua teda kallistades, kuni hammustas läbi ta kõri.

Weel püherdasid nad tüki aega dshungli kõrges rohus, siis tõusis Ghoc püsti, werine üleni, jalg nõrkenud wastase kaelal. Ta sirutas üles puude kõrgete latwade poole omad karwased käed, kui elawad haakklambrid, ning hääldas paisuwalt dshunglite metsikut wõidukisa, koledamat kõikidest helidest, mis kajanud kunagi ühe metslooma kõrist, millise kõrwal teiste ahwide hulumine wäeti lapse häälitsemisena paistab.

Ghoc waatas alla, — wastane ta jalgel ei liigutanud enam. Ta tahtis näidata, nagu ei oleks juhtunud midagi, — läks waikselt kõrwale ja astus Arssa juure, hakkas seletama, et dsunglisse on ilmunud walged inimesed, kirjeldas sündmust jõeääres, ning kuidas ta kaotanud Tanga. Ta nägi rahuldamata, et Arssa üksköikselt ehk isegi waenulikult wastu wõttis ta jutustust, wõib olla wihane oma mehe tapmisest. Niipalju, kui oligi Ghoc'il pojaarmastust, pani ta kohe tähele seda sallimatust.

Osa ahwidest oli kogunud surnud Sartani ümber, osalt olid nad laiali awaral lagendikul. Seal märkas Ghoc, et noor emaahw Numba, üks surnud Sartani naistest, — sest neid oli mitu, — nihutas end ta juure, ja ta sai aru, et ta loomulikult, kui ei leidu teist wõistlejat, on saanud uueks kuningaks sugukonnas. Wõitja omandas ka kõik endise kuninga naised, ning imelik, ta oli pärandusena naiseks saanud isegi oma ema.

Kuna teised isaahwid juba peale wõitluse lõpu urisedes talle teed olid annud, teadis Ghoc, et nad leppisid sündinud muudatusega, ning ei leidu kedagi, kes tahaks kiskuda temalt walitseja wõimu.

Kuid uus austaw olukord ei suutnud eemale peletada ta rõhutud meeleolu, ning pikkamisi lahkus ta Arssast teiste ahwide sekka.

Korraga tärkas ta peas kummaline mõte, — ärakasutada seda saabunud eestwedaja seisukorda. Lühikese hüüdega kutsus ta ahwid enese juure, ning paari minutiga oli terwe sugukond ta ümber. Ghoc jutustas ahwidele walgete inimeste ilmumist dshunglisse ja pani ette nendele ühiselt kallaletungida ja neid oma piirkonnast ära ajada. Kuid ta nägi, et ettewõte enamjagu ahwe sugugi ei waimustanud.

Kuigi mõned nendest nõusolekuks loiult oma: „Huh!“ hüüdsid, oli suurem hulk wait ehk tõstis isegi tasast nurinat. Kas arguse, ehk ahwidele omase loiduse tõttu ei näitanud nad mingit poolehoidu Ghoc'i ettepanekule. Wõi oli ta mõju weel liig wärske, et wiia neid harjumata ühisele wäljaastumisele?

Ghoc ei lausund enam midagi. Tumedalt wahtis ta enese ette, kui teised talle kartlikult teed andsid ja ta ringist wälja eemalseiswa tihniku poole astus.

Ta tegi uue otsuse, — loobuda sugukonna eestwedaja aust ja katsuda üksi dshunglites enese elu eest wõidelda. Ta teadis ju, et waremgi mitmed ahwid, kes mõne süüteo pärast sugukonnast wälja aetud, üksikult dshunglites hulkutes omi päewi olid weetnud. Tema aga läks wabatahtlikult.

Päew oli jõudnud õhtule; kerge jahedus eemalseiswast jõemadalikust heljus õhus. Ghoc waatas tagasi, — keegi ei järginud teda.

Wibutawate hüpetega oli ta puieladwus ja ruttas oma wana ööaseme, — puuõõnsuse poole. Kaugel üle jõe, loodepäikse wiimasest kiirtest walgustatud, paistis kõrge Keloa mäeseljandik.

Ghoc, tusasest mõlgutusest rõhutud, peatas omal rutul, ning waatas mõistuslikult igatsewal pilgul üles nende helendawate mägede poole, kus ta kord ammu juba olnud, jahil Tangaga põgenewate kergejalgsete okapihirwede järele.

Ta tuletas meele, et seal nendes mägedes pidi olema üks imelik mäehari, järskude kaljuseintega, kuhu üles wiis ainus kitsas jalgraba läbi tihniku, mida mööda kõrgele kiltmaale oli surmahirmus tõtanud okapi. Seal ülewal ülemeelses jahirõõmus olid nad Tangaga kihutanud wiimast jooksu oma ohwri tabamiseks, nähes, et sel

wõimata enam põgeneda alla kõrgelt ſaarelt keſet dſhungliteverd.

Ta tundis, kuidas mälestus Tangaſt teda uuesti rõhus tundmuſega, millele ei teadnud ta nime. Nüüd ihkas ta walida ſeda mäge oma uueks aſukohaks, kuſt wõiks teha tarwilikke jahikäike alla lauſikmaale, kui enam ei maitſe puuwili mäel kaswawas metſas. Ta arwas juba homme aſuda teele.

Waheneal weeres weretaw päike tundmata orgudesſe mäeharjade taha, ning pea ühekorraga algas dſhunglites ſaabuwa öö hämarik, mille pikad warjud ſirutaſid end alt maapinnalt kuni puude latwadesſe.

Ghoc jatkas teekonda. Seal kuulis ta eneſe all lõwi õudſet, kõrwulukustawat möirgamiſt. Tugail, dſhungli öine teeröövel algas oma harilikku ſaakiwaritſewat käiku. Ghoc ei kohkunud. Koos Tangaga oli tal Tugail'iga mitmeidki öiſeid kohtamiſi olnud, kuid ikka oli lõwi, nähes kaht ähwardawat ſõpra, rahutult uriſedes teelt kõrwale hiilinud, mis näitas, et tal tahtmiſt polnud ſarnaste liitlastega jõudu katſuda.

Ka nüüd kuulis Ghoc korraga Tugaili taſaſt uriſemiſt, milleſt järeldada wõis, et jälle üks ſoowimata wõiſtleja lõwi teele oli ſattunud, kellega ta kahtles lahingusſe astumaſt.

Ghoc oli põnewuſes näha, kes ſee haruldane wastane wõis olla. Tahtmata tuli talle meele jällegi Tanga. Ta ronis allapoole ja piilus läbi lehtede warju läheda jõemadaliku pilliroogudesſe, kuſt koſtnud häälitſemine. Ta ſilmas laia turja paiſtwat üle tihniku latwade, wahetewahel mingit wõimſat kihwa wilkſatawat läbi kõrge rohu üles.

Kohe aimas ta, et ſee, keda ta waewalt nägi, keda Tugail metſapadrikus kohanud, oli hiiglane Piſeh, — ninaſarwik. Ghoc märkas, et loom ligines otſe ſelles ſuunas, kus ta peatanud okstel. Ta teadis Piſeh'i äkiliſt wiha, ning jäi ootama, et tuſane, nagu ta oli, teda piſut narrida. Juba mõtles ta wiiſi üle, kuidas ſeda teha, kui korraga umbes poole tee peal, waewalt kui ninaſarwik pimedaſt tihnikuſt lagedamale ſai tulla, nägi ta, kuidas mingi tume kogu lendas läbi õhu, ja jäi rippuma Piſeh'i turjal. — Tugail oli otſustanud alandawa põgenemiſe aſemel oma põliſe waenlaſega wõitlusſe astuda.

Ghoc leidis, et lõwil küllalt põhjust oli nii julge olla. Tugail oli tore loom wõimsate liigetega. Ta sirge keha ulatas pea terweni üle ninasarwiku turja, ning Ghoc teadis, et kui ninasarwikul korda ei lähe wastast rutem oma turjalt maha raputada, siis lõwi lõhkuwad käpad peagi surmawat teed leiawad ta selgroo üdini. Nii jäi ta põnewalt ootama wõitluse lõppu.

Alguses paistis, nagu tahaks Piseh oma paindumata kaelaga ulatada wastase ligi, siis, toetades jalad laiali, hakkas ta end wahetpidamata raputama, ning Tugailil oli tegemist, et püsida kiikuwal turjal.

Seal wäärataski Tugail, ning enne, kui Ghoc aimatagi sai, oli lõwi maas ninasarwiku trampiwate jalgade all. Ühkides katsus ta kõrwale puigelda, ja kui Piseh teda sarwe otsa tahtis wõtta, et siis wõimsalt wastu maad wirutada, saigi ta wähe kõrwale loogelda, ning rippus kohe jälle wastase küljel.

Kuid Ghoc märkas, et lõwi wõitluses juba õige kannatanud oli, ja arwas ette lahingu peatset lõppu. Ta tundis, nagu sunniks teda midagi appi minema sellele toredale loomale, kellega nad küll alati waenluses olnud, kuid kes talle kaudselt meeletuletas Tangat, ta kadunut paremat sõpra.

Pikemalt otsustamata laskus ta puu otsast maha ja otsis omale paraja nuia. Kibedas heitluses ei pannud loomad tema liginemist tähelegi.

Parajasti oli Tugail metsalise turjalt uuesti wõimetult maha libisenud, ning kohe oli Ghoc tema asemel kuklas ja hakkas raske nuiaga laduma hoop hoobi järele ninasarwiku pähe ja silmi, lootes teda uimastada, kuni ta nõrkenult maha langeks. Tundes uut raskust enese seljas, laikawaid lööke silmade wahel, jättis ninasarwik senise pealetungiwa wõistluswiisi ja pani meeletult jooksu.

Weel sai rabada Ghoc wõimsa löögi wastase sarwe pihta, mis kangutas selle juurteni lahti, siis sundis teda enesehoidmise tung haarama poolpimeda eluka turjast, ning metsik sõit algas.

Maa müdises ja raskus, puud kolisesid nende taga, ning Ghoc'ile näis, nagu pilluksid ta silmad pimestawalt tuliseid sädemeid, mille helkidel dshungel paistis wal-

gustatud nagu päewal; — nii tihti kiskus neid pärani möödawinguwate oksade rahe.

Kaheksas peatükk.

Wäike salk määratusse laande. Werine lahing. Surmawalt haawatud. Uus waenlane.

Inglise reisiseltskond Queenstownist oli juba kolmandat nädalat teel põhjapoole, üles ligi Kongo piirkonda, kus umbes Kurumba jõe ümbruses pidi mr. Hempi teadete järele asuma nende otsitaw ahwinimene. Senini olid nad rännanud läbi enam-wähem tuntud maa-alade, kus leidus tüki maa tagant buuride ja muude eurooplaste asundusi waheldumisi neegrite küladega, kes ka juba otsaga küündinud tsiwilisatsiooni mõjuwalda, olles omandanud rahulikumad eluwiisid ning mõnedki kultuurilised töö- ja tarbeasjad ning sõjariistad. Nii oli siis ka teekond senini wäliselt hädaohuta kestnud, kuigi juba mõnedki korrad teel mõningate kiskjatega kokku tuli puutuda.

Ainult mõne päewa eest alles hakkasid neegrite külad teel harwemaks jääma, kuna walgete asundused nähtawasti päris ära olid jäänud, ning seniste sagedaste liiwa-kõrbete asemele astusid tihedad metsad, mille tõttu edasiliikumine tuntawalt raskemaks muutus. Ka kuumus, kuigi mitte nii kuiw, lõi lämmatawaks.

Peale mr. Hempi kuulusid reisiseltskonda miss Herty, mõlemad nooredmehed Uus ja Kuulo ning kaks musta, keda mr. Harris nendele Queenstownist kaasa oli annud. Üks nendest, Taviah, oli wanem mees Akkra suguharust, õige kogenud metsades rändamisel, warustatud pika eestlaetawa püssiga, kuna teine alles päris noor, kuid tugewa kehaehitusega oli Kru-suguharu noormees Dansani.

Toidunoona näis jatkuwat weel tükiks ajaks, kuna pealegi juhuslik jahisaak, mis iga päewaga ikka rikkalikumaks muutus, nende päewatoidule küllaldast lisa andis. Dschunglite piirkonda jõudes leidsid nad ka alati tarwilikku dessserti igasuguste puuwiljade, palmipähklate, banaanide ja muu taimetoidu näol.

Salga ees astus harilikult wana Taviah, kes kõige paremini oskas leida teed wäätkaswude ja langenud puutüwede põimitud rägastikus. Temale järgnesid walged,

kõige taga mr. Hemp ja teine neeger Dapiani, kelle turjale [illegible] koormatud suurem osa nende bagaashinatukesest.

Troopika nõrgestaw kuumus andis end nüüd dshunglite niiskes warjus seda rohkem tunda. Omawaheline elaw jutuajamine jäi päew-päewalt ikka harwemaks, meeled muutusid tõsisemaks, ning kestis tihti tundisid, kuni miss Herty, kes kõige rohkem näis püsiwat endises waimunõrkuses, jälle mõne küsimusega mr. Hempi ehk Uusi ja Kuulo poole pööras.

Wiimati jõudsid nad wälja suurema jõe äärde, mis laisalt madalates, tihnikulistes kallastes oma wooguisid wististi alla ookeani poole wiis. Mererand ei wõinud olla wäga kaugel. Küll aga pidi Kulonga jõeni mr. Hempi arwates olema weel wähemalt wiissada penikoormat.

Nad murdsid pead, kuidas jõest üle pääseda. Ei aidanud lõpuks muud, kui tuli teha wana Tawiahi ettepanekul kuiwanud puutüwedest parw, neid liaanidega eht päris-maalase kombel ühte sidudes. Kestis mitu tundi, enne kui parw walmis oli, ja nad ühes oma reisiwarustusega teisele kaldale jõudsid.

Miss Herty imestas, kuidas nad nii suures jões weel ühtki krokodilli ei näinud.

Kuna õhtuni weel tükk maad ära wõis käia, jatkasid nad teekonda, kuid said aga waewalt mõnikümmend sammu jõekaldalt kaugele, kui Tawiah korraga peatas ja kätt suule pannes teistele waikimiseks märku andis. Teised kogunesid ettewaatlikult talle järele, ning wanamees näitas mööda banaanipalmide salka edasi lagendikule, kus selle teiselpool ääres kahe hiiglasuure puuwillapuu wahel nende laiad õhujuured omataolise näiteseina kujundasid.

Nende taga liikus midagi.

„Leopardid," sosistas wanamees.

Neid oli kaks. Nad ei lasknud end kaua oodata. Inimeste ligidust haistnud olles, tulid nad tihniku warjust wälja lagedale, isaloom ees, ja astusid kuulmata, ainult omaette kassikombel kuuldawalt nurru lüües, edasi otse banaanipalmide poole.

Silmapilk oli äärmiselt hädaohtlik.

Kuulo pani ette oodata, kuni nad ligi wiiekümne sammu kaugusse jõuawad, et siis neid korraga ühise tule alla wõtta.

Kuid isaloom seisatas korraga, kuulatas nagu midagi ja jooksis pikkade hüpetega otse puudewarjus inimsalga poole.

Herty pani püssi palge ja laskis. Kuid nähtawasti ei riiwanudki kuul leoparti. Tawiah andis kõrwulukusta-wa paugu oma wanaaegsest tulirauast, ja kadus ühes Dan-saniga põõsastesse.

Seal heitsid Uus ja Kuulo nagu märguandel mõle-mad pikali maha, pauguд kajasid ning leopard, waewalt kaheksümne sammu kaugusel, wiskas end korraga õhus ringi, ja hakkas wingutwalt hulubes käima tiiru, pikk keha kõweras, nagu püüaks ta oma saba.

Kuul, mis arwatawasti peatanud tema pea ja kaela lüli kohal, oli nimastanud kõik ta meeled, nii et ta oma senise suuna silmist kaotas.

Et teda kindlamini tabada, hüppasid mõlemad noo-redmehed ligemale ette, ja Kuulo hästisihitud pauk lõpetas hiiglalooma wisklemise, nii et ta liikumatult maha sirgu jäi, määratud lõuad pärani lahti.

Kuid enam ei olnud aega teist wastast otsima hakata. See oli, paukudest weel enam ülesfihutatud, otse nende ligiduse jõudnud, ja kuigi Uus kaks korda oma püssi tema pihta sai tühjendada, tormas ta siiski, nähtawasti haawatud, kuna ta keha looka tõmbus, edasi oma wastaste kallale.

Nad jooksid lahku. Uus tõttas tagasi teiste juure, teel uusi padruneid püssilaadi lükates, kuna Kuulo oma samuti tühja püssiga üles ligidalseiswa üksiku puuwillapuu juurtele hüppas. Kuid waewalt sai ta end ümber pöörda, oli emaleopard järgmisel silmapilgul tema järel, ühe hüp-pega rippudes pärani lõugadel ta ees puujuurel. Iga sekund oli kallis. Kuulo haaras püssi raudapidi, et lüüa selle päraga koletisele lõugade wahele, kuid oma tugewate kihwadega hammustas see püssipärast kinni ja nii ringu-tasid nad mõne silmapilgu edasitagasi, leopard katsudes edasi üles tõusta, mees meeleheitlikus pingutuses teda tagasi alla wirutada.

Kuulo tundis end nõrkewat. Siis otsustas ta was-tast kõige püssiga alla tõugata, wälgukiirusel wöölt re-wolwri haarata ja sihtida otse lõugadesse. Ta tõukas wii-masel jõupingutusel, laskis püssiraua käest, kuid ta pingul lihakseд olid liig wäetid hiiglakassi kramplikku wiha wastu,

weel jõudis ta rabada käe wööle rewolwri järele, kui tundis korraga tõuswat end tagurpidi õhku, kõik kadus ta mõistusest, ning ta lendas puu taha alla maapinnale. Leopardi käpalöök oli lõpetanud ta wastupaneku.

See kõik sündis nii wahetumalt kiirelt, et kui Uus ümber pööras, oma sõpra suuremas hädaohus nägi ja püssi uuesti palge sai panna, oli Kuulo juba puu otsast kadunud.

Leopard, kuuldes uut pauku möödawihisewat oma seljataga, hüppas alla ja tormas laskja poole. Uus sihtis uuesti. Kuul wiis leopardi pikali. Kesset jooksu peatas ta, wajus nagu kokku ja tõusis siis püsti üles tagumistele jalgadele, rabades esimeste käppadega õhku.

Oli kole näha wõimsat looma käies pikkuses end püsti taewa poole sirutawat, lõuad aigutawalt pärani laiali. Siis kukkus ta korraga maha ja ei liigutanud enam. Oli surnud. Otse südamesse, nagu pärast selgus, oli tabanud kuul, mis teda püsti wiskas.

Surmani kohkunud Herty ja mr. Hemp, kes kogu aja, mis kestis waewalt paar minutit, oli kohendanud kohmetult oma wärisewaid prille, tulid lagedale, ning Hemp hüüdis kindlusseta häälel Taviahi ja Dansani järele.

Need ronisid wargsi põõsastest, kuhu nad kaugemale põgenenud.

Mõlemad loomad lamasid surnult paarikümne sammu kaugusel üksteisest, kohutawalt rahulikult ja tummalt, nagu hiiglasuured imeilusad kassid, kes päikesepaistele magama jäänud.

„Ja kus on mr. Kuulo?" hüüdis Herty.

„Ma kardan, ta on surnud," lausus Uus tumedalt.

Nad jooksid üksiku puu ligi lagedal ja nägid selle taga Kuulot selili maas, silmad wajunud kinni. Ta rind oli üleni werine, kuub tõmmatud pikalt lõhki. Leopardi käpalöök oli wiinud paljaks kõik liha ta kõrist kuni alla südame kohale, ning walendawad ribikondid tõusid ja wajusid aeglaselt raagpuudena ta rinnal.

Herty otsis kähku Taviahi koormapaunast sidemepaki ja kiskus lõuendi pikkadeks narmasribadeks.

Uus laskus põlwili sõbra kõrwale ja küsis tasa:

„Kuulo, kuuled sa meid?"

Mehe suu tõmbles wähe, ta silmad jäid kinni, ta ei wastanud. Nad sidusid teda, niihästi kui wõisid.

„Ta ei ela ehk homseni“, arwas Hemp.

See õudne sündmustik oli pannud neid kirjeldamata wõimatusse seisukorda, ning küsitawaks sai kogu ettewõtte edasine jatkamine seniste nõrgenenud jõududega. Kurwalt ja waikselt waatasid nad üksteise otsa.

„Tuleb katsuda siinsamas lähedal öö mööda saata“, ütles Uus, murelikult ringi waadates õhtupäikese heledatest kiirtest walgustatud lagendikule, mida piiras waritsewa müürina dshungel oma teadmata hädaohtudega.

Herty'le oli wastik see koht wärsketest weristest mälestustest ning ta pani ette wähemalt tüki maad kaugemale asuda.

Kuulo hingas korisedes. Wilistades tungis õhk aineti ta kurgust. Nad tõstsid ta ettewaatlikult kanderaamile, mida teinud lehtedest ja okstest, liikusid waikides edasi lagendiku teisele poole äärde, kus nad leoparte esimest korda silmanud, ning otsustasid siia kahe wõimsa puuwillapuu kõrgete juurte wahele omale ööpesa kohendada. Pea wiisid nad Kuulo üles puutüwede wahele ning asetusid kõik tema ümber puujuurtele.

Otsustati, et öö jõudmisel üks meestest alati walwele pidi jääma, et wõimalik kiskjate kallaletungimine neid kõiki une pealt ei tabaks.

Seda enam, et Taviahi jutu järele leopardid harilikult mitme paari kaupa, harwa aga üksikult rändawad.

Kõige enam mures oli Hemp. Ta tundis seda mitmekordset wastutust, mis liig ettekawatsemata ettewõte tema peale weeretas, mille wili seal tema kõrwal oma elu ohwrina oli jätnud. Kaua olid nad wait. Rõhutud meeleolu surus tinaraskelt kinni nende suud.

Siis pööras Hemp oma kaaslaste poole ja mõistmata hardumus tundus selle pealtnäha nii tuima mehe häälest, kui ta ütles:

„Nii edasi meie ei saa enam. Nii wõib juba homme igaüks meist peaaegu kaitseta samade õnnetuste osaliseks langeda, nagu waene mr. Kuulo siin.“

„Ja mida siis nüüd ette panete?“ küsis Herty külmas trotslikkuses, hõõrudes werist kätt wastu oma ratsapükste säärt.

„Ma... ma arwan, meie jääme siia paigale, kuni Taviah ehk Volta asunduses, mis ju wiimane walgete

asundus weel siinpool, kust meie läbi tulime, ära käib, ja meile abi toob..."

Uus, kes kõik aeg tumedalt mõtetes enese ette maha wahtinud, rääkis korraga wahele:

„Kui siia ootama jääda, kuni Tawiah üle kahesaja penikoorma edasi-tagasi ära jõuab käia, wõiwad kõik dshunglite kiskujad metsalised meile wöörsile ilmuda, kes aga tahawad. Parem katsume kõik üheskoos endistes jälgedes Volta asunduseni tagasi jõuda, ja kui wõimalik, omale uusi abilisi otsida."

„Jah, sealt saaksime ehk kuidagi ka mõned walgedki kaasa", oli Hemp nõus.

„Ja mr. Kuulo?" — küsis Herty.

„Ta ei elagi wahest nii kaua, kuni meie uuesti teele saame asuda", tähendas Uus kurwalt.

Päike oli kadumas dshunglite warju. Keegi ei mõelnud õhtusöögi peale. Neegrid konutasid kaeblikul ilmel puujuurte najal. Tawiah wõttis arglikult tubakakoti näpu wahele ja tahtis piipu toppima hakata.

Korraga kostis üsna lähedal lõwi tume möirgamine. Mehed jäid esimesel silmapilgul kiwistanult paigale. Uus külaline juba nii wara? Herty sööstus nagu elektriseeritud püsti puutüwede wahele, püss kõwasti laskewalmis peos.

Üheksas peatükk.

Ninasarwiku jälgedes. Kinnipüütud. Wabadus kutsub. Walge naine.

Roderiksen ühes kahe teise rootslasega ja saatjateneegritega asusid laagris Kuumba jõel. Senini oli neil inglastega wõrreldes rohkem õnne olnud. Kapstadtisst olid nad palganud omale wäikese rannasõidu auriku, mis neid otse mereteed tõi üles Kesk-Aafrika kallastele, nõnda, et pikk ja tülitaw maareis ära jäi. Ka rannalt olid nad jatkanud tänaseni oma edasitungimist sisemaale ainult weeteel, sõudes paadiga Ugambi jõge mööda üles, kuni jõudsid selle ülemharule — Kurumbale. Ja siin nägid juba mõnepäewase ringiwaatamise järele olewust, kellest wõisid kõige kindlamini arwata oma otsitawat ürginimest.

Tiheda padriku serwal olid nad kaotanud ta silmist sama kiirelt, nagu ta ilmunud. Roderiksen ühes oma tea-

duslise sekretäri Sven Segesseriga, kes oli omaette suur nupumees, esinesid koos uurimissalga peaajuna, kuna neegrid ja kolmas kaaslane, ajalehes üleskutse peale ilmunud juhusteotsija Stokholmist, Eugen Bergman, kujutasid enesest ainult tarwilikku lihttööjõudu. Uurimissalk oli warustatud toidumoonaga mõneks nädalaks ja mõnesuguste muude tarberiistadega, mida arwas Roderiksen tarwis minewat oma ürginimese jälgimiseks ja tabamiseks metsikute dshunglite keskel.

Oli raske otsustada, millises sihis nüüd tagaajamist jatkata. Nii otsatu, kui oli neid ümbritsew dshungel, olid ka wõimalused otsimiseks. Segesser arwas siiski järeldada wõiwat, et kuna kõik loomad oma janu kustutamiseks wett tarwitawad, siis ometigi kõige rohkem lootust on tagaaetawat tabada jõe ümbruskonnas wiibides.

Roderiksen, kes oli alguses tahtnud otse tihnikusse edasi tungida, pidi tunnistama, et esitatud mõte õigem oli.

„Seal wõime, kui mitte otsekohe äraekssida, siis küll kindlasti mõne uue hädaohu otsa sattuda, millisest need padrikud otse kubisewad", arwas Segesser õigusega.

Nii lahkusid nad järgmisel hommikul peale ahwinimese kohtamist oma senisest laagrist, walged kolmekesi liikudes kaldal, neegrid aga sõudes paadiga mööda jõge alla. Mitu penikoormat olid nad jõudnud juba edasi, kuid ei näinud ikka weel midagi, mis neid huwitada oleks wõinud. Korraga, kui lõunaaeg juba kätte oli jõudmas, jätsid neegrid paadi jõel seisma ja näitasid põõsastest kaldale jõudnud walgetele mingi nägematu kogu poole, mille liikumisel hõljusid pillirood eemal kalda ääres.

„Jõehobu?" arwas Segesser.

„Ei tahaks uskuda. Senini pole meie neid nendes piirkondades weel näinud", wastas Roderiksen.

Pillirood lõid laiali ja kaldale, lagedale astus ilmatu kole loom.

„Ninasarwik!' Nüüd ei tohi kuulidega kokku hoida! Ainult kogupaukudega lasta. Pähe sihtida!" hüüdis Roderiksen taja, sest ta teadis, et ühe pauguga ninasarwikut maha ei wõta.

Kõlas esimene paukuderagin. Loom jooksis edasi mööda kallast. Weel sihtisid mehed korraga, — jooksja kukkus maha paindumata põlwedele ja jäi lamama. Mehed sööstsid ligemale. Loom ei liigutanud enam. Üks

kuulidest oli tabanud silma, mis nähtavasti tegi talle rutulise lõpu.

Kuid nad nägid ühtlasi, et ninasarviku keha, tema paks nahk oli nagu äestatud üleni veriseks, lihatükid tolknesid lappidena alla.

„Isegi sarv on tal lööbud peaaegu pahupidi!“ leidis Segesser. „Ega ometi meie kuulid sarnast hävitust ei teinud.“

„Tal on vist enne meid mõne tugevama vastasega heitlemine olnud“, otsustas Roderikssen.

Mõistmatult seisatasid nad veel tüki aega maaslamava hiiglase juures, liikusid siis ettevaatlikult mööda kallast edasi. Ninasarviku teed näitas lai mahatallatud raba kaldaäärses võsastikus, kuni umbes tunni aja pärast jõudsid nad välja lagedamale kohale, kuhu lõppes laastatud raba.

Muljutud rohi ja värskelt verised karvatükid maas näitasid kohta, kus arvatavasti kokkupõrkamine ninasarviku ja kellegi teise looma vahel aset leidnud.

„Aga siin on ju inimese jäljed liival“, leidis korraga Segesser.

„Võib olla, on nad ka ahvi omad“, arvas Roderikssen, silmitsedes neid lähemalt. „Varvaste vahed on veel laiemad, kui neegrite jalajäljel.“

Peale nende leidus veel hulga jälgi, mida võis pidada kas lõvi ehk leopardi omadeks. Neegrid, kes paadiga kaldale jõudnud, tunnistasid, et neid jätnud lõvi ühtlasi teatasid nad, et ahvi jäljed kõrvuti lõvi omadega ulatavad kuni alla jõe kaldale. Uurides neid kuni kaldaliivale, nägid nad, et jäljed sinna lõppesid.

„Mõlemad on ujunud üle jõe“, arvasid neegrid.

Teiseltpoolt kaldalt ulatas kaugele vette pikk mahalangenud puutüvi. Sellele olid nähtavasti sihtinud üleujujad.

„Need kõrvuti jäljed lasevad oletada, et nende omanikud omavahel õige hästi läbi saavad“, imestas Segesser. „Aga ahvinimese seltsis, keda meie nägime, oli ju leopard, kuid mitte lõvi...“

„See üksi ei tarvitse meid teisele arvamisele viia. Võib olla on meie saladuslisel imeloomal kõik dshungli elanikud sinasõpradeks“, ütles Roderikssen teatava humooriga.

„Noh, mis siis muud, kui kähku järele üle jõe!" arwas ka Bergman omaltpoolt.

Ning nad läksidki, peale seda, kui lõunasöögiks wähe peatanud, kohe teisele kaldale, tõmbasid paadi kuiwale põõsastesse, ja leidsid ka lühikese otsimise järele mõlemad jäljed uuesti üles, milliste järele tungisid ürgmetsa soistesse padrikutesse, edasi warjuliste hiiglaste wahele üle langenud puutüwede, läbi takistawa liaanide wõrgu.

Kümnel korral oleks nad kaotanud jäljed oma eest, kuid neegrite osaw tundmine aitas neid ikka uuesti leida. Wiimaks muutus maapind metsas kuiwemaks ning tee läks üles mägedesse. Parajasti tahtsid nad uut peatust teha, et wähe puhata, kui jäljed korraga lõppesid, ehk õigemini ainult weel lõwi jälgi näha oli, mis aga senisest sihist järsku kõrwale pöörasid. Neeger, kes sammunud jälgedenäitajana kõige ees, seisatas nõutult, langes siis hääletult maha. Teda oli rabanud löök mingi kõwa asjaga pähe. Pealuu oli sisse murtud. Juuretõtanud kaaslased leidsid kõrwalt suure kookuspähkli, millega nähtawasti eemalt wisatud. Kohkunult ümber waadates nägid nad korraga üleval puu otsas suure ahwi walendawat kogu ladwa warjus.

„Oodake wähe, küll ma ta kahjutaks teen!" hüüdis Segesser, päästes põnewuses lahti oma pauna paelu, et sealt midagi otsida. Kuid tagaaetaw ei ootanud, — ruttu libises ta alla tihnikusse, et tõtata üles mööda ahtakest mägiteed. Tagaajajad sööstsid ta järele, surnud neegrit paigale jättes.

Põgeneja nende ees oli tõesti Ghoc. Ninasarwiku seljas metsatihnikusse kihutades oli tal korda läinud puuoksast peakohal kinni haarata, kuna meeletu loom edasi tormas. Paar korda oli ta käinud hundiratast ringi ümber wibutawa oksa, mis wõttis kinni kukkumise hoo, kui ta pärast uimaselt oksast lahti lastes maha langes. Üles tõustes läks ta tagasi lagendikule, kuhu jäänud lõwi. Ettewaatlikult ligines ta maaslamawale loomale. See tõusis püsti, — waikselt wahtisid nad üksteise silmadesse, kuid, kui Ghoc alla kaldale hakkas liikuma, et liginewas koiduwalges üle jõe ujuda, — astus ka rahulikult tõsine lõwi tema kõrwal, ning nähes Ghoci wette laskuwat ja teisele poole ligemale puutüwele ujuwat, kargas ka tema otsustawalt järele, ja mõlemad astusid edasi hämardawasse

metsa, nagu oleks nad astunud kõrwu nii juba päewade kaupa. Tänulik kõrbekuningas näitas Ghocile oma kõige usaldawamat sõprust.

Ghoc tundis headmeelt oma uuest kaaslasest, kes tasandas oma ilmumisega tema mälestusi, mis wiinud teda üksindusse. Ta pidas silmas oma otsustatud sihti, — jõuda üle, mägedesse ja sinna peatama jääda. Nii juba mõni tund kahekesi astunud olles, haistas lõwi nähtawasti korraga mõnd jahisaaki ja kadus tihnikusse. Kuna Ghoc end just näljasena ei tunnud, arwas ta paremaks oma kaaslase tagasiilmumist siin rahulikult ära oodata. Ta teadis, et ta tagasi tuleb.

Seal nägi ta inimeste salka tungiwat läbi padriku oma kannul. Juba uuesti jälgisid nad teda. Abitus wihas haaras ta käepärast kookuspähkli ja wirutas esimesele tulejale alla pihta. Libises siis maapinnale ja tormas pikkade hüpetega üles mäkke. Ootas jälle mürtsuwat müristamist enesest mööda wilistawat, kuid ei kuulnud midagi.

Mehed kuuekesi jooksid ta järel, püüdes mitte kaotada teda silmist. Paari minutiga jõudsid nad üles mäeharjale, Ghoc umbes wiiskümmend sammu nendest ees.

Ta kadus üles palmide latwu. Nüüd hakkasid kuulid wihisema.

„Ärge pihta laske, ärge pihta laske!" karjus Roderikksen. Nad tahtsid teda uuesti alla hirmutada. Ghoc tormas mööda puid edasi. Wahed läksid harwemaks. Ta oli sunnitud alla tulema. Jooksis siis üle lageda kuni kiltmaa serwal kaswawa noore palmide salgani ja kadus sinna latwu.

„Nüüd on ta meil käes!" hõiskas Segesser. „Teisele poole kaljuserwast alla ta wabatahtlikult ei hüppa!""

Kähku kiskus ta oma paunast mingi pika toru, jooksis teiste ees kuni palmide salgani, silmas põnewil kogu ühe ladwa wahel, — ning lai juga lämmatawat wedelikku wihises Ghoc'ile wastu silmi, tegi ta üleni märjaks.

„See ei tapa teda, toob ta aga tingimata alla", seletas Segesser wõidurõõmsalt.

Ja tõesti, Ghoc ei lämbunud, ei ta hingas wabalt, kuid n u t t i s, nuttis silmapimestawalt, nii et pisarad jooksid ojana. Kohmetult hõõrus ta silmi, kuni tundis, et

pea ringi hakkab käima, ja abitult puuladwast maha lo-hises. See oli kange tubaka leem, millega harilikult ahwe elusalt püütakse.

Kohe olid tagaajajad ta juures, otsides köie, millega teda siduda. Kuid tundes wõõrast puudutust oma küljes, kargas Ghoc weel wiimasel silmapilgul sirgu ja wirutas ligitormanud Bergmanile hoobi näkku, mis muutis üheks werisekš haawaks selle silmakoopad ja otsaesise, lõi weel Roderiksenile sama rusikaga rindu, nii et see tuikuma lõi, kuid siis tõmbus Segesseri wisatud silmus kokku ümber ta kaela ja kiskus ta pikali. Roderiksen tõukas teda püssipäraga meelekohta, — kõik kadus ta silmist.

Uuesti ärgates leidis ta end liikumatult nöörituna kinni, lamawat maas endisel kohal.

Wähe eemal asusid ta waenlased ja urgitsesid midagi. Bergman oli pea hinge heitnud ning nad olid sunnitud teda siiasamasse maha matma.

Werine püüdmine oli lõppenud. Ghoc'ile tehti okssadest kanderaam, kaks neegrit tõstsid ta õlgadele ja salk liikus mäest alla tagasi jõele. Meeste seas walitses waikus, mida rõhusid päewa kohutawad sündmused. Õhtu oli käes, kui leidsid üles paadi põõsaste warjust. Lühikest aega pidasid Roderiksen ja Segesser oma wahel nõu, siis otsustasid nad pikemalt peatamata kohe allajõge sõudma hakata, et oma kardetawa bagaashiga wõimalikult ruttu rannale inim-asundusteni jõuda.

Kaldale tehti tuli üles. Söödi waikides õhtueinet. Ghoc waatas kõike eemalt lamades põlewal pilgul. Siis tõsteti ta paati ja sõit wiimastest päikesekiirtest walgusta-tud jõewoogudel algas. Tinaselt oli raskunud weri Ghoci nööritud liikmetesse. Wõimata oli end liigutada. Hoo-lega sõudsid neegrid päriwett. Ghoc lamas paadi päras. Paadi otsas tema peakohal istus Segesser, hoides püssi pihus, silmitedes mõttes tumenewasse wette. Roderiksen asus teiselpool otsas paadi ninas.

Nii olid nad sõudnud juba ligi tunni, kui korraga kuuldus kaldalt tume aigutaw möirgamine, mis paisus järjest kohutawamaks, pimenewas öös.

„Lõwi!" kihwatas läbi paadisolijate.

Ghoc tundis end nagu elektriseeritud. Aimas tund-wat oma lahkunud nut hiiglast, kes hiilinud järele nende jälgedes, haistes edasi nende kannul pikki jõge. Ta unus-

tas oma köidikud, sööstus püsti, need lendasid ämbliku-võrguna apralt laiali igale poole, ning Ghoc hääldas jälle wabalt oma metsikut dshunglitehüüdu, nii masendawalt, nii werdtarretawalt, et Segesseril ta seljataga keel suulakke kinni jäi ja silmalaud kangestunult kinni wajusid. Mõne silmapilgu oli paadis kõik liikumatu. Mõttetu liigutusega haaras siis toibuw Segesser Ghoci õlast, kuid wälgukiirusel pööras see end ümber ning pühkis oma puudutaja sulpsatawasse wette. Kohe kuuldusid uued sulpsatused, — need kadusid neegrid wabatahtlikult paadist. Pärani silmil tõstis Roderiksen teises paadiotsas masinlikult püssi, aga ei saanud weel sihtida, kui juba Ghoc oli ta juures, ringutas kinni püssirauast, pauk käis õhku ja ehmunud Ghoc wajus üle paadiääre wette. Sasis weel kinni paadi äärest, tõmbas selle oma kukkumisega kõlisedes külJeli ja ujus siis tagasiwaatamata kalda poole.

Ta ei eksinud. Kuiwale jõudes ja end raputades, kuulis ta waritsewaid samme liginewat põõsaste pimedusest ja tundis tumedas kogus kohe ära oma uue sõbra, kes talle nii kiindunult järgnenud. Nad rändasid tagasi kohale, kust tulnud minewal ööl üle jõe pikki mahalangenud puulatwa ja ujusid kahekesi uuesti üle. Ghoc oli otsustanud ümbrusest pärisell lahkuda.

Läbi öö ja terwe järgnewa päewa tungisid nad edasi otse lõunasse, peatades teel niipalju, kui nõudis nende päewane jahitarwe. Kahekesi koos kujutasid nad enesest sarnase jõu, mille eest iga dshungli elanik juba kaugelt taganes, kuna ainult äärmiselt arenenud kuulmise- ja haistmise wõime kaudu said nad ligineda nendele, keda märkinud oma ohwrikeks. Juhtus aga teel midagi ettetulema, mis mingisugusekS hädaohuks wõis kujuneda, siis andis sellest juba aegsasti lõwi rahutu möirgamine teada. Ja taganeda nad ju kahekesi ei tarwitsenud.

Midagi ei seganud nende üksluiset rännakut, kuni alles järgmise päewa õhtul laia tihniku äärde wälja jõudes lõwi korraga ootamata seisatas, sabaga mööda maad liksutas ja rahulikult möirgama hakkas. Ghoc waatas talle otsa, — lõwi jäi rahulikumaks. Nad läksid edasi kuni lagendikuni, ning seal nägi Ghoc jälle inimesi puutüwede wahel, ja nende keskel seisis — walge naine.

Kümnes peatükk.

Päästjad silmad. Tagasi metsa. Seletamata korjus.

Ootamata üllatusest haaratud, jäi Ghoc pilguks üksisilmi tunnistama seda nägemuslikku kogu püsti teiste seas seal eemal, ning ta meessooline instinkt tundis kohe selles walges näos, selle hirmust laiunud silmades wastandit enese olewusele, — imelist naisinimest, sarnast, millist ta enesele warem kuidagi ettekujutada ei osanud. Mingi seletamata tung kiskus teda wõimsalt edasi-paigalt selle olewuse poole, ning ta unustas täiesti kõik hädaohud, millistesse ta sattuda wõiks. Unustas ümbruse, teised inimesed selle nägemuse ümber, lõwi, kes rahutult ootas ta kannul. Läks edasi, et wastupanekuta ligineda nendele silmadele, kes teda peatamata tähistasid.

Weel ei lasknud keegi puujuurtel, — igaüks neist aimas korraga, et nägid enese ees ootamata olewust, kes kõige rohkem wõis olla see, keda nad otsimas, kes niiwõrd erines esimeselt pilgult igast harilikust ahwist, nagu neid dshunglites rändamas tuhandete kaupa. Kuid sai Ghoc mõne sammu edasi, tuli tema tagant padrikust järele lagedale lõwi, ning teda silmates ei suutnud wana Tawiah, kelle weresooned alles wabisesid tema esimestest möirgamistest, enam pidada oma alalhoidmise tungi, — haaras püssi ja laskis peaaegu sihtimata.

Sellest kärgatusest kihutatud, sööstus Tugail ette ning oli ühe hüppega laskja kallal all puujuurel. Nüüd tormas ka Ghoc kiirelt tema järele, ning enne, kui keegi millestki õieti aru sai, oli ta wõtnud oma seltsilise turjast, haaranud pihku selle laka, ning Tugail, kelle käpad neegrit wast puudutada saanud, tõusis üliinimlise jõust tõstetud, tagurpidi õhku ja käis tüki maad tahapoole selili maha. Tõusis jalule, kuid ei hüpanud enam, waid jäi tummalt toibuma paigale.

Samuti paigale jäi Ghoc, sest ta oli nüüd jõudnud otse nende silmade ette, kes teda nii masendawalt, nagu kutsunud. Mõistuslikult küsiwal, ootawal pilgul wahtis ta nendesse.

Tekkinud waikust segasid ainult Tawiahi wärisewad ohked, kes painajalikust hirmust aetud uuesti kõrgemale puujuurtele teiste taha taganes.

Herty näis mõistwat nüüd seda erilist tähelepanu,

mida see metshiiglane talle näitas, mille tõttu nähtavasti viimane ka paratamata merevalamist takistanud oli. Ta tundis end julgemana. Pööras Uusi poole, kelle püssile ta juba varem oli pannud keelavalt oma käe, ja lausus:

„Ehk saame nendest tapmatagi jagu."

Vaatas siis uuesti Ghoc'ile otsa ja näitas lõvi peale, kes rahutumalt urisedes jälle ligines.

Ghoc mõistis teda. Mõistis seda sõnadeta kõnet, mis kostis selle imelise naise silmadest. Astus Tugailile vastu, laskus sõrmedega selle kaharasse lakasse, surus tema pea ligi oma külge, kummardas ja näis talle rääkivat midagi kõrvasse. Vaatas siis jälle üles ja seisid nii mõlemad liikumata elavate raidkujudena oma vastaste ees, metsikute dshunglite elava kehastusena imetleva tsiviliseeritud inimmõistuse vastas. Ootasid kartmata rahulikult.

Arusaamatuse hirm, mis nende ilmumisega ägeda kõuepilvena oli kogunemas inimeste kohal, näis hargnevat mingiks täiesti ootamata rahulikuks lahenduseks.

Senini keeletu Hemp tähendas kartlikult Hertyle:

„Kas saaks neid veel tähelepanemata maha lasta?"

Tema küsimist vastuseta jättes, lausus Herty nõrgalt naeratades:

„Kui ta tõesti m e i e ahv on, siis on nüüd t e m a meid kinni püüdnud."

Hüppas siis kergelt puujuurtelt alla Ghoci juure ja küsis usaldavalt: „Tahad sa siis m e i e ahv olla, mis?"

Lõvi taganes vaikselt Ghoci sõrmede vahelt, läks eemale ja heitis kaugemale maha õhtupäikese viludasse rohusse. Üle ahvinimese karvadeta näo libises nõrk ilmemuudatuse vina, mida võis tõlgitseda meelisklevа naeratusena selle nii kummaliselt kaetud valge naisolevuse liginemise puhul. Arglikult kummardas Ghoc ja silitas tasa Herty läikivat ratsasaabast, vaatles siis veel neid imelisi katteid tema ümber, mis sarnanesid nende meeste omadele, kes paelutanud teda puuotsast seal kaugel, kuid ei, ei, — see siin pidi olema siiski samasugune naine, nagu tema ema Arssa ja teised naisantropoiidid sugukonnas, kuigi tema hääl oli palju mahedam nende lobisevast kriiskamisest.

See hääl oli see, mis teda lõpulikult köitis selle nägemuslikku olevuse võimusesse, mille helidel ähvardusid

ununeda kõik sünnipäralised sidemed metsiku dshungliga tema seljataga, ning seda kord kuulnud olles, ootas ta nüüd jälle panetawas põnewuses, mil awab see naine jälle oma helisewa suu ja ütleb talle midagi mahedalt omas mõistmata keeles.

Oli lõwi eemale läinud, tulid ka teised puujuurtelt alla ja ümbritsesid Ghoc'i aupaklikus ringis. Ei olnud kahtlust, et ootamata juhus neid kokkuriiwanud oli otsitawa ahwinimesega. Erakorraliselt hele nahk ja wähe arenenud karwakasw, õige ligidane sarnadus harilikn inimese kehaehitusele, tunnistasid seda wõimsate liigetega hiiglast sellekS, kelle leidmiseks nad ette wõtnud selle nii peadpööritawa teekonna. Jäi küsimuseks, kuidas teda siit dshunglite keskelt wälja wiia, sest tema wägiwaldsest waldamisest wõis nähtawasti waewalt juttu olla.

„Imelik," arwas Ilus, „mis sõprus peaks olema temal selle lõwiga?..."

„Jah, see naabrus on tõesti wastumeelt," ütles Hemp eemale piiludes.

„Ma usun, et kui meie selle hiiglasega enesega hästi läbi saaksime, siis ka lõwi naabrus nii kohutaw pole," tuli Herty otsusele.

Äkki pööras metshiiglane pika sõnadewalinguga Herty poole, millistest kurguhäältest aga wõimata oli midagi aru saada. Ta pööras end ümber ja sirutas käe tihniku poole, nagu kutsuks ta sinna enesega kaasa.

Ehk küll Herty tema tahtmistest midagi ei mõistnud, tundis ta siiski üleolewat rõõmu sellest erilisest tähelepanust, mida see karwane olewus tema wastu näitas, sest tema naiselik instinkt ütles talle juba algusest, et selle hiiglase jõud on paindumas tema silmade kaudu tema wõimusesse.

„Oota, mu poiss, oota!" ütles ta. „Küll meie wiime sind sinna, kus sul ehk mitte halwem ei ole, kui siin lõwide seltsis."

Pani siis käe tema karwasele käewarrele. Ghoc langes istukili. Nii ootamata rabawalt oli mõjunud see õrn puudutus. Waatas siis waluliselt paluwal ilmel üles oma wõrgutaja otsa. Lausus jälle midagi, kuid asjata.

Sööstus siis püsti, metsik ilme näol, nii et kõik hirmul kaugemale taganesid, pani siis kärmelt jooksu metsa

poole. Üks silmapilk, ja ta oli kadunud puutüwede wahele, maast ärganud lõwi tema taga.

Nii tuhinal kiirelt oli ta läinud, et keegi õieti pilgutadagi ei saanud.

„Otsas kõik karunaha jagamised...“ lausus Uus peale pikema waikuse.

„Ma usun, ehk saame teda weel näha,“ ütles Herty mingi sisemise weendumuse sunnil. „Igatahes, kui ta meid ka ise enam üles ei otsi, katsume teda siiski homme jälgida. Ehk ei läinudki ta nii wäga kaugele.“

Nad pöörasid tagasi üles puujuurtele, kuhu oli jäänud surmaheitluses Kuulo. Leidsid ta surnuna. Lühikese sündmustiku wahel oli ta keha weel hangumata soe alles lahkunud elust, kuid ükski märk ei tunnistanud enam hingamist ta rinnus. Rahulik ilme uinuwal näol, ei teadnud ta midagi enam nendest külalistest, kes ilmunud ja kadunud wahepeal, kelle otsimisele juhtumisi siia kaugele oma põhjamaisest sünnikohast ohwerdanud ta oma elu.

Weel täna otsustasid nad teda maha matta. Walisid koha samade puujuurte alla, kus ta lamanud, ning õhtupäikese weeredes weretawate dshunglilatwade taha kerkis puujuurte warju wärske mullaküngas, mida nad katsid oksadega ja langenud puutüwedega dshungli loomade eest. Tegid siis tule maha, istusid, walwasid ja ööbisid siinsamas. Keegi dshungli elanikkudest ei seganud sel ööl nende rahu. Kostis ainult kusagilt kaugelt mingi tume madal häälitsemine, — wõib olla samalt lõwilt, kes muljunud wana Tawiahi.

Järgmisel hommikul pidasid nad uuesti nõu, mida nüüd ette wõtta. Kas katsuda otsida oma ahwinimest seniste jõududega, ehk minna tagasi alla Volta asunduseni, et kõwendada seal oma salka ja alata siis uuesti. Herty oli arwamisel, et kuna ahwinimene arwatawasti pole lahkunud kaugele, siis wõiks nad teha katset tema jälgi korraks samast ümbrusest weel otsida. Uus oli sellega päri.

Hemp oli wälja otsinud kaardi ja uuris seda hoolega, et umbes kindlaks määrata kohta, kus nad wiibisid. Waatas siis üles kaaslaste otsa ja ütles:

„Tagasi Volta asunduseni tuleks meil minna wähemalt 250 ehk terwelt 300 penikoormat. Aga nagu mulle pais-

tab, pole meie rannast mitte weel wäga kaugele kaldunud. Kui siit edasi otse läände minna, wõiks mererand olla kõige rohkem 130—140 penikoorma kaugusel. Ehk saame ka sealt abi, kui tarwis. Kui seal ümbruses aga mõni walgete jaam oleks.“

Uuesti süwenes ta kaardisse.

„Ligem asundus, mis seal märgitud, oleks wäikene sadam Ugambi jõesuus. Sinna oleks umbes 200 penikoormat, sest ta asub rohkem põhjapoole“, leidis ta.

„Kuna õieti täiesti ükskõik on, kust meie omale toetust saame, ning et see siht umbes meie ahwinimese ilmumise sihiga ühte langeb ja meie teel teda ka ehk weel leida wõime, peaks juba siis sinna, Ugambi jõe poole tüürima,“ arwas Uus selle peale.

Nii nad ka otsustasid. Läksid minema, jättes oma surnud seltsilise puhkama siia sügawale dshunglite põue.

Terwe teekonna kestel ei näinud nad aga ahwinimesest enam jälgegi. Küll tulid nendel tee peal ette mitmedki suured ahwide karjad, kuid oma terase waatlemise peale ei silmanud nad ühtegi nende hulgas, keda oleks wõinud pidada sarnaseks sellele walgele ahwile.

Kolmandal päewal jõudsid nad ühe neegri külani, kus kuulsid, et rand juba õige lähedal asub. Ugambi jõesuu pidi olema weel ainult poole päewa kaugusel. Peale tarwilise peatuse puhkuseks, lootsid nad juba õhtuks pärale jõuda. Kõikide järelpärimiste peale ei teadnud neegrid kahtlasest walgest ahwist midagi. Tuli leppida sellega, et pärast warustuse uuendamist ja meeste juurdepalkamist rannalt dshunglisse jälle tagasi pöörda.

Külast palkasid nad teejuhi, kes neid otsemat teed rannale pidi wiima. Said nad aga külawärawast uuesti wälja astuda, kui korraga tee äärest põõsastest hüppas wälja suur karwane kogu wälkuwail silmil, sööstus Herty juure, kes astus rongi keskel, ning wiskas selle ette prantsatades turjalt mingi werise korjuse. Eluta keha jäi kummuli laiali liiwale, ajude taignana walendades sisselöödud kuklast. Riided olid kistud narmendawalt tükkideks.

Wiskaja seisatas korjuse taha. Ise aga seletas midagi õhinal.

Üheteistkümnes peatükk.

Hävinenud võistleja. Lootuseta ettepanek. Laevalt kadunud.

Ehmunud imestuses vaatas Herty talle otsa, tundis temas kohe selle, keda nad kaotanud, — valge inimahvi sealt seljatagast dshungilagedalt. Kuid seekord tuli ta lõvita. Ja mis pidi tähendama see kohutav surnukandam, mahavisatud tema ette? Herty tähistas ürgolevust oma vastas ja katsus leida eneses seletust tema ilmumisele. Hakkas kohe seda mõistma alateadliselt.

Vahepeal olid ka muud rongiliikmed kogunud ringi ümber kahe elava ja kolmanda surnu. Kuid Ghoc'i ümber jäi ring tühjaks. Kõik hoidsid end varjatud jubedustundel võimalikult Herty seljataha, kellest juba aimasid otsemat vahemeest selle oma otsitava ürgolevusega. Ghoc, kes vibutavatel kätel oli arusaamatus keeles seletanud Hertyle omi ürgolevuse mõtteid, jäi korraga vait ja taganes kuni teeäärse võsani. Herty oli astunud korjuse juure, teda nagu eemale tõrjudes. Ja Ghoc kartis teda, seda näilikselt nii õhulist ja kerget valget naist, kelle õrn ootamata puudutus teda jälle ehk istukile paiskas. Vaatas siis tähelepanelikult paigal, kuidas inimesed kummardasid tema toodud korjuse üle, seda ligemalt silmitsedes.

Surnu välimus, tema riietus tunnistasid teda euroopLasekS, ning küsitavaks jäi ainult, kuidas ta sellele dshunglielanikule ohvriks langenud. Uus pööras ta selili, otsis läbi ta riided, leidis taskutest lõpuks peotäie paberisi, millest võis ehk selguda tema isik ja senine saatus.

Ahnelt hakkasid nad neid läbi sorima. Leidsid muude dokumentide hulgas Rootsi välispassi, millest järgnes, et tema omanik olnud Stokholmi teaduste akadeemia liige Gunnar Roderiksen, — see, keda nad kogu aja pidanud oma kardetavamaks võistlejaks, uue Tarzani otsimistel. Leidsid veel tema päevaraamatu, kus tähendatud üles tema ja ta kaaslaste senised juhtumused, kuni silmapilguni, kus nad ürginimese kinnipüüdnud ja valmis olid temaga sõitu allajõge algama. Kuhu olid aga jäänud teised tema kaaslased, kuidas oli pääsnud see saak siin nende kätest, kas pidi oletama, et Roderikseni salk dshunglite padrikus viimse meheni hukkunud, — need olid küsimused, millistele keegi vastust ei teadnud.

Waikselt silmitses Hemp oma hukkunud wõistlejat, mõtles seda kummalist juhusterida, mis temale otsitawa saagi iseenesest kätte toonud, keda ennast aga weel nii wähe oli tundma õpitud. Pidi temas oletama sama werejanu, mis omane kõigile dshungiloomadele, mis nähtawasti sundinud teda tapma seda waest loodusuurijat siin maas, ehk pesitses temas siiski kas wõi mõni säde sünnipäralist inimlikkust. Milliste mõtlemiste tõukel oli ta lahkunud, nendest, neid esimest korda kohates, et tappa seda oma wastast, keda nähtawasti wihkas, ja tuua teda Herty jalgadele, kelle wastu tundis mõistmatut kiindumust?

Kui kaugele pidid arenenud olema tema tundemeelte wõimed, et ta ekslimata sai ärakäia wõib olla sadanded penikoormad, otsida jälle üles need jäljed, mis tõid teda tagasi selle walge naise juure, kellelt nähtawasti arwas ärateenida rahulolemist ehk headmeelt selle mehe tapmisega?

Lõwi oli oma kaaslasest nähtawasti maha jäänud, ja nii wõis loota, et teda ükskinda seekord ehk kergem on meelitada salgaga kaasa tulema. Tahtmata mõtles Hemp siinjuures Herty peale, tähelepannud olles seda imelist mõju, mida ta ürginimeses äratanud.

Ikka weel seisis Ghoc teiste seljataga, wahtis Herty tegewust ja ootas. Lühidalt pidasid nad nõu; ei jäänud ju muud üle, kui Roderiksen siiasamasse maha matta. Hemp omandas tema paberid, otsustades ligemast walgete asundusest selle uurija kurwa lõpu üle kultuurilma teateid saata. Peale waikse matmisetalituse, mida Ghoc kuidagi ei püüdnud segada, otsustasid nad kohe edasi minna. Herty pööras meelitawate sõnadega Ghoci poole, kaunis kindel eneses, et see wabatahtlikult kaasa tuleb. Ja ta ei eksinud: ehkki Ghoc tema sõnadest wähematki ei mõistnud, kuid selle eest mõistis ta seda nähtawasti sõbralikku mahedat tooni, millega see walge naisolewus teda enesega kutsus, ja nii läks ta tõrkumata sõnakuulelikult tema jälgil.

Päewane kuumus ummistes dshunglites, mis pilkastel ööbel harilikult lahenes ohtratess wihmawalingutess, oli oma kõige kõrgemal tipul. Näis, nagu ei suudaks reisijad enam kanda ihuliikmeid oma õlgadel päikesekiirte masendawa rahe all. Laisalt wenisid igaühe mõtted ajud

kuumaksköetud pealagede ümbrikus, mida waewalt weel kaitses õhurikas kerge korkkiiwer. Ainult Shocile näis ükskõikne olewat edasiliikumisel see küpsetaw kuumus. Imelise kergusega tungis ta painduw keha Herty jälgedes läbi puuderägastiku, ja kui ta paaril korral teiste ehmatusest silmist kadus, oli ta kohe jälle tagasi puu otsast, kuhu ta üles libisenud, et tuua meeleheaks Hertyle mõnd banaani, mida see ka igakord nähtawa üleolemisega wastu wõttis, alateadlikselt kindel oma wõimusele selle ürgolewuse üle.

Nii Hemp, kui ka Uus jälgisid mõlemad terasest ahwinimese liigutusi, ning Hempile näis, kui tunneks ta lõtwunud ajud teatud tuska selleft heast wahekorrast, mis walitses Herty ja selle dshunglite looma wahel, kelles ta tahtis näha ainult oma uurimiste asjalikku esemet, kuid kellel nähtawasti ei puudunud osalt need enamarenenud waimlised omadused, mis ligindasid teda inimesele.

Ta mõtles juba selle peale, kuidas rannale jõudes ahwinimest wõimalikult ruttu mõnele laewale toimetada et see enam nende käest kaduda ei saaks dshunglitesse tagasi. Ta ruttas nende mõtetega. Awaldas neid ükskikasjaliselt oma kaaslastele. Nihutas end ühtlasi Herty kõrwale ja küsis:

„Olete Teie siiski üldiselt rahul meie senise uurimisõnnega, miss Herty? Meie waewad näiwad lõpule jõudwat."

Herty wastas wäsinult: „Jah, kui see saak ikka ka edaspidi nii sõnakuulelik on, nagu täna senini, siis wõime ehk lõputagajärgedes kindlad olla. Aga ehk tuleb talle weel oma sõber, lõwi meele, ja jätab meid jälle ükski."

Hemp ei uskunud seda. Wähemalt ütles ta:

„Ma oleksin õnnelik, miss Herty, kui mina teiega alati nii heas wahekorras saaksin olla, nagu nähtawasti see dshunglielanik praegu."

Häbenes siiski enese wähe seda ütelust, milleft wõis wäljalugeda põhjendamata armukadedust metsolewuse wastu. Herty senine ükskõiksus tema isiku wastu oli nüüd nagu terawamalt esile tulnud, oli teda tahtmata neid sõnu ütlema sundinud.

Herty ei wastanud midagi. Hemp jatkas wähe aja pärast:

„Ma olen ehk enesele gi wähe ootamata nimetanud

asjast, mis mind lõpuni rääkima sunnib, kuigi ehk aeg ja ümbrus selleks sugugi kohane pole. Miss Herty, — juba Londonis Teid näinud olles, ütlesin ma enesele: Hemp, sa oleksid õnnelik, kui võiksid kord seda naisterahwast oma naiseks nimetada. Et ma nüüd juba nii kaugel olen, — tohin ma kuulda Teie arwamist selle kohta?"

Herty oli teda rahulikult rääkida lasknud. Ütles siis külmalt: „Ma ei uskunud, mr. Hemp, et Teie selle dshungli elaniku peale nii ägedalt armukade wõite olla. Jätan Teie enese otsustada, kas Teil oma ettepanekule wastust oodata maksab wõi mitte."

Nii poolikult haawawalt, kui see ka öeldud oli, mõistis Hemp siiski, et tal wähematki lootust ei wõi olla kunagi selle tüdruku südant wallata, ja kõike pettumuse kibedust enese alla surudes otsustas näidata end wäliselt wõimalikult rahulikuna, püüda süweneda ainult oma reisi tööülesandesse, — wiia wälja siit dshunglite rüpest seda leitud, teadusele nii huwitawat inimtaolist olewust.

Ja see olewus näis rahulikum kõikidest, kõndis nii waikselt kiindunult oma walitud käskijanna taga, et arwata wõis, nagu mõistaks ta ise käesolewat olukorda nõnda, et ta sattunud seltskonda, mida ehk teadlikult otsinud ja püüdnud kaua aastaid.

Hemp oli peale lühikese kõneluse tummalt eemale pöördunud ning mingi omawaheline wahejuhtumine ei seganud enam nende edasist teekonda. Wahepeal hakkas saabuma õhtu, kuid neeger — teejuht ei annud weel ühtki märki liginewast rannast. Peale lühikese mõttewahetuse omawahel otsustati täna jatkata teekonda wiimase wõimaluseni, kuni pilkase öö tulekuni, lootuses lõpuks siiski weel täna rannale wälja jõuda.

Nad tegid ka hästi, et puhkega wiiwitasid, sest warsti peale päikese loojenemist, mil ilm juba peaaegu pimedaks oli muutunud, teatas teejuht, et rannani kõige rohkem weel poole tunni tee. Tõesti harweneski pea ürgmets nende ees ja awanes lai liiwane mererand, kuid polnud näha weel ühtki inimasunduse märki ligiduses. Teejuhtneeger arwas, et Ugambi jõesuuni tuleks weel minna ligi pool päewa. Tuli siinsamas ööbida.

Ghoc, nende kaaslane, jäi ka ööseks paigale, ja kui nad hommikul mööda randa põhjapoole edasi liikusid, läks ta tõrkumata harjunult kaasa. Hoidis end ainult alati

wõimalikult Herty ligidusse, nagu palgatud olles selle kaitseingliks.

Peatamata jõudsid nad lõpuks jõesuuni, kus asus suurem neegriküla, mis tekkinud õieti selle wõrdlemisi elawa kaubanduse tõttu sisemaaga mööda jõge üles, kuna siia oli asunud koguke walgeid kaupmehi-wahetalitajaid, ning ei puudunud ka laewaühendus teiste sadamatega rannal wähemate laewade kaudu, millistest mõned ka Euroopa ja Ameerika sadamatega aegajalist ühendust pidasid.

Ghoc näis suuremast inimestekogust, kes teda uudishimulikult ümbritsesid, alguses wähe kohmetu olewat, kuid ei näidanud ühtki märki põgenemiseks Herty ligidusest. Hempi esimene mure oli järele kuulata, kas mõni laew lähemal ajal ei sõida Inglismaale, ehk wähemalt Kaplinna, kust omakorda kergemini edasi pääseks. Nii sai ta ka teada, et juba järgmisel hommikul üks wähem rannasõidu aurik kaubaga Kaplinna sõidab, ning ajawiitmata otsustasid kõik laewalaele asuda, et oma dshunglikaaslasele uut harjumata ümbrust wõimalikult ruttu tuttawaks teha. Nii nad tegidki.

Ghoc jäi ka laewale jõudes näiliselt rahulikuks, nii et arwata wõis, et ta oma kaaslastega jäädawalt harjunud. Öösel enne ärasõitu, kui laewal kõik juba rahulikult magasid, kuuldus korraga eemalt rannalt lõwi tumedat möirgamist. Keegi ei märganud, kui warsti peale selle mingi tume kogu laewalt pimedasse wette sulpsatas ja kähku ranna poole ujus. See oli Ghoc. Arusaamata tung oma sõbra järele, keda ta ehk arwas kuulwat selles möirgamises, dshungli wõimas kutsumine olid wiinud tagasi teda oma uute kaaslaste juurest, nii et ununes korraks see mõjuline side, mis ühendanud teda oma leitud walge naisega. Ghoc oli laewalt kadunud.

Hommikul wara, kui laew ankrust merele tossutas, ei märkanud reisiseltsilistest keegi seda enne, kui Herty ärganud oli ja ringi waadates laewalael teda waja leidis. Kuid oli juba hilja. Tuli sõita lähema peatuseni.

Kaheteistkümnes peatükk.

Wale laewale. Mürgistes pilwedes. Teise ilmakaare poole.

Ghoc uitas ühes Tugailiga padrikus ringi. Lõwi oli teda jälginud mitu päewa, kuni siia rannatihnikusse,

peale selle, kui nad kahekesi Roderikseni ülevalt Kurumba kaldalt, kuhu see üksi kahe neegriga põhjavajuvast paadist kuivale põgenenud, üles olid otsinud, Tugail teda oma võimsal käpahoobil surmas, ja Ghoc tema korjusega üles tihnikulatvu kadus, Tugaili kahe neegriga alla maha jättes. Ka neegrid olid langenud Tugaili ohvriks, ning nendega valmissaades ruttas ta järele kadunud sõbrale.

Tugail ei kaotanud jälgi, ja nii kuulis lõpuks viimasel ööl Ghoc tema aigutavat möirgamist merekaldal. Nüüd olid nad jälle kahekesi oma kodudshunglites, veel mitte väga eemal rannast. Kuid Ghoc tundis eneses veel suuremat rahutust, kui oma senises inimeste seltsis. Üks pool tema seesmises loomuses, mis teda võimsa igatsusega toonud tagasi oma kaaslase juure kodupadrikusse, oli nüüd jätnud oma senise käärimse, oli jäänud rahulikult vaikseks, kuid selle eest algas tegevust teine pool tema mõtlejast isikust, seotud värske mälestusega kokkupuutumisest uue maailmaga, inimestega, kõige pealt selle kummalisest võluva valge naisolevusega. Tundis uut igatsust tagasi, tundis end nagu lõhkikäristatud kahe ilma vahel.

Iseenesest tuli ta otsusele minna tagasi oma naeratava käskijanna juure, sinna suurele paadimürakale vee peal, kust ta tähelpanemata põgenenud, kuid ta ei tahtnud ka lahkuda oma kaaslasest, ja teades juba, et nende senine verejanu tema käskijannale ei meeldiks, oli ta mures, kuidas seda murdjat, mida ta eneses inimesi nähes juba taltsutanud, taltsutada ka oma kaaslases.

Arvas siiski Tugaili enesega kaasa viia võivat, luusisid kahekesi küla ligi kaldal, ja Ghoc pani maksma kõik oma keelava mõju, et lõvi, kes inimeste vastumeelsest naabrusest äritatud, neid külavahel liikuvat nähes, nendele kallale tahtis sööstuda, tagasi hoida. Nii piilusid nad tihniku ääres, Ghoc manitses lõvi vaikimisele ja vahtis aineti merele, et näha seda kiikuvat paadimürakat, kuhu öö tulekul Tugailiga tagasi minna.

Ainult üks laev paistis ankrus vähe eemal kaldast, ja Ghoc arvas selles äratundvat laeva, kust ta põgenenud. Pööras siis ümber, ja läks ühes Tugailiga kaugemale dshunglisse, et öösel tagasi tulla.

Peale masendava päevase kuumuse tuli pilkane öö

troopikalise kõuewihmaga, mille weeojadesse sulas lämmataw kuumus warjustes dshungliummikutes. Wälksähwatuste walgustusel tungisid kaaslased wälja rannale ja Ghoci kutsumisele järgnes Tugail, kuigi wastu meelt, temale läbi õhukese wee ujumistligiduses mustawa laewakogu poole.

Pärale jõudes ronisid nad mõlemad pardale, kus polnud näha ühtki inimhinge, sest kõik magasid nähtawasti wihmawalingu eest warjus all laewaruumis. Waikselt luusisid nad üksteise järel laewalael, leidsid wiimati lahtise luugi, mis wiis neid alla pimedusse. Kuni jõudsid pikki ahtakest koridori mööda kinniste uste alla laewa põhja, ronisid üle kastide ja pakkide wirnade kuhugi wabamasse kohta, kuhu jäid puhkama. Polnud kuulda ühtki elawat häält plagisewa wihma waikuses.

Hommikul hakkas laew tugewamini õõtsuma, Tugail ärkas oma suikumisest, ja Ghoc tundis rahutust, kuidas nüüd oma kaaslast walge naisolewuse ette wiia. Ta sööstus Tugailist ette, jooksis ülestõusnud Tugailist ette laewaruumist wälja koridori, tõmbas ukse enese taga kinni, jättes nii oma sõbra ootama, kuni toob walge naisolewuse teda waatama. Seljataga kuuldus Tugaili ärritatud möirgamine.

Ghoc tormas trepist üles, kuni seisis korraga silm silma wastu walge mehega. See jäi ehmatusest keeletult pärani suuga paigale, tõukas siis komistawa Ghoci äkilises enesekaitses tagasi trepist alla koridori ja lõi luugi ülewalt kinni. Weeretas suure waadi kõrwalt laewalaelt luugile. Jooksis siis kähku kapteni sillale.

Laew, kuhu Ghoc sattunud, oli Inglise purjek „Senta", mis läks Kongo kallastelt Lõuna-Ameerikasse Rio Janeirosse. Wana kapten Jackson sadamasillal oli wäga kohkunud, kui kuulis korraga lõwi möirgamist otse enese all laewaruumis. Ta oli parajasti rannalt teele saanud asuda, ning laewa meeskond õiendas weel alles ülestõmmatud purjede kallal.

Nüüd jooksis tema abiline Colson õhinal tema juure üles ja seletas:

„Kapten, all laewaruumis on ahwid. Suured antropoiidid. Ma lükkasin parajasti weel ühe luugist alla, kui see üles laewalaele tahtis tungida."

„Noh, pagan võtku, aga ma kuulsin ka ju ise alles mingit lõwi möirgamist all!"

„Ei lõwi see küll ei olnud, sest ega ta muidu omeri kahe jala peal ei seisnud."

„Kas meeskonnast kedagi praegu all wiibib?"

„Ei, wist ainult neeger kokk on omas köögis."

Nad tõttasid kahekesi luugi juure. See rappus hingedes ja waat tema peal hüples meeletult Ghoci löökide surwel alt koridorist. Nende sekka kuuldus jälle selgesti lõwi õrisemist.

„Kust see loomaaed sinna küll on tekkinud?" imestas kapten õlgasid kehitades. „Aga oota, Colson, mul on üks mõte. Ehk saame neid kohutawaid elukaid päris elusalt kätte. Ja siis wõiksime nad Rios ehk halwemal juhtumisel Buenos-Airesis mõnele looma aia agendile maha müüa. Kui nüüd kokk seni ainult nii tark oleks ja end köögis hästi lukustab. Temal tuleb nii kui nii ehk wähe kannatada."

„Weeretame weel ühe waadi siia luugile, muidu on nad warsti ülewal," soowitas hirmunud Colson. Nad tegid seda. Luuk rappus nõrgemalt.

„Kas pöörame ehk sadamasse tagasi?" küsis Colson.

„Ei, praegu weel mitte. Tule kaasa. Ma mõtlen laewa enne wähe desinfitseerida." Kapten tõmbas Colsoni hõlmast.

Nad läksid kähku alla kapteni kajutisse, mis asus üksikult laewaninas, ja seal sai Colsoe aru, mida kapten teha mõtles. Nad tegid ühiselt wäikese awause läbi kajutiseina laewaruumi, kus lõwi edasi möirgas, ning pea tungisid paksud joad wääwlisuitsu, millega harilikult laewaruume desinfitseeritakse, alla laewa põhja, lämmatades õhku põrgulikus wingus.

Tüki aja pärast tõusis uimastaw suits läbi iga wähema prao ka juba üles laewalaele, ning Colson, kellel kapteni kajutis paha oli hakanud, ja üles tulnud, märkas, et all kõik waikseks jäi.

Korraga tuli talle meele neeger köögis. Ta jooksis tagasi kajutisse kapteni juure ja ütles:

„Aga meie tapame ju waese Massi!"

„Ole rahulik, ma jätan ka kohe järele. See weel nii pea ei surma."

Nad läksid kahekesi laewalaele. Uudishimulik mees-

kond oli kogunud kinnise luugi juure. Kapten käskis seda awada. Seadis aga enne rewolwri laskewalmis.

Ettewaatlikult tõsteti luuk üles.

Paksud wääwlipilwed tõusid laewakerest üles, nii et mehed kibedate kurkudega laiali jooksid. Läks tükk aega, kuni õhk nii kaugele puhas oli, et jälle luugist alla wõis waadata. Kõik oli nähtawasti waikne. Hinge kinni pidades ronisid mehed trepist alla, kapten rewolwriga kõige ees. Koridori seina ääres maas lamas ilmatu suur ahw, nagu niisugust mehed warem polnud näinud. Näis olewat surnud.

„Wiime ta üles," arwas Colson.

„Ei. Tooge siiasamasse tükk tublit köit," käsutas kapten meestele. Köis toodi kohale ja Ghoci eluta liikmed seoti pingul kinni. Siis winnati ta kapteni käsul üles wärske õhu kätte.

Kapten ühes Colsoniga läks mööda koridori edasi. Käskis meestel koka köögist wälja tuua, kes ülewal tuule käes pea toibus, sest ta oli märganud köögi akna lahti teha ja sai nii rohkem rikkumata õhku, ehk küll lõpuks meelemärkuse oli kaotanud.

Laewaruumi ust koridori otsas lahti tehes tõusid meestele uued wääwlipilwed näkku. Nad taganesid tükiks ajaks, kuni õhk wähe selgunud oli, läksid siis edasi ja leidsid wiimaks kastide otsast lämbunud lõwi. Kellegil ei olnud tahtmist teda puudutada, kartes, et ta ehk kohe jalule wõib ärgata.

„Peame ühe kajuti tühjaks tegema ja nad mõlemad sinna trellide taha panema. Seotult on neid wõimata nii kaua pidada," otsustas kapten.

Silmapilk wabastati Colsoni wäike kajut meeskonna ruumi kõrwal ja wiidi lõwi kapteni sundimisel mitme mehega sinna sisse. Ka Ghoc, kes wahepeal meelemõistusele tulnud, kanti alla, asetati oma kaaslase kõrwale, uks lööbi raudlattidega kinni, tehti ainult wäikene wahtimisauk üles ukfenurka, kust wangisolijatele ka toitu wõis ette wisata. Aknaluuk oli nii wäike, et sellest wõimata põgeneda oli.

Nööritult jäi nii Ghoc lamama kajuti põrandale, sest keegi ei julenud teda wabastada. Kapten murdis pead, kuidas teda köidikutest wõimalik päästa oleks. Wiimaks läks Colson kapteni kajuti, kuhu tema kraam wahepeal

wiidud oli, tõi sealt oma pussnoa, sidus selle pikema kepi otsa, ulatas selle läbi wahtimisaugu alla ja nühkis niikaua waewaselt Ghoci köidikute kallal, kuni köis ühest kohast katki oli.

Ghoc, kes kogu aja kannatlikult waikselt wahtinud oma wangistajate liigutusi, tõusis silmapilk jalule. Lõwi lamas ikka weel näiliselt surnuna tema kõrwal kitsas kajutis. Ruttawatel sõnadel hakkas ta midagi seletama läbi augu wahtiwale Colsonile, seletas kaua ja tungiwalt, nägi siis, et teda ei mõistetud, istus tummalt tagasi maha. Tugail tema kõrwal hakkas end liigutama, ajas end pikali sirgeks, tõusis tuikuwalt jalule, aigutas uimased silmad selgemaks. Mürgine suits oli tema peale mõjunud teistest kauem.

Toodi suur tükk toorest liha, wisati august alla. Kumbki ei puudutanud seda. Ghoci rõhuwad mõtted surusid teda paigale, kirjud mälestused wiimaste päewade sündmustikust uitasid läbisegamini tema ürgmõistuslises ajus.

Õhtu tulekul tundis ta näpistawat nälga, ärkas oma tardunud olekust, kiskus maaslamawast lihatükist suure lahmaka ja neelas selle terwelt alla. Ka Tugail, kes senini tummalt liikumata lamanud ta kõrwal, jättis senise tõrkumise, wahepeal asjata märatsenud olles. Hommikuks oli liha põrandalt kadunud.

Nii kiwistunult kurwalt lamasid nad päewade kaupa omas tormiliselt lokkuwas kongis, tardunud silmades mälestused kadunud wabadusest. Kapten, kes oma ootamata saagist Rio Janeiros parajat hinda lootis saada, otsustas kohe sadamasse jõudes sammusid astuda, et wõimalikult ruttu nendest suurepäralistest dshunglieksemplaaridest lahti saada.

Wiimaks paistis ka oodatud rand ja „Senta" jäi ankrusse Rio sadamas.

Teine jagu.

Lõuna-Ameerikas.

Esimene peatükk.

Rändaw tsirkus Rio de Janeiros. Senjor don Ernesto Pajaro. Walge ahw ja hiigla lõwi. Ühine keel. Wahetatud osad. Teel wabadusse.

„Wäga auwäärt daamid ja herrad! Täna erakordne number! Midagi suurepärast! Walge ahw ja lõwi lepinglastena! Kes pileti jätab ostmata, see kahjatseb kindlasti!“

Pikk isand rändawa tsirkuse sissekäigu ees wäikesel kõrgustikul ei kõnelenud, waid karjus ruupori üksikuid fraase uudishimulistele.

„Wäga auwäärt kodanikud! Senjor don Ernesto Pajaro tsirkus, kuulsam kogu Euroopas, ainult juhuslikselt Rio de Janeiros! Ennenägematu trikid, pantomiim... Tuhatjalgne meduusa... ilutuled... korralikud lõbustused... Õhu panoraam, wõimalus kiirrongis kihutada maa peal ja weel... Rulett... õnnerataš. Kui ostate pileti lõbustustele, siis on sissepääs tsirkusse täiesti waba. Rutake, rutake, iga minut on oodata ilutulede ilmumist ja etenduste algust“.

Kisendaja waikib, et hinge tõmmata. Temast liiguwad mööda inimeste parwed ikka edasi, edasi, walgudes tsirkuse wärawatest sisse. Ühed peatuwad silmapilguks, et kuulatada kõnelejat ehk waadelda kirjuid reklaame, teised seisatawad imestades klaaskasti ees, milles hõbewaagnal ilusa naise pea ilma kehata ja käteta. Pea naerab ja jälgib pealtwaatajate liigutusi. On wõimata uskuda, kuid klaaskastis peenikese posti otsas on tõesti elawa inimese pea. Neegrid tsilindrites, walgetes püksteś ja lakk-kingades on waimustatud. Ka walged ja hiinlased on erutatud: siin rüseleb eurooplane-reisija, elaw ja rõõmus hispaanlane, tsitroniilmega portugaallane, seal teeb omale küünarnukkidega teed kassa juure indiaanlane, mulatt ja

P.-Ameerika ühisriikide kodanik triibulistes püksteS, suus pärату suur sigar.

Karjutakse, rutatakse, tõugeldakse... laste nutt ja naer, koerte haukumine — kõik on segi, saates ühiselt kuuldawale hääli, mis kaugusse kostawad nagu mingi rikkiläinud oreli wiimsed katsed weel kord kuulajatele midagi pakkuda. Ei, täna on senjor Pajarolil hea päew!

Järsku raksatab mingi kõrwulukustaw kõu: kohale ilmunud tsirkuse orkester algab mängu sissekäigu taga märgiks, et lõbustused algamas. Pea samal ajal lendab tsirkuse platsi kohale rakett raketi järele õhku — punane, lilla, kollane, roheline, sinine tulewihm.

Nüüd tekib kassade ette pöörane tung ja lühikese ajaga on edasi-tagasi liikuwatest inimestest tsirkuse-eelne aed wiimse wõimaluseni täidetud. Siin-seal wõib tähele panna inimesi isegi kaugematest kohtwi ja tubakaistandustelt. Aias wurawad puude wahel kunstlikult ehitatud miniatüürlinnades rongid pöörase kiirusega üles-alla üle wete ja läbi tunnelite, kõdistades sõitjate närwe; õhus wuhiwad tuhandete wärwiliste laternate ja rakettide walged wagunid, keerlewad, käiwad karusellid, tiirlewad edasi-tagasi liikuwad trepid, käib ruletiratas, õngitsetakse šampanja pudelid, pilte ja kujusid, osaw kääridega lõikaja teeb siinsamas pealtnägijate silma all tellijatele kiirpildistusi, süüakse, juuakse, — kõik muidugi erilise tasu eest.

Ka tsirkuse telkide all tehakse palawlikult wiimseid ettewalmistusi etenduste awamiseks. Metsloomad möirgawad, tsirkuse hobused hirnuwad, hirnub ja sumiseb ka kärsitult ootew uudishimuliste hulk.

„Rutem, rutem!“ kiirustab tsirkuse omanik weelgi omi käsualuseid, käies erutatult „kulisside taga“: juba ammu ei olnud tal sarnast teenistust, nagu täna. Ta jookseb edasi-tagasi, plaksutab ilma mingi tarbeta pikka piitsa, enam takistades kui hõlbustades ettewalmistusi ja on rõõmus kui laps.

„Mina ise astun täna üles!“ hüüab ta möödaminejale oma inimesele: „Jah, ise. Walge ahw ja lõwi peawad tasateenima oma kõrge hinna“ — hind ei olnudki aga tõelikult nii suur, — „oo sensatsioon...“

Wiimaks awanewad tsirkuse tagauks eesriided ja ülesõruwitud publikumi möirgel, mis orkestri waikima

pannud, kargab areenile klounide kari, nende järele walge hobune hobuse järele.

Järgmine number on akrobaadid, köietantsijad ja jalgrattasõitjad „surmasillal", siis miniatüürne raudteerong, mille wedurijuht, konduktor ja reisijad on, kõik kuni wiimseni, — walged hiired. Publikum on waimustatud.

Äkmiselt erutawalt mõjub pealtwaatajate peale kahe paari kukkede taplus: trambitakse, wilistakse, keerutakse mütse ja satutakse otse marru, kui üks kukepaaridest lõpuks elutult werisele tsirkuse liiwale jääb. Kuid paar rutulist korraldust — ja areen on jälle tühi ja korras.

Nüüd ilmub publikumi ette keskaegne raudrüütel uhke ratsuga hõbedas, nagu turniirile ja palub rahu.

Silmapilk walitseb tsirkuses rahu.

Ratsanik saluteerib mõõgaga linna wõimukandjate looshi poole ja teatab siis, et on järgnemas kohe üks tänastest peanumbritest — üleilmliselt tuntud loomade taltsutaja direktor senjor don Ernesto Pajaro ise oma ennenägemata hiiglase walge ahwiga ja lõwiga.

Rüütel teeb paar tiiru ümber areeni, siis puhuwad pasunad, rüütel kaob wastaskäigu kaudu ning uhkelt kummardades astub publikumi ette kõrgetes saabastes, kübaral pikk sulg, tsirkuse direktor, plaksutades piitsa. Teda terwitatakse nii tormiliselt, nagu see ainult omane lõunamaadele.

Mehe wastawale liigutusele järgneb üldine waikus.

„Mu daamid ja härrad, palun minutiks täielikku rahu ja tähelepanu: walge ahw Alfons, kes kohe teie ette oma kaaslase, Aafrika kõrbekuninga saatel ilmub, ei ole weel täiesti wabanenud omist metsikuist instinktest. Alfonsil on hiigla jõud ja sellepärast ei wõi teda ärritada."

Kõik waikiwad ja tuhanded pilgud pöörduwad tsirkuse portjeeride poole.

Korraga kostab üle kogu tsirkuse wägew möirgamine, ja ettewaatlikult weereb awanenud ustest areenile punase kalewiga kaetud puur ratastel.

Hetkeks jääb puur liikumatult keset areeni, siis kõigub korraga wõimsal liigutusel kogu raudne puur ja kui imestanud pealtwaatajate silma all kate puurilt langeb, seisab tuledest pimestatud kole elukas omas täies suuruses puuri seina najal. Tema kõrwal peksab wihaselt sabaga puuriseinu lõwi, nii suur, nagu seda Rio de Janeiro ela-

nikud ja isegi paljud eurooplased warem näinud ei olnud. Ennenägemata hiiglane-ahw, ennenägemata suur lõwi, kuulmata sõprus niisuguse kahe looma wahel!

Rahwahulk tõstab kära, kostawad waimustatud hüüded, kuid kõik waikib kohe, kui walge ahw hambaid paljastades oma kurguhäälel röögatab.

Ehmunud direktor palub waikse häälel weel kord rahu ja seletab siis:

„Alfons on äärmiselt kardetaw loom. Ma palun waikust ja rahu. Waadake, mu daamid ja herrad, kuidas mina loomi rahustan."

Senjor don Pajaro hüüdis midagi waikse kurguhäälel ja tegi siis paar ringi ümber puuri. Teda jälgisid pealtwaatajate pilgud ja ahwi põlewad silmad, kuna lõwi liikumatult maas lamas, sabaga waid wastu puuri põrandat pekstes.

„Alfons, Alfons, mitte nii tormine olla," häälitses direktor-taltsutaja.

Silmapilguks näis ahwi pilgus weel wihatulukest, siis kükitas ta rahulikult põlwedele; wiimaks ronis kaaslase kõrwale, keerutades enese käte ümber palmiku lõwi lakast. Kummagi metslooma silmad pöördusid nende taltsutaja poole.

„Näete, juba jääwad rahulisemaks... Nüüd algab walge ahwi ja lõwi tants. Ärge arwake, need on ehk järeltehtud ahw ja järeltehtud lõwi, ei — teie ees on tõesti metslased Aafrika dshunglitest, kus nad oma kinnipüüdmispäewani wabalt ümber uitanud. Nende senine taltsutamine on juba maksnud neljale inimesele nende elu."

Direktor lähenes üsna puurile ja ulatas korraga käe läbi puuriwõre ahwile, kogu aeg nagu iseenesega kõneldes.

Ja waata imet: ahw tõusis püsti ja wõttis nagu terwituseks ulatatud käe wastu. Siis keeras taltsutajale selja ja heitis pika pilgu publikumile. Lähemal istujad wõisid tõendada, et see pilk olnud otse inimlik pilk.

Nagu mõistsid loomad ja inimene üksteist: ahw jälgis taltsutaja liigutusi ja iga sammu, taganedes lõpuks lõwiga puuri wastasnurka. Weel kahtles senjor Pajaro, kuid tal olid ju sõjariistad, oli kaasas piits, ja astudes otsustawa sammu, seisis ta kohkunud publikumi pealtwaatel korraga puuris.

Direktori samme olid jälginud ka tsirkuse teenderkond,

ja wilgul seisis nüüd mitukümmend meest puuri lähedu-ses igaks juhtumiseks walwel.

„Hre-hre-hre," ütles taltsutaja õrnalt, kuid wähe wä-risewal häälel.

Ahw ja lõwi ei liigutanud end ja „Rree..." wastas ainult ahw ning lõi käpa weel tugewamini lõwi lakka, teise käpaga enese pead nagu inimene kratsides.

„Alfons, ole mõistlik," manitses jälle puurisseisja taltsutaja, „sa ju tantsid meile täna, eks ole?"

„Rre... rree... krree!.." oli wastus.

Kuid senjor Pajaro ei annud alla, waid ootas, wah-tides ahwi üksisilmi. Siis tõusis wiimaks ahw püsti, ula-tades peaga peaaegu 9-jalalisse puuri lakke, tema järele urisedes lõwi.

Taltsutaja ei liigutanud end, teades, et ta äärmiselt külmawereline ja rahulik peab olema. Pealtwaatajatest ei söanda keegi kõwasti hingata, keegi neeger ainult röö-gatab ja hakkab tsirkuse ruumidest omale läbi rahwamurru teed otsima õue.

Taltsutaja kuuleb neegri kisa, liigutab end wähe ja... korraga tunneb ta h i r m u, instinktiiwselt. Ta katsub kaswawat jubedusetunnet maha suruda, aga hirm nagu kiuste kaswab järjest. Mees heidab ahastawa pilgu puu-rilukule, kuid see on kinni, korralikult kinni. Metsloo-made ees aga, silm-silma wastu seistes hirmu tunda, — mida see tähendab, seda teab iga loomadetaltsutaja wäga hästi: kui tema hirmule endas woli annab, tunneb seda loom kohe ja...

Senjor Pajaro tundis, kuidas ta kahwatab, ja när-wiliselt otsib ta jällegi sõrmedega puuri lukku. Ja kor-raga — lõwi hüppas... Wilksatas läbi puuri suur kollane kera ja... aga nii kiire, nagu oli lõwi hüpe, nii kärmas on ka walge ahw: ta haarab lõwi lennu pealt kinni ja surub uhke looma puuri nurka.

Taltsutaja, kes kogu sündmust wäga „tumedalt" näi-nud, surub enda puuri ust wastu ja otsib kramplikult awa-jat, tõstes aga sealjuures tahtmatult, oma soowide wastu, teise käe piitsaga kõrgele.

Walge ahw waatas oma peremehe otsa ja siis sündis midagi imelikku: läbi õhu wälgatas uuesti midagi ning kui omilt istmeilt ülleshüpanud publikum lõpuks üldises segaduses end koguda suutis, nähti puuris põrandal kaht

kogu: taltsutaja lamas ning tema õlgadel istus metsik ahw. Lõwi püüab talle läheneda, kuid ahw annab talle jalaga tugewa hoobi, wirutades kõrbekuninga uuesti eemale.

Tekib uus segadus ja tsirkuse teenderkond jookseb kui meeletu edasi-tagasi, wälguwad piitsad, otsitakse sõjariistu. Ning äkki sündis midagi täiesti ootamatut: walge kole ahw tõuseb oma taltsutaja kaela pealt üles ja haarab pika piitsa, kuna õnnetu direktori teisest käest rewolwer üles kõrgele tsirkuse lakke lendab.

Järgmisel silmapilgul ajab direktor enda puuris istukile — nähtawasti ei olnud talle ahw senini weel tõsisemalt wiga teinud. Siis sähwatas piits ahwi käes, lõwi möirgas — ja direktor, kes wahepeal juba toibuma oli hakanud, sai korraga aru, et tema ahwil otse inimese mõistus ja et nüüd osad wahetatud. Ta wahtis pärani silmil ahwile otsa, tõusis siis wärisedes jalgadele ja ... algas.

Alguses ei saanud publikum mitte millestki aru, walitses ainult suur segadus ja tung tsirkusest wäljapääsu ustel, kuid siis mõistsid pealtwaatajad omamoodi kogu wahejuhtumist ja, waata, oli pääsenud walla aplodeerimistorm! Ning mida hoogsamaks läks publikumi möirgamine, seda kiiremini hakkasid ka puuris tsirkuse direktori jalad käima tantsutaktis, juhitud walge antropoiidi piitsa plaksutusist. Niisugust ettekannet ja wigurit ei olnud publikum kuidagi oodanud ja ta waimustus oli otse haripunktil. Kes wälja oli läinud, tuli uuesti tagasi. Ka tsirkuse teenijad ei mõistnud sündmust ja üldise müra-kära sekka kostis kusagilt ootamata muusikakoori korralik tantsutakt!

Ning waene tsirkuse direktor tantsis, tantsis ja ei näinud ega kuulnud oma ümber enam muud kui tormilisi kiiduawaldusi, sattudes lõpuks seisukorda, kus ta ei näinud oma ees enam metsloomi, waid teadis ainult, et tal suur wõidupäew on: senjor don Ernesto Pajaro oli järsku hullunud. Ta tantsis ja keerles puuris, ning piits suure ahwi käes plaksus igakord ähwardawalt tema peakohal, kui ta metsikus keerlemises sekundikski peatuda mõtles.

Umbes weerand tundi kestis pöörane tants puuris, siis hakkas taltsutaja wäsima ja langes lõpuks jõuetult maha.

Publikum ootas, et direktor nüüd üles tõuseb ja puurist lahkub, kuid midagi selletaolist ei järgnenud, küll aga asus ahw metsikult oma taltsutajat piitsaga taguma. Nüüd

alles taibati seda, mis oli sündinud, kuid oli juba hilja: ahw ja lõwi ei laskmud kedagi läheneda puurile.

Lõpuks tormas keegi tsirkuse teendritest tulisekstaetud rauatükkidega puuri juure. Wihaselt urisedes olid loomad sunnitud põgenema puuriukse juurest, kuid kui uks awati ja minestanud direktori keha loomade eest wälja tõmbama hakati, lükkas suur ahw walust hoolimata tulise raua enesest kõrwale ja kargas puuri awause juure. Weel silmapilk — ja algas kabuhirmus põgenemine.

Nüüd seisis päratu suur ahw wabalt tsirkuse areenil, saates niisuguse metsiku hüüde üle kogu ruumi, et pealtnägijatel weri soontes tarretas. Samal ajal ilmus puuriuksele lõwi suurepärane kuju, lüües sabaga omi külgi ja möirgates kaasa oma lepinglasele. Kõik põgenesid, wähemalt tegid meeleheitlikku põgenemiskatset ning mõne minuti pärast teadis kogu linn, et warsti tänawatel wabalt uitamas werejänulised lepinglased.

Ennenägemata segaduses ei olnud wõimalik kellelgi sõjariistu tarwitada ja kui üksikud julgemad saidki wõimaluse sõjariistus aralt kõrwalkäikude kaudu tsirkusse tungida, olid juba ahw ja lõwi teiste loomade ruumis, tues siia kirjeldmata hirmu, eriti hobuste lahtritesse ja siin-seal lahtipääsenud hobused said peagi tsirkusest põgenewale rahwale kõige suuremaks õnnetuseks.

Kuid ka Ghocil ja tema lõwil ehk nagu teda wahepeal hüüti — Alfonsilgi ei olnud põrmugi aega: nagu marutuul kihutas jälle wabaduse saanud walge ahw lõwiga hobuste ruumist edasi, tungis rahwamurrust läbi ja oli warsti kõrge puu müüri juures, mis lahutas tsirkust linna tänawatest. Ait ühiselt müürile hüppamine ja selle taha kadumine on loomadele ainult sekundi töö ning kui pikapeale end kogunud rahwahulgad jälle oja küllmawerd tagasi said, olid Ghoc ja lõwi juba linnastki wälja jõudnud ja kihutasid nüüd, nagu pöörased pimedal teel edasi, ikka edasi, edasi — uue wabaduse poole.

Teine peatükk.

Uuesti järele. Isa tunnistus. Tundmata loomad.

„Täna erakorraline eeskawa! Ainult kõwanärwilistele! Nõrgawerelised peawad koju jääma!"

Keegi tõsise ilmega noormees peatas kuulutuse posti ees Rio de Janeiro sadamapuiesteel ja silmitses igawal pil-

gul suuri süllaliste tähtedega reklaamplakaate, milliste hulgas iseäranis filmatorkaw oli kirjude hüüdsõnadega tsirkuse kuulutus.

Korraga tähistas ta äkitselt tõusnud kiindumusega üht kohta kuulutusel, milles lühidalt kirjeldati etenduse hiilgenumbrit, — Aafrika walge ahwi ja lõwi esinemist tsirkuse areenil. Näis, et mingisugune wärske mõte meest wõimsalt wallanud oli. Ta tõmbas põuest taskuraamatu, märkis sinna tsirkuse aadressi, hüppas tänawraudteele ja sõitis minema.

See polnud keegi muu, kui mr. Hempi dshunglikaaslane Uus, kes alles päewa warem Rio sadamas maandunud oli, ja nüüd edasi Argentiinasse sõita kawatses. Peale Ghoci kadumist laewalt oli Hemp oma mõlema kaaslasega lähtekohta Ugambi jõesuhu tagasipööranud, kuid kõik nende otsimised ja järelpärimised rannal jäid täiesti tagajärjetuiks, nii et Hempil lõpuks muud üle ei jäänud, kui et ta otsustas ajutiseks oma otsimisi katkestada, et wahepeal Kaplinnas ärakäia, seal kohalikus Inglise pangaosakonnas oma seni kokkukuiwanud rahatagawara uuendada, ja suurema wärske abiliste hulgaga tagasi kohale sõita.

Miss Herty lubas siis, kui Hemp end uuesti warustanud, temale kodust Queenstownist, kuhu ta seniks isa juure puhkama läks, Kaplinna järele sõita. Uus aga, kes isiklikult millegipärast wäga wähe uute otsimiste korddaminekusse uskus, arwas paremaks end edasisest kaasaränddamisest hoopis lahtipaluda, ja otsustas nüüd, kus peale Kuulo õnnetu surma teda midagi ilmas enam ei sidunud, kuhugi mujale ilmakaarde omale püsiwamat õnne otsima minna. Hempilt sai ta oma ja ka Kuulo waewatasu Kaplinna jõudes kätte ja sõitis juhust kasutades paari päewa pärast Lõuna-Ameerikasse.

Nii wiibis ta nüüd Rios. Oli siiski üks mälestus, mis teda peale imelise walge ahwi nurialäinud püüdmise Aafrikaga sidus, — see oli mälestus miss Herty'st, sellest kartmata tüdrukust, kelle naiselik ilu ja õrnus nii meeldiwas kokkukõlas oli seisnud mehelikku tõsiduse ja waprusega. Ta oli tähelepannud, kuidas Hemp omal ajal tüdrukult ühtegi pooldehoidu ei oskanud wõita, ja loomulikult wõimatuna näis talle enesele mingisuguseid lootusi selle tüdrukuga köita. Kuid mälestus jäi mälestuseks.

Nüüd oli ta juhtunud kogemata lugema seda kuulutust Aafrika imeloomast. Kohe ärkas temas ettekujutus Ghoc'-

ist ühes lõwiga. Kuid mõte, et peale mõistatuslist kadumist laewalt Aafrika rannas nad mõlemad nüüd mõne aja pärast siia wõisid sattunud olla, näis talle täiesti uskumatu olewat. Kuna tal sel paaril päewal, mis ta weel Rios mõtles mööda saata, nii kui nii midagi teha polnud, otsustas kohe katsuda teada saada, kust need tsirkuse loomad kindlasti pärit on. Otsustas üles otsida tsirkuse juhatajat.

Kohale jõudes nägi ta, et tsirkust hoolega laiali laoti ja kuulis lähemal järelpärimisel, et see juba paari päewa pärast Riost ära koliwat. Üleeila olla etenduse ajal õnnetus juhtunud, kaks kõige paremat looma olla ärapõgenenud, direktorit ennast wigaseks muljudes, ja nii olla kõik wõimalused edasiseks edukaks töötamiseks siin otsas.

„Ma tahaksin direktoriga rääkida. On ta haigemajas?" küsis Uus lühikese mõtlemise järele.

„Ei, ta on kodus woodis. Wigastused ei ole nii raskeb. Kondid on ikka kõik terwed ja ta lootwat pea jälle jalul olla", wastas tugewate lihakstega ja suure trummis kõhuga neeger, kelle poole Uus pööranud, ja kes nüüd hoolega suuri purjeriide wirnu kokku keeras, etenduste ajal nähtawasti jõumehena esinedes.

„Kas teie ei oleks nii lahke ja juhataks mind, kus ta elab?" palus Uus.

Neeger kasutas heameelega juhust, et tööd pooleli jätta, tuli Uus'iga kaasa ja wiis ta kuhugi naabrusse räpasesse põikuulitsasse, peatas madala poollagunud kasarmutaolise maja ees ja näitas lõbusalt naeratades walgetel hammastel suure paberist sildi peale maja otsas uksel: „Tsirkuse kontor."

Astus ees sisse peaaegu mööblita ruumi, istus logisewale pingile nurka akna kõrwale ja käskis Uus'il teisest uksest edasi minna.

Uus koputas ja awas ukse kuhugi poolpimedasse urkasse. Nurgas woodil lamas mingi poolalasti kogu, lõug ja kael mässitud walgetesse mähkmetesse. See tõusis sissetulijat nähes istukili ja urises:

„Carramba! Saatan ja põrgu! Mis teie minust jälle tahate? Minge püüdke neid ise lasso otsa, kui teil himu on nende järele sawannas joosta!"

Tsirkuse direktor, mitte niipalju haige wigastusest, kui uimane joomisest ja wihast, wahtis pungis silmil Uus'ile otsa, arwates temas jälle mõnd politseiwõimu, kes hiljutise

õnnetuse ja metsaliste lahtipääsmise pärast teda oma ülekuulamistega tülitasid.

„Või maksate teie mulle minu kahjud, kui ma nüüd tsirkuse uksed pean kinni panema?“ lisas ta ärritatult juure.

„Härra direktor, teie peate mind nähtawasti kellegiks teiseks. Ma olen kuulnud teie õnnetusest, ja kuna ma arwan neid loomi kusagil warem näinud olewat, tahtsin ma ainult teada saada, kust teie nad omandasite?“ wastas Uus külmalt.

„Alatu nuuskur, ma olen teile kõigile juba warem seletanud, et ma nad „Senta“ kapteni käest ostsin. Wõite talle Aafrikasse järele purjetada, kui minu kwiitungi kätte tahate saada,“ möirgas direktor, ja äkilises wihahoos kisendas ta: „Sambo, tule korista see kiusaja lurjus siit eemale.“

Enne kui Uus jahmatadagi oskas, tundis ta kellegi sõrmi end tagast ümber kõri haarawat, raputas end küll kohe lahti, pööras ümber, kuid neegri pöidlad wajutasid end uuesti ta kõrisõlme. Wälgukiirusel loomusunnil tuli talle meele see enesekaitse wiis, mida ta warem kunagi karjapoisi põlwes maadeldes oli õppinud: lämbudes weristel silmil surus ta meeleheitlikult, enne kui neeger teda õhku sai tõsta, omad mõlema käe sõrmed neegri kõrwade taha lõuapäradesse, wajutas kramplikult wiimasest jõust ja tagajärg ei jäänud tulemata.

Meeletu walu lõuapärades, laskusid neegri lihaksed nõrgaks, Uus tõmbas korraga end kaugemale, sai hüpata ettetuppa, kuid kohe jälle oli neeger ta järel, haaras nurgast pingi ja, wihast sinine, wirutas selle Uus'ile pähe. Õnneks märkas seda wiimane aegsasti, sai weel pöörda end äärajalt kõrwale ja pink lendas põrandale kildudeks.

Wõttis siis omakorda madala pakk-kasti akna alt, mis oli täitnud nähtawasti laua aset, tõstis selle wibutades selle eakohale ja wiskas. Kuid ei trehwanud mööda. Neeger tuikus tagurpidi seina ääre. Nüüd sai wirutada Uus weel ühe wõimsa löögi wastase punnis kõhtu, nii et see korisedes maha langes, ja pani siis jooksu uksest wälja mööda tänawat inimeste sekka.

Ta oli pääsnud wõrdlemisi kergelt. Muljus weel lahedaks neegri sõrmede muhke omal kõrisõlmel ja otsustas kohe sadamasse minna, et selle laewa „Senta“ asu-

koha üle järele kuulata. Nagu direktori sõnadest arwata wõis, oli ta juba Riost lahkunud.

Mitmete käikude järele mööda sadama laewakontoreid sai ta teada, et purjek „Senta", kes aegajalist ühendust pidas Aafrika lõunaranna ja Lõuna-Ameerika sadamate wahel, juba enam kui nädala eest Riost tagasi Aafrikasse, Kaplinna teele oli purjetanud.

Ehk küll loomade sattumine wõõrale laewale ikkagi mõistatusteks jäi, ei kahelnud Uus enam sugugi, et see walge ahw ja metsik lõwi, keda neeger talle täna alles kirjeldanud, samad loomad saawad olema, keda nad Aafrika dshunglites kohtanud.

Kuna ta Hempi praegust kindlat asukohta ei teadnud, otsustas ta kohe asjast miss Herty'le Queenstowni telegrafeerida, wastata paludes, kas nad ei kawatseks kohe nendele siia Lõuna-Ameerikasse järele sõita. Nii ta ka tegi, ja jäi seni ootama Riosse.

Kolmandal päewal sai ta telegrammi Hempilt, et nad oma reisisihti wiimasel silmapilgul muutes, nüüd Aafrika lääneranna asemel kohe järgmise laewaga Kaplinnast Riosse tulewad.

Enam kui nädala aja ootas Uus kannatlikult endiste seltsiliste päralejõudmist, katsus wahepeal igapidi teateid koguda nende siit Riost nii jäljeta kadunud loomade üle. Need teated, mis piirdusid loomade lähema kirjeldusega nende tsirkuses ülesastumise ajal enne põgenemist, kinnitasid jäädawalt tema usku oma arwamise ekslimatuses.

Wiimaks, kui aurik Kaplinnast Riosse päralejõudis, ja kõik koos, Hemp, Uus ja miss Herty ühisesse wõõrastemaija asusid, külwasid mõlemad tulijad poisi üle uudishimuliste küsimistega otsitawa ahwinimese kohta. Uus jutustas niipalju, kui ta teadis, niipalju õieti,, kui teadsid asjast kõik Rio ajalehed, kuid ka sellest jatkus küllalt, et uuedki tulijad täiesti uskuma jäid, et nad jälle õigetele jälgedele jõudnud. Kuid need jälied siin teises ilmakaares olid kadunud sama ruttu, kui ilmunudki. Otsimiseks seisis ees kogu Brasiilia metsik siseumaa oma ehk mitte wähemate hädaohtudega, kui Aafrika dshungel. Ahw ühes lõwiga wõisid selle paari nädala jooksul, mil nad jälle wabaduses wiibisid, ei tea kui kaugele juba kihutanud olla.

Teades neid mõtteid, mis Hempil omal ajal miss Her-

ty kohta olnud, pani nüüd Uus, nendega võõrastemajas üheswiibides, huwitusega tähele seda wahekorda, mis walitses mõlemate wahel, kuid ei märganud selles wähematki wälist muudatust. Herty oskas olla ühewõrra ametlikult lahke kummagi kaaslase wastu, näiliselt ainult huwitatud olles sellest juhtumisrikkast ürglooma tagaajamisest, mis neid kõiki juba nii nädalate kaupa pinewil hoidnud.

Hemp omakorda oli wäliselt täiesti rahunenud, ja pealtnäha ei wõinud keegi arwata, et see nii tasakaalus Inglise looduseuurija puhtteaduslikste kalduwustega kunagi kellegile armastust awaldada tahaks, wõi seda enam seda juba teinud oli.

Teisel päewal, kui tulijad wälja olid puhanud, ja nad kõik kolmekesi jälle einelauas koos istusid, walmistas Hemp teistele siiski üllatuse, mida keegi temast ei oodanud.

„Mr. Uus," ütles ta, „kuna teie nüüd jälle meie uurimissalka kuulute, ja kõiki tagajärgi meiega ühiselt jagada tahate, miss Herty alatisest waimustatud nõusolekust rääkimata, tahan ma teile mõlematele teatada ühest asjast, mis meie ettewõtte kordaminekul ja ka juba praegu meie imeliku ürgolewuse päritolu, wõib olla, otsustawalt lahendada aitaks..."

Miss Herty ja Uus waatasid arusaamatuses üksteise otsa.

„Ma saatsin nimelt Kaplinnast enne ärasõitu lord Greystokeile — alias Tarzanile Inglismaale telegrammi, et olen leidnud Aafrika dshunglitest tema endise asukoha ligidusest walge inimahwi, kelle jälgimisel praegu otsaga Lõuna-Ameerikasse teele asun, ja palusin ühtlasi teatada wõimaluse korral siia Riosse tänasek kuupäewaks tema arwamist selle leiu kohta... Tahan peale lõunat telegraafikontorisse waatama minna, kas on nüüd mõni wastus tulnud."

Üllatus oli tõesti küllalt suur. Kõiksugused ettekujutused käisid läbi päältkuulajate ajude. Wiimaks ütles Herty lühikese waikuse järele:

„Ega teie sellega ometi öelda ei taha, nagu pidi Tarzan seda inimahwi tunnud ehk temast wähemalt midagi teadnud olema?"

„Kuna ka selleks wõimalused olemas wõisid olla, ei puudu ka weel rida teisi oletusi, mis lord Greystoki-Tarzani arwamist tähtsaks teewad. Kõige parem aga, kui meie

nüüd kohe waatama läheksime, kas mõni telegramm tulnud on," lausus Hemp, söömist lõpetades.

Pea tõusid nad lauast üles ja läksid telegraafikontori. Seal ootas Hempi tõesti telegramm Inglismaalt. Seda awades, luges Hemp kohe külma rahuga sisu ette:

„Minu esimene naine, wähe aega enne dshunglitest äratulekut, oli pärit sealt. Teatage, kui olete uuesti jälgile saanud, et wõiksin kohale sõita."

Greystoke.

Sellega oli asi lahendatud nii, nagu igaüks nendest ehk küll aimanud wõis olla, kuid warem seda arwamist kuuldawalt awaldada ei söandanud. Waikides lahkusid nad kontorist. Uus ostis mõned kohalikud lehed, ja nad tulid üheskoos tagasi wõõrastemaija.

Korraga, omas toas lehti sorides, puutus Uusile silma teade, mille oli äratoonud kohalik Inglise hommikuleht:

Peatükk Johannese ilmutamise raamatust.

Tundmata metsalised piiblit lugemas.

Kummaline lugu juhtus minewal nädalal Kuklapewa indiaanlaste külas, mis asub umbes 60 penikoormat Pliegues'i jaamast läänepool. Sinna oli ilmunud keegi Saksa misjonär, ja kui ta tõrkujaid paganaid küllalt walgustanud oli, jättis ta enne äraminekut peaaegu igale külaelanikule piibli maha. Oli ta need wälja jaganud, ja sai waewalt külast lahkuda, kui korraga küla ümbrusest tihnikust tema asemele kaks tundmata karwast metsalist ilmusid, missuguseid keegi indiaanlastest warem polnud näinud. Üks nendest tormas ees indiaanlaste sekka, kiskus igal, kes ette juhtus piibli käest, pildus osalt maha, osalt aga kahmas nad sülle ja kadus nendega metsa, teine metsaline tema järel. Surmani hirmunud elanikud põgenesid külast nii ruttu, kui said, ja kogusid alles teisel hommikul ükshaawal koju tagasi. Misjonär, kellele nad järele jooksnud, ja kes pärast nendega ühes tagasi läinud, ja laialipillatuid piiblid oma silmaga näinud, wiibib praegu Pliegues'i alewis, kelle sõnadelt selle teate toome. —

Uus ruttas sellest uudisest oma kaaslastele teatama. Otsustati kohe peale tarwiliste ettewalmistuste Pliegues'i wäljasõita. Naerdes lubas Herty omalt poolt nüüd juba

kindlamini selle eest hoolitseda, et leidmise korral ahwinimene temast enam maha ei jää.

Kolmas peatükk.

Imepikk tuline madu. Metshobuste keskel. Igatsus. Walged lehed. Jaaguaride wastas.

Nagu kahe ilma wahel lõhkikäristatud tundis end Ghoc uues ümbruses, mille metsik wabadus küll oli sama täielik, kui tema endises asupaigas, — kodustes oskunglites, kuid mille üldine pilt oma sootu wõõraste taimestikuga ja loomadega tema imestawatele silmadele järjest uusi üllatusi walmistas.

Seni oli ümbrus olnud weel wõrdlemisi ükstluine. Pääsedes waenuliste inimeste pesast, põgenedes linnast olid mõlemad kaaslased meelega hoidunud igasugustest kokkupuutumistest inimestega, eemale nende eluasemetest, kihutades järeljätmata tungil teadmata sihis edasi, igatsetawasse ürgmetsa jõuda lootes. Päewade kaupa olid nad uitanud mööda Brasiilia metsikut rohtlaant, warjates end selle kõrges rohus, toites end wähemate loomadega, mis teel ette juhtusid.

Ghoc ei teadnud oma ürgmõistuses weel õieti hinnata seda muudatust, mis nende sõit üle suure lainetawa weekogu nendele toonud, ja lootis omas lihtsameelsuses weel omal jõul nüüd wabaduses wiibides, tagasi oma endisesse asukohta jõuda.

Ja osalt ei eksinud ta ka mitte. Pea hakkas harjumata lage rohtlaane maastik tihenema sagedamini puudega ja põõsastega kaetud wõsastikuks, kuna maapind ühtlasi künklisemaks muutus. Ghoci metselaniku instinkt ütles talle, et see üleminek teda pea põlisesse ürgmetsa wälja wiib.

Weel sai Ghoc näha üht mõistatuslist nägemust inimestest, mis hulgaks ajaks tema ettekujutusi oma kohutawa suurusega köitis.

Nad olid Tugailiga korra hilisel õhtul wälja jõudnud mingi liiwase tee äärde, millel kaks musta otsata liaani üksteise kõrwal risti nende ees nöörsirgelt kahele poole pimedasse kaugusesse ulatasid. Nad käisid edasi-tagasi pikki seda kummalist teed, kuid wiimaks ei jäänud muud üle, kui söandasid sellest üle hüpata.

Üle jõudes kuulsid nad korraga eemalt pimedusest mingit lõikawat huikamist, ja seisatades kuulatades nägid nad

kaugelt kiirelt liginewat mingi eluka põlewaid silmi. See sööstus kõuekõminana lähemale. Maa müdises tema all. Pika lendawa maona wuhises ta mööda, otse kahe mustawa liaani wahet, kaks kiirgawat silma peas, pikk suitsujuga Ghocile silmi. Tugail oli rahutult eemale taganenud, kuid Ghoc ei saanud imestusest ehmatadagi ja jäi kinnikaswanult paigale. Talle näis, kui õitseksid selle mac peas kaks tulist lille, mille wing talle tunginud silmi. Kuid ka mao pikas müdisewas kehas õitsesid nähtawasti need lilled, ja Ghoc nägi nende walgusel läbi aukude selles kehas — inimesi, keda madu nähtawasti alla neelanud.

Raksudes uppus madu pimedusse. Uskumata nägemus kadus silmist. Mahalöödult läks Ghoc Tugailiga eemale kummalisest kohast.

Ta ei olnud wangipõlwe ajal ligemalt tutwuneda saanud inimeste kätetööga, kuna neid mõlemaid kinnises puuris laewalt otse tsirkusse oli toimetatud. Ta oli kuulnud ainult inimtegewuse mürtsuwaid hääli ja kõrwusööwat müra oma ümber, kuid nende põhjusi silmaga näha ta ei saanud. Ja ei tahtnudki. Weel praegu hoidis ta jahtumata wihas hoolega eemale walgetest inimestest, nende asukohtadest.

Endisest rohkem tuli selles metsikus sawannas ette suuri metshobuste karju, kes kaht tundmata elukat nähes harilikult meeletus hirmus laiali jooksid. Senini ei olnud kumbki kaaslastest weel ühtki nendest kinni püüdnud.

Ühel päewal juhtusid nad nüüd edasiminekul ühelt kõrgemalt kinguharjalt otse enese all tasasel lagendikul jälle nägema mitmekümnepealist hobustekarja rahulikult söömas. Tugail, kes ammu juba ühegi suurema saagi kallal oma isu wabalt rahuldada ei saanud, ei kannatanud nüüd enam, sööstus pikemalt ootamata alla karja poole. Ka Ghoc'il ei jäänud muud üle, kui kaasa tormata.

Nende kallaletungimine oli nii järsk, et loomad omi waenlasi õieti silmitseda ei saanud, ning loomusunnilises enesekaitse hoos tormasid korraga mitu metsikut täkku allawihisewatele waenlastele wastu, kuna hirmunud norskawad märad ühte hunikusse kokku sööstusid. Äkilisel wiiwul walis Tugail omale ohwri walmis, hüppas, ja ühe käpalöögiga oli üks täkkudest werisena kõhuli jalgadel maas, selgroog murtud kahekś.

Ligines teine. Tahtis wahutawas wihas tallata kapjade alla tundmata hädaohtu, kuid silmapilk oli Tugail

järgmise hüppega wibutawa lutsukiwina ta turjal, ja hobune wajus röögatades rinnuli maha.

Selle paari silmapilguga, mis ta hiljemaks jäänud, oli ka Ghoc nüüd järel, hüppas ühe hooga ettejuhtunud kohaletammuwale täkule turjale, jäi sinna nelja jalaga ratsakile, kuid et tal seekord midagi pihku polnud haaratud, mida ta harilikult kallaletungimistel teha püüdis, ei jäänud tal muu üle, kui sai weel parajalt jalad hobuse külgedele alla libistada, haaras mõlemad käed ette alt hobuse lõugade ja painutas selle kumerat kaela kägistades üles tahapoole.

Nähes teist metsalist hüppawat kallaletungija hobuse kukile, nii et see lämbuwas walus tagumistele jalgadele tõusis, pöördusid nüüd ka teised hobused kohkunult tagasi. Nende äkiline wiha murdus korraga meeletuks hirmuks, ning terwe kari põgenes tuulekiirusel tagaajamata minema.

Järeljätmata jõuga paenutas Ghoc hobuse kaela, mille seljas ta istus, nii et selle kaelaluud loogas rogisesid. Siis aga, kui hobune walus end püsti taewapoole ajas, jättis Ghoc, loomusunnist, kartes kukkumist loodis turjalt, wähe pingutuse nõrgemaks, ning surmahirmus sööstus hobune paigalt jooksu mööda lagendikku, Ghoc sõrmedega kinni ta lakas.

Korraga peatas ta nii järsult, et Ghoc juba üle tema kaela ette maha pidi kukkuma. Hakkas siis end raputama, lootes nähtawasti, et nõnda oma piinaja turjalt maha puistab. Raputas nii koledasti, et Ghoc hirmsatel tõugetel läbi hammaste hoigama hakkas. Niipalju sai weel Ghoc aru, et ta seisukorra wõitmiseks muud üle ei jää, kui korrata endist katset. Wälgukiirusel wabastas ta omad sõrmed lakast, sirutas käed jälle klambritena ümber rappuwa looma kaela, ei kaotanud tasakaalu, tõmbas siis kopsud täis ja tõmbas . . . Käis naksatus, nagu murduks puutüwi pikselöögist, ja uhke loom kukkus raskelt prantsatades maha küljeli, pea elutult tolknedes ligi turja.

Kuid kukkumine tuli liig äkki, Ghoc ei saanud hüpata eemale, ja jäi jalgupidi hobuse alla. Ta ei saanud selleft weel arugi, kui tagast korraga mingi uus raksatus talle risti üle hobuse peale langes. See oli Tugail, kes parajasti järele jõudis, ja ühtlasi Ghoc'ile appitõtates oma wiimast saaki surmama oli tulnud.

See oligi üleliigne. Hobune tõmbles weel paaril korral ja ei liigutanud enam. Ghoc kiskus oma jala wabaks,

ja tahtis Tugailile järele minna, kes silmist kadunud hobustekarja rahule oli jätnud ja nüüd esimese kahe hobuse keha juure tagasi oli läinud oma pidusööki algama. Jalga tõstes, tundis aga Ghoc suurt walu labajalas, nii et käpuli kukkus ja hoigades edasi roomas. Ta oli jala kukkumisega tublisti ära wäänanud.

Seal nägi ta põõsa all suurema kuiwanud oksa. Tema mõistuse terane inimosa ütles talle, et tal seda edasiliikumiseks wõimalik kuidagi ärakasutada. Wõttis oksa pihku, murdis ta parajaks, ja tõusis selle omaleitud kepi nõjal uuesti jalgadele. Komberdas siis Tugaili juure, ja mõlemad kustutasid oma nälga lihawa roa kallal.

Nad puhkasid öö siinsamas. Ghoc kannatas mehiselt paistetawat walu, mõtles ise sealjuures tagasi nende kannatuste peale, mida ta juba walgete inimeste lukustatud puurides üleelanud. Olid nad tõesti nii pahad, need walged inimesed, kellega ta senini kokku puutunud? Olid nad kõik oma nii wõõraste eluwiisidega temale tõesti nii hädaohtlikud, et nendest wihates eemale pidi hoidma? Nähtawasti jah! Kuid siis tuli Ghoc'ile meele see imeline õrn walge naisolewus seal endistes dshunglites, kes tema wastu nii naeratawalt hea olnud, meelitawast poolehoiust, kellele ta wee peale laewale oli sattunud, kus aga walge naine ise ära oli kadunud. Kuhu oli ta jäänud? Ei, ta ei olnud mitte halb, see walge kummaline hea naisolewus, — otsustas Ghoc algmõistuslise otsekohesusega.

Ehk juhtub ta teda weel nägema? lootis ta ja tundis eneses rõhuwat igatsuslikku tuska.

Hommikul lahkusid nad paigalt, kuid edasiminek oli Ghocile märksa raskendatud. Jalg oli tublisti paistetanud, ja waewalt wõis Ghoc teda maha toetada. Lonkas aga siiski kepi toel edasi aeglaselt, Tugail laisalt luusides tema kõrwal.

Siis nägid nad inimesi kihutawat läbi põõsaste tüki maad enesest eemal, nendesamade loomade seljas, keda nad tapnud. Kuid loomad jooksid rahulikult. Olid nad inimestega nii harjunud. Ghoc nägi, nii palju kui silm kaugele seletas, et inimesed polnud mitte walged, olid poolalasti tõmmu nahaga. Pikad lindude sulestutid lehwisid neil peas. Kes olid need wõõrad?

Teisel päewal tuli nendel tee peal ette jälle üks inimasundus. Mets oli siin juba palju tihedam. Inimeste küla asus metsas wäikesel lagendikul. Oli wäliselt wähe

sarnane nendele mustade inimeste küladele, mida Ghoc näinud endise dshungi äärtel. Ghoc passis Tugailiga ettevaatlikult küla taga põõsastes ja piilus inimeste tegevust küla vahel. Inimesed polnud päris mustad. Polnud ka valged. Olid tõmmud. Olid nad vaenlased?

Korraga nägi ta nende seas üht valget, kelle riietes nägu oli palju heledam teistest. Valge mehe ümber oli kogunud hulk inimesi, ja valge seletas midagi kõva häälega. Hakkas siis laulma. Venivalt ja julgelt. Inimesed kuulasid tummalt. Valge mees hoidis nina all mingit asja, hulga valgete lehtedega. Sellepärast ta vist häälitses nii meeldivalt. Kuid Ghoc vihkas ju ometi valgeid inimesi. Teised ümberringi olid vait. Nendel polnud ju valget asja nina all.

Siis jäi mees korraga vaikseMaks, rääkis veel mõned sõnad, andis ka igale ümberringi seisjale sarnase valge asja. Kuid need jäid endiselt vait. Ei laulnud mitte. Miks? Ei oskanud need tõmmud inimesed üldse hääit teha?

Valge mees kadus küla teise otsa majade taha. Inimesed, kes paigale jäid, sõnusid midagi omavahel, valged asjad mustade kaantega näppude vahel. Miks ei tõmmanud nad neid nina alla lahti, kuna ju nendes see imeline jõud sees on, mis siis nii meeldivalt häälitsema paneb?

Ghocis ärkas ürgolevuse lapselik uudishimu. Tõusis ühtlasi pahameel nende saamatute tõmmude inimeste vastu, kes nüüd, kus see vastik valge mees ära läinud, enam tema andi ei oska ehk taha tarvitada. Otsustas ise katsuda. Otsustas muretseda omale ühe niisuguse valge asja. Neid tõmme inimesi karta ei tulnud tal esialgu meelegi. Ka Tugaili enese taga oli ta unustanud.

Tuhises äkki välja lehestikust, tõttas laialiminevate inimeste sekka, haaras vihaselt nende käest need asjad, pildus maha nende näppude vahelt, pööras kähku ümber, jooksis tagasi varju metsa, Tugail kõik aeg mõistmatult ringi tema taga. Paar valget asja oli ta kaasa võtnud, hoidis nad kõik aeg kramplikult pihus.

Nad läksid edasi kaugemale metsa ja Ghoc arvas nüüd katset teha. Häälitses juba ette endamisi tasakesi, oodates varsti oma helisid mõnusalt meeldivateks paisuvat. Tuli siis korraga meele, et parem ehk oleks enne Tugaili nõnda toredalt häälitsema panna, ja ise pealt kuulata.

Tõmbas ettewaatlikult ühed mustad kaaned laiali, walged lehed lahti ja tõstis nad Tugaili nina alla, kes füsiwalt mõistmatult seisma jäi. Ootas siis põnewalt. Unustas ära isegi näriwa paistetuse labajalas.

Kuid Tugail urises ainult wähe, pöördus kõrwale ja läks laisalt edasi.

Ilma pikemalt mõtlemata otsustas ta nüüd ise katsuda. Oli siiski hämmastunud. Oli ta tõesti eksinud? Oli see sulaw jorutamine walge mehe oma nõidus, omaette, ilma walgete lehtedeta?

Lõi aralt lahti uued lehed oma nina alla, kummardus nendesse, awas suu ja ürgas tundmata wiisi, esiteks madalalt kärisedes, siis järjest paisuwamalt, jõuküllastel weniwatel röögatustel, higi tilkudes otsaesiselt, — karjus nii, et rohi jalgel närbuma lõi ja rõkkaw mets ümberringi hauawaikses imestuses tõrkumata kaugele edasi andis kõigile oma kiwistunud elanikkudele kuulmiseks neid wõõraid wiimsepäewa pasuna helisid.

Ghoc waikis äkki. Oli nähtawasti wäsinud. Tummunud mets oli ümberringi weel tüki aja endises panetanud tarretuses, lõi siis sügawa ohkega kokku üle kahe oma ennenägemata külalise omad jälle liikuwad ladwad, wabanedes halwatusest.

Oli meeldinud Ghoc'ile oma enese laul? Ta ei teadnud õieti. Tema enese kõrwad huugasid weel alles waibunud kisast, kuid nähtawasti jäi esimeseks korraks rahule, pistis raamatu kaenla alla ja komberdas ikka weel kangestunud jalaga edasi, järele Tugailile, kes Ghoci esimestel häälitsustel mõistmatusest wingudes rahutult eemale oli läinud.

Ghocile tuli meele tema ainus armas mälestus inimestest, — see walge õrn naisolewus. Ehk kuulas see kusagil tema häälitsemist? Ta pidi wist rahule jääma oma sõbra uue leidusega. Muheledes kurwalt omaette komberdas Ghoc läbi ehmunud metsa. Ohk oli löönud lahedamaks, nagu peale troopika kõuewihma.

Siis kuuldus kusagilt kaugelt, nagu wastukajana Ghoci waibunud röögatustele, tumedalt weniwat hulumist, nagu hiiglakasside nurruwat kontserti. Hääled liginesid nendele otsesihis. Tüki maad läksid nad edasi, midagi nägemata.

Siis silmasid nad rohtu liikuwat enese ees puude wahel. Hulumine oli paisunud kiusawalt ärritawaks.

Waikis siis järsku. Olid need lõwid? Ei. Hääl oli wõõras.

Mõlemad kaaslased olid ootawalt paigale jäänud. Korraga lõi rohi nende ees madalamaks ja selle warjust nägid nad sööstuwat enese poole kaht kirjut siledat looma, põlewate silmadega, kaswult mitte palju wähemad, kui Tugail. Need olid jaaguarid. Mõlemad sõbrad polnud sarnaseid warem kunagi näinud.

Kas oli tõesti Ghoc nende kaugelt ärganud nälgiwa wiha põhjuseks, kuid wähemalt tormas esimene tuleja otse Ghoci poole. Tõstis kõrgele pea, sirutas pingule tagumised koiwad, saba kangelt loogas, hüppas ta hooga Ghoci peale. See oli enne parajasti jalga puhkama maha istunud, tõusis nüüd järsku püsti, taganes sammu tahapoole, tõstes jala ratsakile teisest kaugele, ja kui hüpanud hiiglakassi wedrutaw keha parajasti ta jalge wahelt maha wihises, sai weel Ghoc haarata ta sabast, tõmbas ta sedamaid jalgewahelt läbi tagasi üles õhku, keerutas harki jalgadel korra teda ümber pea ja wirutas siis wibutawa malgana wastu teisele liginewale jaaguarile, kes walendawatel hammastel wurrud laiali oma kaaslasele järele Ghocile kallale tormas. Kuid see sai Ghoci liigutust nähes oma hüppe weel kõrwale juhtida, ja wibutaw jaaguar Ghoci pihus käis prantsatades wastu maad. Kuid Ghoc ei lasknud saba lahti, waid tõstis wastase uuesti õhku.

Seni aga oli Tugail juba teise jaaguari kuklas, ja Ghoc keerutas nüüd oma lingu pihus meelega kõigest jõust wastu maad, nii et selle kondid ragisedes lõmaks purunesid ja ta sirgu pikali jäi. Ghoc waatas teda weel korra. Ta jäi liikumata pikali. Siis pöördus Ghoc waatama, mis sünnib teise kallaletungija ja Tugaili wahel.

Need olid koos kõige ägedamas heitluses. Kuigi jaaguar kaswult Tugailist wähe madalam oli, ei peitunud tema werejanuliselt nõtkuwas kehas nähtawasti wähem jõudu, kui lõwil.

Miks ei tõtanud Ghoc oma kaaslasele appi? Oli ta liig ükskõikne selleks? Ei, ta jäi paigale lihtsalt ürgolewuslisest uudishimust, näha saada, kumb werises wõistluses alla hakkab jääma, et siis Tugailile appi minna, kui tarwis. Samast uudishimust, tema kultuurilisi sugulasi

põnewuses jälgima paneb kahe inimese üksteise tagumist rusikatel, ehk wõistlewate kukkede werist üksteise kannustamist.

Neljas peatükk.

Wõitjad. Lõunamaa luupainaja. Wormitu mass. Uus wägilaste sugu. Mustaw rahepartw. Wihma käest räästa alla.

Juba näis Tugail wõitluses ülewõimu saawat, kuid seal — Ghoc ei tahtnud omi silmi uskuda — wäle ja paendum jaaguar oli korraga lõwi oma alla matnud. Weel silmapilk ja wõit oleks kindel, — kuid Tugail wiskas ennast wedruna üles, ning osad olid wahetatud. Samal ajal andis lõwi jaaguarile nii tugewa löögi oma sabaga, et wihane metskass eemale kerra weeres, werine waht pikkade kollaste kihwade wahel. Ta turtsus ja kaapis käppadega mulda, kiskudes üles puu juuri, mis õhukeste pilbaste rahena Ghocile ja Tugailile silma lendasid. Jaaguar oli raskelt uimane, kuid ta kogus jõudu ja walmistas end uue äkilise salakawala hüppe wastu. Weel silmapilk ning õhus põrkasid jälle kontide ragisedes kokku kaks metsalist.

Ghoc ei liigutanud end paigalt. Ta waatas imelikku jaaguari, kes söandas tema kaaslasega wõidelda ja ei teadnud, mida mõelda: kogu uus ümbrus oli nii iseäralik, nii wõõras ja arusaamata. Ning Ghoc ohkas; ta rinnast tõusis otse inimlik kaebe ja aeglaselt lonkis ta põõsastikku, unustades wõitlejad. Alles kui werine Tugail raskesti hingates tema kõrwale asus ja oma tulise keelega temale näkku hingas, wirgus Aafrika walge antropoiid ja tõstis silmad üles. Jaaguar oli surnud. Temast oli järele jäänud waid lihatomp tundmata puhmastiku ees palmi jalal.

Seda ma arwasin, ütles Ghoci pilk Tugailile. Ning Ghoc haaras oma kaaslase pea kaenlasse, surus uhke looma enese põlwedele ja tõmbas paar korda paitawalt käpaga üle lõwi kuldkollase laka. Ta sai wastuseks waikse õrina. Siis wajus Tugaili pea ikka enam norgu ja nii nad siis puhkasid seal — Aafrika lõwi, Aafrika inimahwi usas — kaugel endiseist kodudshunglitest põlises Lõuna-Ameerika troopikametsas.

Leige, raske õhk, täis veeauru, voolas nende ümber oma lõdvakstegeva, lämmatava kuumusega. Mitte Aafrikale omased puud ning dshunglite kõrged witsatao-lised müürid ei varjanud neid, vaid piiratud puuhulgad oma segipaisatud ja maha langenud tüvedega, lõpmata liaanide vanikus laotasid nende üle, varjates kohati päi-kest täiesti. Kusagilt kajastus lugemata loomade kisa, sisin ja häälitsus. Suurte papagoide kirju sulestik säras puude vahel ja lehestikus purpurina, kalliskiwidena ja taevasina sädemetena. Õhk täis hääli ja elu, imelikku klõbistamist, raksatusi, vilistamist ja prääksumist, mets ümberringi ja väätkaswude põõsad täis sirinat-surinat, raskeid tiiwalööke ja käimist-liikumist, metsloomade ringu-tust ja haugatamist, äkilist ja tumedat mütsatut.

Lõwi uinus. Ka Ghoc tundis, kuis ümbruses kiha-wast elust hoolimata temagi silmad vägisi kinni vajuma kipuvad. Korraga aga jahmatas ta ja haaras käpaga oma kõrri: mingi piste oli teda tabanud. Ta pihku puu-tus pehme vedel segu ning midagi piuksatas haledalt inimahwi sõrmede vahel. Ghoc pigistas sõrmed veel kõwemini kokku ja haistis tugevat verelõhna. See oli vampiir, kes tahtnud parajal momendil maiustada sooja verd.

Ghoc sai aru, kui kardetav võib olla niisugune väike tähtsuseta elav nahkne kott, ning urisedes pühkis ta käpad palmi lehtedesse puhtaks. Unest ekfitatud Tugail awas laisalt oma silmad ja kiindus siis korraga lähemasse puutüwwe. Järgmisel silmapilgul olid Ghoc ja lõwi mõlemad jalul: suur sädelew wormitu mass wahtis ülalt ükssisilmi alla. Wist peitus siin uus hädaoht.

Ghoc kahmas murdunud puuoksa, õigemini terwe puu pihku, ja lähenes ettevaatlikult puule. Samal ajal lendas üle tema pea heledal häälel otsekui hoiatust kriis-kaw lind. Ning Ghoc mõistis silmapilkselt selle linnu, metsade kaitsewaimu keelt.

— Ah nii, — ütles ta lõwile, — see on madu. Ta on enda täis söönud ja lebab nüüd laisalt uinakus.

Tugail ei wastanud. Nähtawasti ei wäärinud enam Ghoci sõnad tema tähelepanu.

Kuid Ghoc teadis: kes neid selle tundmata metsa elukaid tunneb! Kõik on ju siin ümberpöördud, pahu-pidi, tema mõistusele sootu uus ilm. Ning astus selle-

pärast paar sammu tagasi. Tegigi hästi, sest saaki põgenemas nähes, awas boa constrictor suu ja pistis palmilehtede wahelt wälja kaks nõiduslikult kiirgawat silma.

Lõwi möirgas. Ta hirmsal, ennekuulmata käskiwal häälel oli maagiline wõim ses õitsewas metsikuses: kõik waikis silmapilguks ümberringi ja tükk aega walitses nii elurikkas riigis kuulaw ootus.

Esimesena segas hauawaikust Ghoc: ta tormas boa juure ja enne, kui see oma pead wälkkiirelt warjata suutis, sai ta rabawa löögi pihta. Weel paar hiiglarõnga tõmblemist ja siis kiskusid Ghoci küüned boal robinal naha tuppe.

Ghoc oli wõitnud. Nüüd teadis ta, et tema ka siinses metsas peremees, walitseja, ja jalga mao laibale pannes hääldas temagi jälle oma wägewat sugukonna wõidupasunat. Ning jälle kuulatas imestaw linnu- ja loomaküllane põline mets. Ei, imelikud asjad hakkawad sündima Ameerika metsaelu loodused! On tulnud, on sündinud uus põlise metsa wägilaste sugu.

Suur must ahw pistis oma uudishimuliku näo puuladwast alla ja waatas nagu läbi prillide Ghoci otsa. Kilgatas siis ja kadus kohe.

Ka Ghoc oli enese suguwenda näinud ja kargas ahwile järgi. Jõudis peagi ilmatu suure puu latwa. Must ahw nägi metsade kuningat päris oma kannul ja punus ehmudes ülejala pakku. Ning Ghoc waatas talle järgi ja naeris, naeris, nii et puu, millel istus, rappus.

Siis waikis ja hüüdis ahwe. Hüüdis, kutsus, käskis — ükski ahw ei julgenud walgata, weel wähem talle lolli wõrragi läheneda.

Antropoiid kuulatas. Ikka ei tulnud keegi. Weel kord kutsus, jälle tagajärjeta. Nüüd wihastas ja plaksutas wahulisi hambaid. Lehed warisesid puust, kui wõõras walge ahw tema ladwas uuele ümbrusele hambaid näitas.

Aga midagi ei mõjunud ja kurwalt pettunult pidi Ghoc uuesti oma kaaslase kõrwale astuma. Saatanlik, salalik ja wastik on see wabadus, mille ta wõitnud pärast piinarikast wangipõlwe. Jah, saatanlik ja sala...

Kui lõpulikult lõunauinakust äratatud lepinglased läbi padriku wähe edasi olid jõudnud, kostis kusagilt korraga tugew sahin, mis imekiirelt lähenes nagu mesi-

laspere sumises. Sumin paisus, kaswas, ühtlasi hakkasid Ghocilt ja Tugailist mööda wälgatama jaaguarid, pumad, agutid ja meeletul hirmul musttuhat teisi tundmata loomi. Ei ühelgi neist polnud aega imetleda Ghoci ja Tugaili, ei ükski nendest mõelnud nendega wõitlusse astuda wõi kallale tungida — kõik põgenes korraga, põgenes kabuhirmus edasi, ikka edasi, mis jalad kandsid.

Nad katsusid mõistatada nähtust, kuid ei leidnud sellele wõtit.

Ghoc aga ei kohkunud; otsustas koguni edasi minna ja waadata, millise imeloomaga tal seekord tegemist. Tugail arwas siiski heaks mitte uisapäisa tundmata hädaohtu tormata, tõugates käpad kindlalt maapinda, pea äraootawalt ettesirutatud. Nuusutas.

Aga sumin kaswas. Ghoc arwas mesilastega tegemist olewat. Talle tuli meele, kuidas ta kord oma kodumetsas emaga oli mõelnud maiustada nende pisikeste sumisejate magusat mett ühest puuõõnsusest ja kuidas ta selle juures lõpuks ootamata raskesti kannatada oli saanud, paistetas üleni ära. See oli wastik mälestus, ja Ghoc tundis, et paremal meelel kümne jaaguariga, kui mesilastega tegemist teha. Mine tea, millised on weel siinsed metsmesilased...

Ta taganes paari sammu wõrra ja waatas siis üles. Kuid mesilasi ei olnud kusagil lendamas. Ometi sumiseb juba midagi üsna päris lähedal. Aa, leidis ta wiimaks, sumin tuleb — maa pealt! Tähendab, siin ei lenda mesilased, waid roomawad. Tõsiks kähku jalad üles ja kepsas meeletut hundiratast lüües minema. Aga — meelõhn, seda pole kusagil tunda, ning Ghoc peatus oma põgenemises. Temast kihutas nüüd mööda üle puude ja põõsaste, põlise metsa kaosliste käikude wahel kui looklew tuulispask edasi tumedawärwiline palkmadu ja ei mõelnudki saaki ahnida. Ghoc kihutas talle kaika järele, kuid ei tabanud.

Ka Tugail oli paremaks otsustanud põgeneda ja järgnes hüplewal jooksul Ghocile. Tema pilgus peegeldus koleduist aimaw hirm.

Nüüd wiimaks nägi Ghoc esimesi „mesilasi". See oli umbes mõne wakса laiune, täielises korras edasiwoориw must eelpost. Talle järgnes lugematа peredena miljarde teisi wäikesi loomakesi; ühed nendest kandsid ro-

helisi lehti, mis nagu suured wihmawarjud nende kubisemise kohal hõljusid. Tee, kust loomad üle olid käinud, oli täiesti laastatud, puud ja põõsad mõne minuti jooksul lehtedest paljaks rööwitud ja raskelt haawatutena lõpulikule surmale määratud. Loomade tee wõis olla mitu kilomeetrit lai ja iga olewus, kes nende eest õigel ajal ei mõistnud põgeneda, langes halastamata maniok-sipelgate ohwriks, kes nad kõige lühema aja jooksul walendawateks luukeredeks muutsid. Maniok-sipelgate eest on nii inimesel kui loomal raske pääseda; see on äärmiselt ahne, suure isuga, Lõuna-Ameerika palawwöö metsade iga elusa olewuse suurim ja kõigest enam kardetud loom. Kust maniokid üle käinud, seal mustab kõrbe. See wäike sipelgas on isegi enam kardetud, kui tuli, mis teinekord hirmsal jõul siinsetes rohtlaantes ja ürgmetsades möllab.

Ghoc tundis, kuidas mõned maniokid tema jalga mööda üles hakkasid ronima ja omad koonud tema lihasse surusid. Esimestele järgnesid teised, ja Ghoc sai aru, et ainult ime teda ja Tugaili päästa wõib.

Weel minut, ja Brasiilia põlises metsas walendawad Ghoci ja ärawõitmata Tugaili luukered.

Ghoc tegi siiski põgenemiskatse: ta wajutas põidlaga mõned sipelgad jala pealt puruks ja tormas siis ühes Tugailiga meeletul hirmul jälle edasi. Aga ta nägi peagi, et ta haige jala tõttu pisikeste loomade käest ei pääse. Ka Tugail näis hädaohtu ikka enam hindawat ja katsus nüüd eestkätt oma nahka alles hoida, punudes järsku pakku, nii mis jalad kandsid. Weel nägi Ghoc oma sõbra kuldkollast kera põlise metsa tihnikus weerewat, siis kadus ta silmapiirilt.

Aga sipelgate sõjawägi marssis edasi, lähenedes Ghocile kui elaw mustaw meri. Lühikese ajaga katsid nad kõik teelolewad puud, riisudes nendelt nende lehed, ning isegi seal, kus muidu walitses pimedus, waatas nüüd äralaastatud puude wahelt warsti kuum päikesekiir alla. Kusagilt puhma tagant kargas wälja maailma werejanulisem loom — puma, kui koer, kes teda tagaajawate mesilaste nõelamisest meeletuks läinud: ta näsis oma külgi, jooksis wähe edasi, haaras oma sääre wihaselt hammaste wahele ja käis wiimaks kui kollane wolksjatus hunnikusse kokku. Nagu uss sipelga pesas, keha üleni kubisewate sipelgatega kaetud, ka ammuli suu ja silmnägu neid täis,

nii wäänles ja käänles puma maas, kuni mõne minuti järele miljon wäikest „sääske“ tema üle wõimu said, ning peagi ei leidnud temast enam jälgegi kusagil, sest isegi puma luud kandsid sipelgad laiali. Wähe eemal langes kiljatades puuladwast ahwipoeg alla ja kohkunud Ghoc nägi, kuidas ka tema ahnete sipelgate toiduks sai.

Mis pidi Ghoc tegema? Kas tõesti wägewa Tarzani wõsu peab nii ennast alandawalt alla andma — sipelgatele? Unustades walu ärakeeratud jalas, tegi Ghoc hiigla hüppe üle mingisuguse mahalangenud puutüwe, lõi laiali liaanide köidikud enese ümber ja jooksis edasi, pikkadel sirakil kätel waewalt maad puudutades. Oleks tal jalg terwe, siis pääseks ta kindlasti, karates puuladwast puulatwa, kuid nüüd? Weel ei olnud ta sipelgate wõimus, kuid kaugele ei jaksaks ta enam järelweerewa häwitawa lawiini eest põgeneda.

„Tugail, Tugail!“ möirgas Ghoc, nagu lootes abi Tugaililt ja — lendas järsku ühest põõsast läbitungides kusagile wedelikku. Wesi lõi kõrgele üle tema pea üles ja kui ta järgmisel silmapilgul jälle puristades weepinnale kerkis, nägi ta ümberringi ainult kõrgeid puid, liaanide kette, mis nagu rippsillad kõrguses kõikusid, ja waikset wett. Nähtawasti oli ta sattunud mingisugusesse jõkke. Nagu sula tume metall lookles ta puude wahel Ghoci ümber, täis kände ja puujuuri, kiwa ja imelikke kõrkjaid.

Ghoc waatas kaldale, kust ta wette kukkunud: nagu hiigla lohe läikis wee ääres sipelgate parw, aga edasi ta enam ei pääsenud, sest wette maniokksipelgad ei lähe, ning warsti nägi ta, kuidas sipelgate parw pikki jõekallast mööda woolu sihis alla poole hakkas liikuma, olles sunnitud muutma teekorda.

Ghoc mõistis kohe, et ta on pääsenud, ning rõõmsalt kätega wett lahutama hakates, kawatses ta nüüd üle jõe teisele kaldale ujuda.

Korraga, aga mis see siis on? Kas mõni kaimanalligaator on näinud awatlewat lõunaoodet? Midagi puudutas teda ning torkas talle siis ülimalusasti otse jala haigesse kohta. Ghoc kilgatas ehmunult ja tõmbas kiirelt jalad oma alla, ujudes nüüd edasi kui jalutu tomp, pea õlgade wahel.

Siiski, ka vees sipelgad? sähvas mõte Ghoci peast läbi. Ta pistis pea vee alla ja vaatas lahtiste silmadega veealusesse ilma, et näha, kellega tal õieti seekord tegemist. Ei, sipelgaid küll ei olnud vees, ka alligaatori, Ameerika krokodilli musta siluetti ning väikesi punnis silmi ei näinud ta. Tema ümber ujus mingisuguste väikeste kalakeste parv, mis järjest kasvas. Iga kalakene oli varustatud siia-sinna liikuva saekesega, mis nähtavasti täitis enesekaitse ja kallaletungimise kohuseid.

Neid saega kalu tunneb iga Põhja-Brasiilia ja Guayana elanik ja need kalakesed pole siin maniokksipelgatest vähem kardetud: nad võivad oma saekestega iga suplejat, kes end õigel ajal ei päästa, ruttu kontideni ära purustada ja ära süüa.

Alguses ehmatasid kalu tundmata eluka — Ghoci silmad, mis vees loitsid kui tulised laternad, siis aga läksid nad jälle julgemaks ja naksti! viis üks saekene lihatüki Ghoci säärelt minema.

Naksti, naksti! tundis Ghoc igalpool ihus valusaid pisteid. Katsus kalu müraga ja sulistamisega peletada, kuid asjata.

Ning Ghoc teadis: ta oli maniokksipelgate lõugade vahelt vabanenud, kuid nüüd — vihma käest räästa alla sattunud!

Viies peatükk.

Känd päästjana. Ürgaegne raud-ratsu ehk 50 kilomeetrit tunnis. Kärestiku ees. Võitlus sääskedega. Kus on Tugail?

Ghoc võitles saekaladega vee keedes ümberringi, hirmutades enesest, mis jaksas, kalu eemale. Kord oli ta vee all, kord lahutas vägevate kätelöökidega jõe voolu ülewal pinnal.

Jõuaks Ghoc selle kännu juure, mis kesket jõge tema tekitatud lainetel hõljus! Jõgi võis olla umbes 100 meetrit lai siinkohal ja palju maad ei tarvitsenud Ghoc ujuda. Veel mõni süld...

Korraga hakkas känd talle ise vastu ujuma. See oli hiigla känd, õigemini terve puutüvi ühes juurtega ja Ghoc oleks temale peale saades end kerge vaevaga päästa võinud. Ta ei saanud aru, miks puu talle lähenema hakkas, kuid summis kõigest jõust tema juure.

Viimaks oli ta puutüve kõrval, istudes järgmisel silmapilgul juba selle laial küljel. Puu pakk oli nii tugev, et kolm-neli meest poleks jaksanud teda ümber haarata.

Ghocile näis pääsemine koledate kalade käest nii suureks võiduks, et ta juba oma esiisade vägevat võidupasunat hüüdma tahtis panna, kuid võidukisa suri ta kurgus veel enne, kui ta suudki avada sai: mingi kole, suur elukas istus puutüvel, suu kui rehapulkadega pärani lahti, kuna saba ägedalt vett lõhkus. Siis see elukas oligi puu tema juure tüürinud!

Metsiade lapses virgus äärmine uudishimu, ning unustades kibeda valu kohati vermeteks kistud nahas ja äraväänatud jalas vahtis Ghoc ennenägemata looma. See polnud Aafrika krokodill ega siinne alligaator, keda ta näinud direktor Pajaro tsirkuses, ei, see oli pigemini krokodillide kannustega esiisa, nii suur ja tugev oli ta. Ghoc arvas koguni nägevat tal lõpuste taga tiivanukkisid! Üle terve eluka selja kuni saba otsani ulatas kõrgele paisunud selgroog, nagu mingi terassaag harvade hammastega. Tihe raudsoomus kattis tema nahka, ning Ghoc ei teadnud talle mingit nime anda. Ta võis olla 4 — 5 sülda pikk. See polnud muinasaegne brontosaurus ega ichtiosaurus, vaid nagu kehastunud draakoni taoline „väike" must saatan. Isegi sarved kasvasid tal lagipeas, võrdlemisi lühikesed küll, nagu hobueesli kõrvad. Teadusele on ta tundmata loom, kuid metsikud Lõuna-Ameerika indiaanlased ja tõmbid botogudid arvavad neid kummalisi veeloomi näinud olevat. Enamasti liiguvad nad soistel kohtadel ja vete ääres, peaasjalikult Lõuna-Ameerika südame läheduses, seal, kus pole veel liikunud valge inimese jalg, — läbipääsemata padrikute mudas. Kust oli ta siia jõudnud?

Tükk aega mõõtsid mõlemad loomad silmadega otsekui üksteise võimeid, siis lõi Ghoc araks: temas, muidu nii metsikus ahvis, oli virgunud talle enesele arusaamata jõudedustunne ning healmeelel oleks ta puutüvelt parem jalga lasknud. Kuid ei olnud võimalik põgeneda, elukas lähenes talle mõne tolli võrra, ja Ghoc pidi lahingu vastu võtma. Paljastades hambaid õrises ta punnissilmil vihaselt oma vastasele vastu ning mööda paari ükssikut vurrukarva tilkus tal veripunasest suust alla kollast vahtu.

See oli tunnismärgiks, et Ghoc on äritatud. Nii nägi ta alati välja, kui oli erutatud, kõvasti erutatud, aimates oma ees vägevat jõudu. Aga võim, mis paistis Ghocile temast üle olevat, viis teda alati kord vihale, kord argusele. Vaheldumalt. Nagu see just suure isaahvi loomuses.

Ghoc otsis sõjariista silmadega ja nägi viimaks oma kõrval ühes liaanide võrguga, mis kuidagi sellele ujuvale puutüvele oli sattunud, suurt puuoksa. Haaras siis selle ja virutas ta välkkiirelt soomuslohele vastu pead nagu boolo tinatüki. Midagi raksatas, raksatas nii, et sellest Ghocil endal kollased sädemed silmades ristlesid, ja tumeda mürtsuga vajus tema vastane üle puu vette. Piuksatas heledalt nagu vampiir.

Võit tuli Ghocile ootamata, ja uudishimulisena vaatas ta loomale järele. Kuid see nähtavasti ei mõelnudki alla vanduda ja Ghoc tundis korraga, kuidas kogu puu, millel ta istus, tema all ägedasti kõikuma hakkas. Siis pistis loom jälle pea veest välja ja hakkas katseid tegema uuesti puutüvele pääsemiseks, rebides teravate küüntega vettinud koort. Ghoc arvas, et ta lohe sünnitatud kallutustel oma palgiga ümber minna võib ja hakkas uut malakat otsima. Aga ei leidnud liaanide vahelt peale ühe välgust purustatud rauapuu pilpa mitte midagi enesekaitseks. Pilbas oli umbes paarkümmend tolli pikk, mõlemad otsad nõelteravad. Tahtis virutada pilpa vihaga jõkke, murdes teda pahameeles sõrmede vahel. Aga Lõuna-Ameerika n. n. rauapuu tükk ei murdunud isegi Ghoci sõrmede vahel, mis teda imestades puukest lähemalt silmitsema sundis.

„On üks imeline maa," mõtles ta, „millal jõuan jälle kodudshunglitesse." .. Ghoc oli nimelt kindel kogu aeg, et ta metsamööda edasirännates „koju" jõuab...

Ainult silmapilguks aga sai Ghoc aega nii mõttes olla, siis nägi ta jälle puutüve kõrval kummalist pead. Loom lõi küüned kõvasti puutüvve ja Ghocil maksis tõsist vaeva puud nii omakord kallutada, et ta ise vette ei libisenud, vastane aga uuesti taganes.

Ning korraga hakkas Ghoci pea töötama: tema metsalise ajudes, mida juhtis Aafrika metsiku emaahvi ja ahvide Tarzani, mõistuslise inimese veri, kerkis esile mõte, mis silmapilkselt valmides, tärgata võib ja teostamist leiab ainult kavala ja vahva metsolevuse juures.

Mõeldud — tehtud.

Ning ilma et Ghoc teadnudki oleks, kuidas ta oma plaanidega Lõuna-Ameerika metsinimestele nende kroko-dillide püüdmise ja kasutamise wiisis järele aimab, keerutas ta kõige kiiremas korras sitketest liaanidest, mis tema puu-tüwel nii õnnelikul kombel leidusid, tugewa köie. Katsus siis selle wastupidawust, muigas omal inimnäol kui kurat-lik unenäo wiirastus ja asus kohe järgmise köie tegemise kallale. Walmistas nii imeruttu 3 tugewat pikka köit liaanidest. Sidus siis kumbagile tüwe küljele konksus ok-sade ja puu juurte külge ühe köie, katsus weel kord nende wastupidawust ja asetust ning jäi walwele, õigemini tahtis jääda, sest waewalt oli ta omad ettewalmistused lõpule wiia saanud, kui puutüwi lõpulikult wihaleaetud muinas-looma tõukel nii kõwasti küljele kaldus, et Ghoc wette li-bises. Sai weel siiski haarata tüwe oksadest kinni ja kui ta jälle kohe puutüwele ronis, waatasid talle tüwe teiselt küljelt kaks werd täisjooksnud silma ja koledad küüned wastu: ka Ghoci saladuslik wastane oli jõudmas puu-tüwele.

Nüüd ei kahelnud enam Ghoc: ta kahmas köie ja wi-hisedes lendas liaanidest köis-lasso loomale ümber kaela sarwede taha. Tõmbas siis silmuse kõwasti kokku — nii, nagu ta seda waremalt sagedasti ahwijõmpsikana teinud eeskujul, mida õppinud nägema ja järeletegema ülal Aaf-rika puuladwas, kui all kawalad Nguhu-gumssa neegrid jahil olles parajasti kergejalgseid gaselle püüdsid.

Ürgolewus tundis midagi oma kaela sooniwat ja tõm-bas loomusunnil pea hetkeks tagasi, kuid — Ghoc oli löö-nud oma werised warbad puutüwwe ja ka köis oli sitke ning ei annud järele.

Nagu aimates tundmata hädaohtu, sikutas loom weel kõwemini oma kaela tagasi, andis jõulise löögi sabaga was-tu puud ja — aga Ghoc oli juba, ühekäega looma kinn' pidades, teisega liaaniköie otsa uue tüwekonksu otsa kinni-tanud. Andis siis ettewaatlikult järele ja lasi lõpuks köie käest lahti, ise istub kükitades maha, hambad naerul.

Nüüd taipas tundmata krokodill, et ta wangistatud on ja ronides lõpulikult tüwele, tormas Ghocile kallale. Seda sammu Ghoc pikisilmi nüüd ootaski, ja kui pärani awatud suu juba tema keha järele haaras, kargas Ghoc nii kärmelt kõrwale, nagu ta seda iganes suutis. Kõrwale-

hüppe peal aga torkas oma rusika otse loomale suhu. See tundis omale midagi hammaste wahele sattuwat, käis kõre lõugade naksatus ja sügawale, sügawale puurisid wangistatud ürglooma lõualuudesse rauapuu otsad Ghoci pihu wahelt! Loom jäi pärani suul tardunult seisma: rauapuu tükk, mille mõlemad otsad risti tema lõugade luusse hammaste wahele olid tunginud, ei lasknud enam pärani awatud suud kinni wajutada.

Koledasti ehmunud loom, kellel wõib olla aastasadu ehk isegi tuhandeid aastaid seljataga, ei näinud enam teist pääseteed kui puutüwelt wette sulpsatada. Aga, on häda: awatud suhu tungis wesi ning lämbudes oli ta sunnitud uuesti weepinnale tõusma, ling kaelas ja pulk suus. Ta mässas ja rabeles ja turtsus, nii et puu, millel Ghoc istus, kui laast wee peal mängis. Mässas ja märatses kuni wäsides waiksemaks jäi.

Siis winnas Ghoc wõidetud looma puutüwele oma kõrwale, hoides end ettewaatlikult kardetawatest küüntest eemale. Pani talle põlwe kaela peale, wirutas siis wõidetule neegrite eeskujul enese meeleheaks tugewa kõrwakiilu lõpuste taha ja sidus lõpuks enesega rahul olles saagi „kaelarihma“ külge teineteisele poole liaanikõied tugewasse sõlme, kuna nöörrõnga otsa oma kätte jättis. Nüüd tõukas ta wäsinud draakoni üle tüwe eesotsa wette, kes sel imelikul kombel palgile etterakendatuna alguses täitsa liikumatult weepinnale kiikuma jäi. Kuid ainult minutiks, sest siis oli kohkunud ürgloom nähtawasti wee mõjul jälle toibunud ja poleks mitte Ghoc end õigel momendil weel pikali palgile wisata ja palgi oksadest kinnihaarata suutnud; oleks ta kindlasti uuesti saekalade kätte langenud: ürgalgne Ghoci raudratsu hakkas jalgadega wees töötama ja palk, mis senini wõrdlemisi aeglaselt waikses weewoolus edasiliikunud oli, kihutas nüüd korraga kui aurulaew wastu jõe woolu üles, kiirusega wähemalt wiiskümmend kilomeetrit tunnis! Põhjaminna loom ei saanud lahtiolewa suu tõttu ning meeletul hirmul sidis ta oma nagu pardi käppadega wahuweel palki ühes Ghociga ikka edasi, weel sügawamale padrikute põhja.

See sõit meeldis Ghocile: see oli palju ette, kui pööraне kihutamine ninasarwiku turjal, kui ta Tugailile Aafrikas appi oli läinud, ning ahwi kurgust tulewa erutawa möirgepasunal kestis edasi ennenägemata sõit ühel põli-

ses metsas voolava Amatsoni harul järjest kasvaval kii- rusel.

Aegajalt kargas Ghoc omal palgil püsti ja keerutas käsi õhus ringi kui hullunud, kaasakistud, vaimustatud.

Paar tundi kestis sõit — kord lagedal veel, kord mööda ujuvaid puutükke, alt liaanide, kord nii madalal kas- vavate puu okste all, et mitte end okstest sõiduriistalt maha kiskuda lasta. Mida edasipoole, seda madalamalt lõid puud omad oksad üle jõe kokku, seda kitsamaks jäi jõgi ja Ghocile ei meeldinud enam põrmugi oma veduja: tal oli villand, oli saanud kummalise erutuse, nüüd aitas.

Õnneks hakkas ka veduja viimaks väsima, ning seda kõigiti Ghoci õnneks, sest mööda sõites jälle ühest ujuvate puutükkide parvest, märkas Ghoc, kuidas jõe vool järjest kiiremaks läks. Peagi nägi ta kauguses läbi puude hämaruse mingid kive enese ees. See oli algav kärestik, mis veel kaugemal kaljudega lõppes. Ning nende kärestiku kivide otsa jooksis Ghoci veoloom enda surnuks. Lõi rinna vastu teravat kivi serva, palk käis raksatades edasi-tagasi ja kui Ghoc kohkunult üle puu otsa oma ette sai vaadata, nägi ta soomustatud ratsut suremas: ta hingas raskesti, keeras siis enda külje peale ja heitis hinge. Samal ajal lükkas vool palgi ühes võitja ja võidetuga pärivett alla tagasi liikuma ja surus lõpuks Ghoci puutüve sügavasti ühe jõe- kääru pehmesse kaldasse puujuurte vahele kinni.

Nüüd lahkus Ghoc oma kummaliselt sõiduriistalt ja maandus. Kogu ta keha valutas põrutustest ja igalpool tundis ta koledat valu. Alles nüüd märkas ühtlasi, et ta keha üleni verine oli, kattikistud saekalakeste saedest. Ta astus kaldale ja kohe tormas tuhat moskiitot Ghoci verest nõretavale haavadele. Nad tungisid igale poole, isegi suhu ja varvaste vahele ning tema ainukesele kõdikartvale kohale lõualuude pära juure allapoole kõrvu. Siin oli Ghoci muidu paks nahk õrn ja tundelik, ning ta oli täiesti abitu, karates moskiitode heleda surina saatel kui mõned vanaaja palvele rändavad „usumärtrid“ — ikka kolm sammu edasi ja kaks sammu tagasi. Ghoci seisukord oli seda koomilisem, et teda varem kunagi moskiitod ei tülitanud, on ju ahvidele võõras sääskede hammustus. Aga Ghoci keha oli nüüd üleni verine ja seega otse juuremeelitavaks söödamaaks. Tükk aega rabeles ta sääskede parve all maas, siis andis ära vaevatud ja ära piinatud kogu

sääskedele alla, ning ahnelt imesid sääskede koonud Ghoci sooja werd külluses.

„Tugail, Tugail!" hädaldas Ghoc, tundes, kuidas ta jõud lõpulikult raugema hakkas, „Tugail, kus sa oled?" Aga Tugail oli kadunud ja ei wastanud.

Ghoc oli haigena sääskede wõimuses, kes teda halastamatult waewasid ja kurnasid. Ning hammustatud kohad paistetasid koledasti üles ja sügelesid nii, et Ghoc isegi walud unustas. Siiski püüdis end mullaga kokkumäärida ja ronides nii üleni porisena ühe puu tüwe juure, jäi sinna likumatult laibana lebama.

Kuues peatükk.

Kaitsewaim. Piimapuu. Kas ahw wõi inimene? Elu lehtlas. Nääkiw kast. Usside kollektsioon. Lohe laip. Ghoc paraneb, Ghoc on tänulik. Tugail.

Kinnisilmil lebas Ghoc, nii pikk nagu ta oli, suure sileda, punaka tüwega puu ees ja ei liigutanud end. Ta ei näinudki ega tunnud, kuidas äkki keegi tema kõrwale kummardudes põlwili laskus ja tema pea oma käte wahele wõttis.

See oli imelik olewus inimese riietes, nägu nagu mesinikul, kes mesilasi mett wõtma tõttamas, tiheda udulooriga kaetud. Läbi wõrgu wilkusid kaks halli silma ja wõrgu weere alt paistis pikk must habe. Tal oli ääretu suur ja ümmargune pea.

Nagu treitud. Mis ahwi pealuu kujust küll erines. Kuid pikad käed, nagu Ghocil. Puhus mingisugusest käsilöötsast musta suitsu, mis wiimsegi end laisaksjöönud moskiito Ghoci juurest minema peletas.

Saladusline metsaelanik waatles Ghoci nägu, seda hoolega tunnistades. Waatles ja raputas pead. Siis astus otse puu tüwe najale ja tõmbas pika noaga paar lõiget üle puu koore, ning kohe hakkas lõigetest imbuma paksu walget wedelikku. Tikatud puu alla pani ta puust kausikese, mis ümber keha tõmmatud nööri külge oli kinnitatud. Warsti oli nõu wedelikku täis, ning tundmatu astus jälle Ghoci juure, awas tal laia noateraga hambad ja kallas talle kogutud wedelikku lonksudena suhu. Ghoc liigutas end segaselt ja rüüpas läpastades paar söömu seda balata ehk Lõuna-Ameerika piimapuu leent,

mis oma maitse poolest peaaegu lehmapiima meele tuletab.

Haige Ghoc jõi kosutavat piima ja langes uuesti meelemärkuseta olekusse.

„Haavatud, põrutatud, palavikus", sosistas võõras oma ette ja silitas õrnalt Ghoci pead, nagu midagi järelemõeldes. Haaras siis Ghoci õlgadest kinni ja katsus haiget oma järele vedada, kuid kandam oli raske — ja nõutult jäi abiandja seisma. Aga mõtles vähe, mässis kaks puud pehme sambla ja palmilehtede sisse ning hakkas nendel Ghoci keha edasi veeretama. Aeglaselt, kuid siiski edasi. Istus, pühkis higi ja liikus jälle edasi põlise metsa rägastikus. Õnneks ei olnud tee pikk, ning peagi peatus saladusline metsaelanik oma leiuga mingi lehtlataolise ehituse ees palmide all. Lehtla oli puulehtedega kaetud avar telk kuni lakke tõusvate kõikfuguste kastide virnaga. Kaste ja puure oli telgis nii palju, et vaevalt sees liikumiseks teed leidus — rippvõrgu juure, kus nähtavasti ööseti puhati.

Paar-kolm ahvi pistsid oma uudishimulised pead telgiperemehe kojujõudmisel telgi ukse vahelt välja, sheskikuleerides ja vadistades oma keeli. Vist aga kohutas neid Ghovi väljanägemine, sest kohe kadusid nad jälle. Tundmatu astus telki ja nägi mitu kasti katkistena telgi põrandal. Mingi vedeliku suured loigud ujusid katkiste klaasitükkidega maas ringi. Ühes nurgas märkas tulija tühja puuri:

„Ah teie mul!" vihastas ta, kurjustades sõrmega pärdikule, kes väiksetena end asjata nagu süüdlased varjata püüdsid, „oodake, ma teid õpetan!"

„Kasuisa, süüa!" hüüdis kusagilt puurist kirju papagoi.

„Kasuisa" vaatas toidukusija poole.

„Ed, kes on siin käinud? Sa räägid Inglise keelt Transvaali rõhuga."

Papagoi vastas terve sõnade valanguga.

„Tõesti, keegi võõras on siin minu äraolekul viibinud", ümises telgiomanik, „huvitav, kes see olla võis! Ning kus ta praegu on?"

Ta vaatas hoolega ringi, kuid ei leidnud peale ingliskeelse ajalehe numbri, mille tundmata telgi külastaja maha unustanud, mitte midagi võõra jälgedest.

„Igatahes — „kultuurinimene", otsustas Ghoci pääsitja, „kes ta lähemalt on, seda saame hiljem teada, nüüd aga — haigele abiandma!"

Ta walmistas puulehtedest Ghocile waba koha peale pehme aseme ja weeretas Ghoci puulehtedele. Selle järele asus Ghoci keha wõidma, andis haigele hiniini ja mässis ta lõpuks walge lina sisse. Pähe pani tanu ja sidus selle paelad Ghoci lõua alt kinni.

Töö lõpetades istus haige kõrwale kasti otsa ja jäi mõttesse.

Kes oli Ghoci tundmata rawitseja? Kas oli ta Ghoci kaasahw, kaaspärdik, otsustades tema wälimuse järele, wõi inimene? Igatahes näilikelt sama huwitaw olewus-tüüp teadusilmale, nagu seda tundus Ghoc tema awitajale. Et „seltskond" ka tema wastu huwi tundis, seda kinnitasid pikad aastad tema elus: teda oli imetletud tema wõimiste ja annete ja... põlatud tema wälimuse pärast. Ning ka Antio del Mare oli õppinud põlgama seda seltskonda, kus liikunud tema esiisad, tagasihoidlikult aga tema isa-kääbus Rooma Palazzo della Marialt ja ema-korsiklanna, tuline, kuumawereline Giowanna.

Juba warakult oli Giowannale ennustatud, et tema abielust Giuseppe del Mare'ga midagi head loota ei ole. Küll oli teda kollidega kollitatud ja talle mustade prillide läbi tulewikku maalitud — inetu, põlatud kääbuse kaaslasena. Kuid külaametniku Ferari tütar Giowanna ei olnud millestki hoolinud ning ikkagi abiellunud rikka, kuulsa perekonna kääbuswõsuga. Mitte aga rikkuse ega kuulsuse pärast, waid sellepärast, et Giuseppe del Mare nii iseäralik oli, nii kummaline, nii „huwitaw" — wastaw tema enda imelikule iseloomule.

Giuseppe del Mare oli noil päewil olnud oma paremas eas: waewalt 30 aastat wana oli ta senini elanud wõrdlemisi kinnist, üksildase elu Roomas ja siis Korsikale asunud, kus end segamatult oma muinasuhkesti sissesea-tud lossis zooloogiale ja bataanikale oli pühendanud. Kuni nägi seda naist oma lossi aknast. Kõrgel merekaldal — üksikuna ja kurwana, ka nii iseärakuna. Ning kääbus oli enesele ootamata ilmunud Korsika „kaljuneitsi" ette — nii wäike ja päsarik nagu ta oli" — selle õitsewa sihwaka naise ette. Teda oli imetlenud — ja mitte põ-

latud. Ja siis oli ta teda jälle ja jälle kohtanud samal kohal — unistusliku ja enesesse süwenenud naist.

Ning kohtamisteſt kaswas tutwus, tutwusest sõprus ja ajaga esines Rooma kääbuse ja Korsika „hullunud naise" — nagu teda nüüd hüüdma hakati — wahel õnngi, sest mispärast peab õnn asu leidma ainult „ilusate" ja seltskonnale meeldiwate juures? Ei, Giowanna ja Giuseppe said õnnelikuks, nii õnnelikuks, nagu seda lähedal keegi ei teadnud nende sarnaseid leida. Asusid oma lossi, lukustasid ilma ja sugulaste eest ja salapärasena ning müstilis-romantilisena woolas kahe iseäralku inimese õnnejõgi. Keegi ei saanud sellest osa, wäljaarwatud wäike Antonio, kes oma ilmatulekuga sugugi laisk ei tahtnud olla: punkt aasta pärast abiellumise järele tõi Giowanna oma mehe altarile wäikese imelise olewuse, kes ei olnud ei päkdik ega inimene — justkui muinasinimene, keda Giuseppe nii sageli oli maalinud oma naise ettekujutusele ja kelle arwataw luukere oli nummerdatuna del Mare kollektsioonis. Ning kummagile ei tundunud wäikeses Antonios midagi loomuwastast — nii ühtlaselt wäljakaswanud waadetega ja ühtesulanud ilma mõjul kanti äsjasündinud ema arm registrisse ja anti talle kollektsiooni kogus number kätte. See number oli 18.887 — ja sai del Mare abielupaarile kohe pühaks arwuks. Ja kuidas teda oli hellitatud ja hoitud!... Nagu poleks midagi iseäralist, kummalist juhtunud, nagu oleks laps kõigiti loomulik olnud, ühtlasi tõestunud Giuseppe del Mare suur wäide — kunagi jõuab inimkond jälle niikaugele, et sünniwad waid eelajaloolised inimesed, eelajaloolised olewused, teostub eelajalooline kultuur jne., sest kõik muudab end ja sünnib jälle uuesti, kõik kordub — igawesti, kuni igawesteks ajaks.

Nende rõõm oli seda täielikum, et noor Antonio oli otse isa kehastus — äärmiselt waimukas ja äärmiselt andekas: kuue aastasena kõneles ta kõik Euroopa peakeeled, tundis Petrarka ja Dante ning Ovidiuse keelt ja luges wabalt Sophoklest alguskeeles. Üheteistkümne aastasena oli ta juba pühendatud isa teadmistesse, kohati need isegi üle trumbanud.

„Üheteistkümne aastasena wiime ta kirjatundjate ja wariseride juure", oli kord sel ajal hüüdnud tema isa, „sest ta on tark, nagu Jeesus!..."

Aga ei teostunud isa soow: Sügispäewal, sügisel kui Korsika rand upub aiawilja merre ja kui juba Gibraltari kitsuselt hakkawad weerema tormid päikese saarele ning Aafrika Atlas piksena üle mere tundmata wägilastega tulikeelel arweid öiendab, lõi wälk ka del Marede maija: Giowanna oli üht mehe walmistatud preparaati uurides werekihwtituse saanud ning suri. Talle järgnes wabasurma tema mees.

Ning nii oli wäike pärdik-mees waesekslapseks jäänud. Wanaema ega wanaisa teda ei tunnistanud ja nii ta elas oma wanemate päranduse juures kui noor teadlane — ametliku ülikoolita, diploomita ja „paberiteta." Oli kord tunnud ka igatsust „seltskonna" järele, aga kohe põlatud ja isegi — isegi kardetud oli teda. Siis sõitis ära, lahkus jäädawalt kodumaalt. Oli olnud 20 aastat wana, kui oli läinud põlisesse metsa Aafrika. Ameerika, Tseilonile, Madagaskaarile. Teostas siin ime — õppis tundma maailma pärdikute kirju, perekonna keeled ja murrakud, kombed; oli mõistnud musta luige laulu ja kõnelenud päkapikuse kolibriga tema lennu sihi üle, armudes looduse kõige oma olewusega. Kuid weel ei olnud sellest kõigest küll Antonio del Mare'le — ikka rändas ta, paigast paika, mannerilt mannerile oma juhusliste sõpradega loomariigist ja... oma teadmistega, otsides ja janunedes weel täielikkumate teadmiste järele. Oo, mis wõiks kõnelda maailmale Antonio del Mare! Aga waikinud on ta seni. Kuid mitte unustanud ametlikku ilma ja inimesi — igal sammul püüdis ta jälgida inimeste tegusid, lugeda nende kirjandust ja ajalehti, et üksinduses pisarateni inimeste teadmatuse üle naerda, sellest lõbu tunda. Nüüd oli ta omal teekonnal Lõuna-Ameerika keskmaile, kus ta weel warem ei olnud wiibinud. Siit lootis leida weel nii mõndagi, mille wastu ka Welsi ja Conan-Doyle'i fantaasia jõuetuna kokku langeks.

Wahete wahel oli ta ka oma elu üle järele mõelnud, oli kirjutanud raamatuid inimkonnale tundmata maailmast ja selle elust, kuid iga kord nad jälle häwitanud, minnes lõkkele wihast armuta ja rumala inimseltskonna wastu. Ei, seltskond, inimesed ei wäärinud tema teadmisi. Wõib olla muutuks inimesed sõbralikumaks loomade wastu, tunneks huwi seni tundmata elu wastu, kuid — tungiks põliste metsade ja koduloomade salaellu

ja häwitaks siis selle igawusest ja tüdimusest. Sest niisugused on inimesed: wõita, allaheita, üksteist ja kogu oma ümbrust häwitada; nõrka naerda, tarka pilgata omas kergemeelsuses ja hingewaesuses. Inimeste hulgas pole weel i n i m e s i, eelajaloolisi, ligidasi täiusele... Wõi siiski? Wõi siiski? Tema isa näiteks.

„Minu isa?" mõtles Antonio del Mare waljusti oma ette, pilk uinuwal Ghocil, „aga see siin? Aafrika pärdik, inimese ja ahwi segu. Huwitaw, kuidas leian ta siit, Lõuna-Ameerika põlisest metsast!"

Iseõppinud professor sai korraga tähelepanelikuks: tema haige patsient liigutas end ja hakkas kõnelema palawikus — Tugailist, Tangast, raudsest krokodillist ja walgest naisest...

Mõistis kohe selle keelt, Aafrika antropoiitide keelt. Kuuldes aga Ghoci kõnelewat walgest naisest, jäi üsna kurwaks: „Et tu! Ka sind on juba inimseltskond rikkuda suutnud... Ära lange tema paeltesse."

Siis tuli Antonio del Mare'le korraga midagi meele: ta oli lugenud Dr. Hempi ja Roderikseni ekspeditsioonist Aafrikasse, oli kuulnud selle ettewõtte õnnetust lõpust ja kogu asja luhtaminekut. Ka olid talle kohalikud indiaanlased midagi kõnelenud walgest ahwist ja tundmata pumast, — ning nüüd oli del Mare'l kõik selge: kes muu, kui Tarzani poeg oli tema ees lebaw haige pärdik-inimene! Tarzani oli ta omal ajal isiklikult Aafrikas kohtanud, oli teda tunnud ja austanud. Wist esimest inimest kui niisugust oma wanemate kõrwal. Ka kõneles Ghoc sama Tarzani antropoiitide keelt.

Ning Antonio del Mare sai rõõmsaks, enesele alguses märkamata, kuid hiljem seda wõimsamalt. Ta ei mäletanudki, mil ta wiimast korda nii rõõmus oli olnud — wäljaspool lindude riiki ja metsade elu. Ka oli Ghoc tema mõtteilmale omane, ühes sellega ka teatud piirides lähedal tema igatsustele ja soowidele: mis wõiks tema oma wõimete juures sellest antropoiidist teha! Ta areneks ja nad oleks kahekesi — maailma tõelised peremehed, kes mõistawad kõike seda, mis sünnib nende ümber ja neis enestes, mõistawad, tunnewad kogu loodust ja on kui wendade paar. Nii teostuks hiilgawalt tema wäide: sulatada inimest ahwiga, et luua ärawõitmata teadmiste ja jõuga eelajaloolist inimest, kelle ees

on kogu muu ilm — tühine non vanitas. Virgutada uinuvaid võimeid, ellukutsuda väärtuslikku ilma ja mõistust, uut hinnangut senisest olevikust ja lähemast minevikust kuni tagasi eelajaloolisesse inimsoo perioodi...

Del Mare naeratas rahulolles oma ette.

„Pean ma aga talle ütlema, kes tema on?" jäi teadlane äkki tõsiseks. „Avan talle silmad tema päritolu kohta, siis teen ehk talle haiget... Varjamine ei ole õigustatud, aga — näeme, õpime teda esialgu tundma."

Ning algas uus elu — nii professor del Marel kui Ghocil. See oli täis üllatusi mõlematele: DelMare kaudu tutvunes Ghoc uue maailmaga, kuna del Mare omakord Ghocilt nii palju uudiseid Aafrika kohta jne. sai, et neil küllalt palju üksteisega kõneleda ning mõtteid vahetada oli, mispärast aeg neile kiirelt ja tähelepanematult kadus.

Ghoc paranes aeglaselt, kuid silmanähtavalt hoolitseva käe mõjul, kes ei keeldunud andmast ainustki looduse salaabi ega oma oskust ja teadmisi, et aidata ja päästa surmast uut „sõpra".

Muidugi mõjus Ghoci terveksaamisele kaasa ka tema looduslapse raudne tervis ja vastupidavus, nii et ravitseja varsti rahuldusega oma hoole tagajärgi näha võis: ei möödunud kahte nädalatki, kui Ghoc end jälle täiesti tervena tundis. Ka tema äraväänatud jalga oli del Mare osavasti terveks teha mõistnud ning Ghoc oleks kõigiti rahul olla võinud, kuid kahjuks oli nii mitmeidki „agasid". Kõigepealt: Tugail. Ta oli nagu maa alla vajunud ja Ghoc pidi juba leppima mõttega, et ta Aafrika kaaslase siinsetes põlistes padrikutes jäädavalt kaotanud. Tugaili leinas Ghoc südamest: nad olid omil viimase aja rännakuil nii ühte kasvanud, et ta selle kaotusega kuidagi leppida ei saanud. Siiski suisutas omas salajases südame põhjas lootuse kübekest... Tahtis teda koguni kohe üles otsima tõtata, niipea, kui tundis jälle tervise paranemist ja jõudude tagasitulekut, aga ikka halvas ta kavatsusi ravitseja. Ning Ghoc pidi ometi olema tänulik oma päästjale ja talle alistuma. Oligi kui looduselaps ääretu tänulik — olevusele riietes, kes mõistis ja kõneles tema keelt. Siiski oli ta Ghocile alguses vaid — i n i m e n e, kes teda omakord vangistada ja tema vabaduspüüet piirata püüdis neis kitsastes telgi raamides, millega Ghoc kuidagi

kaua harjuda ei suutnud sest kuigi nad koos ka kaugemal metsades ümberliikusid, ikka tuldi lõpuks jälle tagasi „koju".

Zarchoc, s. o. nagu Ghoc oli del Maret hüüdma hakanud, oli imelik: kui Ghoc esimest korda troopika palavikust täie mõistuse juure wirgus, nägi ta ehmudes, kuidas keegi karwane inimene end teadmata kawatsusel tema üle kummardas. Ning kui Ghoc oli urisenud ja talle kallale karata tahtnud, oli tugew Zarchoc ta õrnalt asemele tagasi surunud ja temaga kõnelema hakanud.

„Ära karda," oli ta öelnud, „mina ei ole inimene", olen sõber..."

„Zarchoc?" küsis Ghoc umbusklikult.

„Zarchoc, Zarchoc," kordas tundmatu ja tõi talle banaane.

„Olid haige, tegin su terweks, ole mu sõber," ütles talle teinekord Zarchoc ja andis talle suhkrupilliroo mett. „Kuidas on su nimi?"

„Ghoc."

„Ghoc on minu sõber!" hüüdis Zarchoc kindlalt ja lõi talle sõpruse märgiks wastu rinda.

„Huh," wastas Ghoc haigewoodilt.

Ning aegamööda, üsna aegamööda, umbusklikult ja ettewaatlikult, kuid ikka päew päewaga arenes nende tutwus ja sõprus.

Wiimaks arwas Zarchoc Ghoci ärawõitnud olewat ja tegi temale esimese katse, et kindlaks määrata Ghoci wõimeid ja andeid. Tagajärjed olid hiilgawad, ning del Mare otse säras rõõmust: paari itaaliakeelse lause järele kordas neid Ghoc wabalt. Ta jatkas katset Inglise keeles — sama tagajärg.

Nii algasid Ghoci „tööpäewad", õppurpäewad, ise alles pool haige olles.

„See on inimeste keel, seletas Zarchoc, seda pead sa tundma, et mõista omi sõpru ja waenlasi.

Ghoc õppis wirgalt — lugema ja kirjutamagi, tõugatud äärmisest uudishimust. Sageli aga oli ta ärawõitmata kangekaelne töös ja siis ei suutnud del Mare midagi Ghocile selgeks teha: kui pärdik ütles „ei", siis inimese „ja" oli nii wisa järgnema... Aga Zarchoc oli kannatlik ja Ghoc lõpuks — siiski usin õpilane. Kõiges teenis teda Zarchoc ja Ghoc ei tarwitsenud muud midagi teha, kui kuulata, õppida ja paraneda. Nagu uus maailm awanes talle, maailm täis ime ja päew päewaga järjest üllatawam.

Ning nüüd ei huwitanud teda enam kaaspärdikud telgis, kes asjata tema sõprust otsisid, isegi Tugail oli wahetewahel unustatud — tark Ghoc oli wäsimata, saades ime kiirelt pärdikust inimeselapseks, lapsest poisikeseks ja poisikesest nooreks, kelle wõimete ja edasijõudmise peale nii mõnigi üliõpilane kade olla wõiks. Ka kogu telgi seesmuse oli paranew Ghoc läbiuurida suutnud ja iga asjaga tutwunenud.

Kord — Zarchoc oli parajasti eemal banaane kogumas oma pärdikutega — leidis Ghoc mingisuguse kasti oma peremehest sõbra wara hulgas, mida ta senini weel ei tunnud. Ta katsus kasti awada, kuid ei mõistnud ja — äkki hakkas kast kõnelema!

Ghoc ehmus keeletuks, seda enam, et kast tema enda keeles ja just temaga kõneles. Ghoc kuulis koguni, kuidas ta ise kasti küsimustele wastuseid andis. See oli harilik grammofon platega, kuhu oli äramärgitud üks Ghoci ja Zarchoci kõnedest, kuid Ghoc ei teadnud weel selajal midagi grammofonist ja fonograafist, purustades del Mare jügawaks kurwastuseks wõlutud kasti.

Üldse ei olnud del Marel wähe pahandust Ghocist: kui Zarchoc kord päewa ajal puhkas, awas uudishimuline Ghoc peremehe traatsöelad — ja telgi põrandale tekkis terwe usside kollektsioon, del Mare kauaaegne kogumise ja korjamise waew. Siin oli kobrasid, kollaseid usse, latsuja madusid ja tuhat teisi, kelle iseloomu ehk kihwti Zarchoc uuris. Peaaegu oleks Ghoci temp talle endale elu maksnud, kui mitte teda jälle Zarchoci teadus poleks päästnud ja õigel ajal hammustatud kohale wastukihwti muretsenud. Nii mõnestki ilusast ussieksemplaarist pidi kollektsioneer siiski ilma jääma, sest wabanenud roomajad kasutasid juhust ja põgenesid.

Ometi oli Ghocist Zarchocile ka tulu ja abi: nii sai del Mare Ghoci abil selle tundmata soomuslohe luukere omanikuks, kellega Ghoc nii pika ja kummalise sõidu ühel Amatsoni wäikesel jõeharul oli teinud. Nimelt nülgis Ghoc lohe soomusnaha ja toppis selle Zarchoci juhatusel täis, kuna kõdunema hakanud lihast üks osa del Mare formaliini- ja piiritusepurkidesse rändas. Ülejäänud osa keedeti luude küljest lahti, luud aga koguti ja korjati kokku ning kinnitati traatide külge, nii et lohest suurepärane luustik järele jäi. Et Ghoc seda tööd sugugi ei põlganud, oli del Marel abilisest tõsiselt hea meel.

Ühel päeval — Ghoc oli vahepeal juba nii jõudsasti paranenud, et jälle rõõmsalt omi lihakseid tapiiri jahil pingutas ja laiskelajat jaaguari küüntest päästa võis — astus ta sirgelt, seistes kahel jalal, Zarchoci juure, kui see telgi lähedal rahutult ringi vaatas ja nähtavasti maa peal mingisuguseid jälgi uuris.

„Zarchoc," ütles Ghoc ja lõi talle rusikaga vastu rinda, „Ghoc on terve, Ghoc on tänulik."

Del Mare naeratas.

„Ghoc, nüüd oleme sõbrad ja lahutamatud. Nüüd, eks ole, rändame jälle koos edasi."

Ghoc ei tahtnud omi kõrvu uskuda.

„Edasi, meie liigume edasi?" kogeles ta värisevval häälel. „Ja telk jääb maha?"

„Ei, selle võtame kaasa."

„Aga mispärast seda raskust kanda?" küsis Ghoc, kes kõike oli valmis tegema, end igasugusesse hädaohtugi heitma, kuid mitte harjumata t ö ö d tegema, seda, mis segas ta liigutusi ja tegevust, köitis ta käsi.

„Teisiti ei saa, Ghoc, kust mujalt saame tarkust, kui ise ei kogu ja ei korja, uuri . . ."

„Metsade laps on vaba . . ."

„Vaba oledki, kuid nüüd, kus meid igal sammul piiravad hädaohud ja vaenlased, nüüd peame tööd tegema ja oma varaga siit edasi liikuma."

„Vaenlased! Kus on nad?" teritas Ghoc tähelepanu.

Del Mare tahtis vastata, kuid midagi kahises põõsastes nende ees ja telgi juure kargas suurepärane kollane loom.

„Sina, Tugail!" möirgas Ghoc ja kargas oma kaaslasele vastu.

Kokkusaamine oli liigutav: lõvi kargas Ghoci najale püsti ja neelas ta nägu oma hingeõhuga. Ghoc aga haaras ta sülle ja keerutas teda meeletult ümber pea õhus seni, kuni väsinuna prantsatades mõlemad maha langesid. Siin keerlesid veel ja lõid hundiratast, nagu meeletud.

Viimaks vabastas end Tugail Ghoci raudsest kaisust ja jäi urisedes Zarchoci tunnustama, kes liigutavat stseeni seni põnevalt pealt vaadanud oli ja nüüd tahtmatult puu varju tagasi tõmbus.

Ghoc rahustas uhket looma ja hakkas pikalt ja segaselt midagi seletama oma sõbrast — lause lause järgi,

ilma sideta ja katkestatult, nagu tahtes oma loodusolemuse rõõmu ühe sõõmuga välja kallata.

Zarchoc kuulas teda, kuid ei saanud tema kõnest midagi aru. Sieti, ta ei vajanudki mingit seletust Tugaili üle, oli ju talle teada Ghoci sõprus lõwiga, ainult seda sõpra ennast polnud ta veel senini näinud.

Lõpuks rahustusid kõik ning Tugail nägi, et Zarchoc ei olnud „inimene", vaid veel koguni Ghoci sõber, ning rõõm oli üldine. Nüüd selgus ühtlasi Tugaili pääsemislugu maniokksipelgate käest. Nimelt oli Tugail, lahkudes Ghocist, samuti jõe kallastele välja jõudnud, kuid selle asemel, et pärivett jõe voolu sihis alla poole põgeneda, oli ta ilma tagasi vaatamata juhuslikult jõe kalda äärt mööda vastu voolu edasi tormanud. Ning, nagu teame, saigi see asjaolu lõwi päästjaks, olid ju sipelgad omale teise suuna valinud ja Tugailile vastupidises sihis edasi liikunud. Lõwi oli jooksnud suure maa ära, enne kui oli peatunud ja Ghoci peale mõelnud. Nüüd, tundes, et ta esialgu väljaspool maniok-sipelgate hädaohtu, oli kohe metsa astunud ja siis Ghoci otsimisele asunud. Sel ajal, kui Ghoc jõge mööda üles „ratsutas", oli lõwi metsas jahti pidanud ja nii lahutas neid üksteise asukoha teadmatus. Sieti ei teadnud Tugail, kas tema sõber enam üldse elavate kirjas, kuid metslooma eksimata instinkt oli talle sosistanud, et ei või jätta lootust. Ning nii oli ta tundmata, võõra ümbrusega ja loomastikuga põlises metsas kaua ümber luusinud, olles sageli ütlemata raskes seisukorras ja võitleldes talle tundmata loomadega. Aga ikka oli teda saatnud õnn ja kaitsnud oma jõud. Siis viimaks oli sattunud jälle tagasi jõe juure ja siit ootamatult Ghoci jälgi leidnud, seal, kus töötanud Ghoc ja Zarchoc soomustatud lohe laiba päästmise kallal. Edasi oli kõik selge. Veel samal päeval sõlmisid Ghoc, Zarchoc ja Tugail omavahelise kolmiklepingu, mille järele kõik kolm olid lahutamatud ja üks.

Seitsmes peatükk.

Rasked päevad. Rippvõrgu all. Leid õhust. Torm. Troopika palavik. Hiniini purk.

Lõuna-Ameerika troopika lämme oli jõudnud oma haripunktile, kui mr. Hemp oma valgete kaaslaste ja kahe palgatud indiaanlasega olid jõudnud Amatsoni kal-

dale. Nad olid juba nädala päewad põlistes selwastes, kuid „Tarzanist" ja tema lõwist ei olnud kusagil enam jälgegi. Ka „Johannese ilmutamise" paigal, indiaanlaste külas, kuhu nad ajalehe sõnumi põhjal kohe olid kohale ilmunud, ei teatud walgest pärdikust enam midagi: kummaline waim oli end näidanud ja siis jäljetult kadunud.

Neid ümbritses ühelt poolt hiigla jõgi ja teiselt — masmid, soised aurud ja müriaadid kõiksuguseid torkiwaid, nõeluwaid, kõdistawaid ja hammustawaid mardikaid ning sääski, kes ei annud neile päewa ega öö rahu. Ometi oli ikka edasi tungitud, jahil walge ahwi peale. Ning seda eestkätt Herty Harrise nõudel, kes ei tahtnud tagaseda sammugi, kuni pole täidetud ülesanne. Teda toetas energiliselt Uus, kuna Hemp juba Aafrika wintsutustest päris wäsinud ja ükskõikne oli. Ta kahjatses awalikult, et oma peale wõtnud „rumala pärdikujahi" jatkamise, millel lõppude lõpuks puuduwat igasugune mõte ja mis lausa enesetapp olla. Mille peale ikka Herty oli wastanud: „Jah," seletas ka Uus, „mina lähen miss Hertyga edasi, Lahkuge siis ometi meist, kui te edasi minna ei taha. Wõtke üks indiaanlane kaasa abiliseks ja kui olete jõudnud tagasi Inglismaale, jatkake loenguid kolledshis, täiendades neid isikliste üleelamuste muljetega troopikamail. Mina lähen edasi ja wõtan siis teie ülesande enese peale." „Jah", seletas ka Uus, „mina lähen miss Hertyga edasi, saagu mis saab!" Ning Hemp oligi teekonna katkestamise peale selle „nõuande" järele mitu korda tõsiselt mõelnud, kuid ikka oli teda wallanud miss Herty mõju ja kartus üksipäini „metsiku" ja petliku indiaanlase seltsis läbi troopikametsa tagasi kultuurilma minek, sellepärast oli tahestahtmata „ekspeditsiooniga" senini ikka weel kaasa rännanud.

Nad asusid jõe läheduses „laagri" ja üks indiaanlane läks kohe puukilpkonna jahile. Nimelt oli nende toidutagawara täiesti otsas, mitte sellepärast, et nad end ettewaatamatuses wähesega warustanud, waid sellepärast, et neid õnnetus oli tabanud: nende indiaanlaste Paado ja Diego sõbrad olid neid kord õhtul kohtanud ja, kui saabus hommik, nägid Herty ja Uus esimestena, et peale palju muu wäärtuslikku reisitarbe oli kadunud kõik nende toiduained ja arstlisekš otstarbeks kaasawõetud wiin. Ka habemenoad olid indiaanlastele meele järele olnud ning

iseäranis Hemp ei suutnud kuidagi leppida olukorraga, et peab habemikuna miss Herty seltskonnas liikuma. Aga parata polnud midagi, tuli leppida olewikuga ning peale „pärdikujahi" eestkätt oma kõhu eest hoolitseda. Alguses ei olnud rändajate seisukord weel kuigi raske, sest neile olid püssid alles jäänud ning seda sel põhjusel, et tol õnnetul ööl igaüks oma kaitseriistal oli maganud, — kuid siis muutus seisukord ähwardawaks: nad olid jõudnud maakohta, mis näis meeletuletawat kõrbet, sest kuigi igal sammul neid ümbritses lõunamaa suurepärane loodus, ometi oleks nad siin nälga surnud, kui mitte indiaanlased neile poleks oma abi annud, nii abitud olid walged reisijad siinses loduses, kus nii palju kihwtiseid taimi ja loomi. Õieti poleks nad ilma indiaanlasteta sammugi edasi liikuda saanud selwaste läbipääsemata padrikutes, indiaanlased aga leidsid teid ja edasiliikumisabinõusid. Ühel õhtul oli jõutud kusagile päris tühja maakohta, kus ei olnud leida peale hiigla paksude puude midagi muud taimestikku, ka loomi polnud ainustki läheduses liikumas. Ning siis oli Diego ka Paado jahile kaasa kutsunud ja — mitte enam tagasi tulnud, nii et reisijad õudse öö mööda saatsid.

Ja siis oli Hempi kannatus lõpulikult katkenud: „Kui kaua peame kannatama! Ei jaksa me ometi kogu Lõuna-Ameerikat läbi käia. Me sureme warsti ja waid luustikud saawad tunnistama metsade elanikkudele, et kord liikunud siin walged..."

„Teie, kui ekspeditsiooni juhi poolt ei tohi me niisuguseid sõnu kuulda," ütles Herty tuleweeres istudes ja tuld tehes, et moskiitosid ja juhuslikke jaaguare tulega eemale peletada. „Mina usun," jatkas Herty, „meie palgalised tulewad tagasi, neile on wast midagi juhtunud."

Ning Paado ja Diego olidki tagasi tulnud, kui hämarates metsades mõni päikesekiir läbi lehestiku puutüwedele jõudes jälle uut hommikut kuulutas.

„Kohtasime öösel laagri läheduses waenulikke indiaanlasi ja siis wedasime neid kogu öö ringi, et walgete laager hädaohtu ei satuks. Nad käisid kaua meie jälgil, ent siis — siis ei leidnud nad ainustki jälge," uhkustasid mehed. Nähtawasti olid nad siiski truud. Ning jahisaagina tõid mitu puu-kilpkonna, mis elutsewad puude juurte all maa sees. Nende liha on wäga maitsew. Oma

teravate nugadega olid nad kilpkonnad maa seest välja kaapinud.

Aga kilpkonne polnud saada igal pool ja nii tuli sageli nälga kannatada. Ka keeldusid nüüd indiaanlased pakke kandmast, sest vastasel korral ei saavat nad jahil käia. Ka Herty koormas end seljakotiga, kuna Hemp päris mossis seda järele tegi.

Viimaks olid nad jõudnud Amatsoni juure. Siin lubasid indiaanlased paadi meisterdada ja edasiliikumist nii kergendada. Kuhu liikuda, kust „Tarzani" otsida, seda ei teadnud aga neist keegi, mindi vaid esialgu ikka edasi.

„Sihitu tee", ütles Hemp õigustatud kibedusega ja laskus väsinuna puutüvele, et aga järgmisel silmapilgul kohe jälle üles karata. „Neetud maa", ütles ta, „igal sammul vaid ussid." Ja näitas musta kera peale madalas põõsas enda kõrval. Uus vaatas näidatud sihis ja läks ja lõi oma poolmõõgaga roomajal pea maha. Herty seisis ja silmitses mõlemaid mehi.

„Puhkame tõesti vähe", ütles ta väsinuna. Uus asus kohe „käsku" täitma: ta päästis oma pauna paelad lahti ja tõi sealt rippvõrgu nähtavale, et seda kahe puutüve vahele kinnitada. Kui võrk korras oli, laskus ta ühele põlvele ja aitas Herty võrku. Kuid ta ei saanud veel võrgu kõrvaltki ära minna, kui korraga võrgunöör katkes. Hemp kuulis midagi raksatavat ja jäi tardunult vaatama. Kuid veel ei olnud Herty keha maapinda puudutada saanud, kui juba Uus ta lennult oma kätele haaras.

See kõik sündis mõne sekundi jooksul ning Uus, kes nii kiirelt appi oli karanud, ei teadnud nüüd muud, kui et midagi väga uimastav-pehmet tema rinnal puhkas. Nende põsed olid sattunud põsk põse vastu ja — äkki surus ta Herty veel tugevamini oma rinnale. Ta süda peksis nii, nagu mitte kunagi varem. Herty ei pannud vastu ja sules vaid silmad, värisedes kogu kehast kui kinnipüütud lind inimese peos. Värises ta ehmatuse tagajärjel? Ei, sest nähtavasti ei tahtnudki ta end kohe vabastada Uusi kaisust ja nii seisis Uus veel ikka püsti, kätel noore naise õrn, veetlev ihu.

„Mis on juhtunud?" kohendas viimaks Hemp oma prille ja tõusis puujuurelt üles.

Alles nüüd virgus Uus uimastusest ja pani oma

koorma õcnalt maha. Ka Herty oli end juba kogunud, põsed waid weel lõkkel.

„Ei midagi iseäralikku, mr. Hemp, see oli waid — üks wäike l e i d õ h u st. Tänan Teid abi eest, mr. Uus!" ütles Herty naeratades ja surus Uusi kätt.

„Jah — üks leid õhust!" hüüdis Uus. „Miss Harris pidi rippwõrguga maha kukkuma."

„Soo-oo!"

Hemp astus wõrgu juure ja hakkas selle katkist otsa uurima.

„Mr. Uus, kuidas see wõib wõimalik olla, et teie wõrgu omadust warem ei tunnud? Kui kergesti oleks õnnetus juba warem juhtuda wõinud. Ega te ometi kannatada ei saanud, miss Herty?"

„Oo, ärge nii hoolitsege minu eest, mr. Hemp. Ma olen, tänu mr. Uusile, täiesti terwe, wäljaarwatud üks..."

„Üks?"

„Üks ootamatus, et see pidi juhtuma Lõuna-Ameerika selwases, aga mitte Aafrika põlises metsas!" —

Möödus mõni tund. Lõuna oli söödud ja juba kawatseti edasi liikuda, kui korraga Diego kärsitult õhku haistma hakkas.

„Ruttu üks puuõõnsus leida, muidu jääme tormi kätte!"

„Torm, — juhtub siin ka torme?" küsis Hemp, kuid hammustas sealsamas oma huult: „Oh, hajameelsus, mu hajameelsus. Ikka tulen sellepärast hilja."

Herty ja Uus wahetasid pilkusid. Mõistis neid Hemp?

Aga puuõõnsust ei olnud nii kerge leida ning kui wiimaks leitigi, oli wihm juba käes. Siiski said teised õõnsusse pugeda, ainult Hemp jäi silmapilgu wiiwitades wihma kätte ja oli kohe läbi ja läbi märg.

See oli hirmus torm ja, nagu ikka troopikamail, tulnud — selgest taewast: alles praegu walitses puude ladwus päike ja tuhanded linnud lauldes kargawad ja käratsedes päratu suurte põliste metsawanade oksalt oksale, kuna all peaaegu katedraalne pimedus, ja järsku — kui kahurwägi on ilmunud kohale, ning äikese mürinad, kord tumedad, kord katkendlised, kord pikad-pikad ja weerewad, kõik ühewõrra õudsed ja koledad, täidawad

õhku. Taewast katawad süsimustad pilwed ja terwed wihud pimestawaid wälke walgustawad metsa kõige pimedamakki urgast, tungides isegi sinna, kuhu muidu päikesekiir kunagi ei waata. Igalpool, lõunas ja põhjas, idas ja läänes on pilweääred palistatud wasekarwa kurjakuulutawate ribadega. Wihma sajab wahetpidamatult nii tugewasti, nagu oleks awatud kõik taewa luugid ja nagu ähwardaks alla tulla terwe ookean wett. Risti-rästi käiwad ikka wälgud, kord kui tulised ussid, kord kui leegitsewad traadikerad — igas wõimalikus kujus ja wärwis. Puud langewad kui niidetud maha, kord murtud ladwast, kord tüwest, juurest, kuulda waid tormi hulumist. Lind ja loom on hirmul waikinud, õhk on täis puulehti ja peenikesi oksasid ning sajab ja sajab... Ja järsku on kõik jälle möödas: nagu torm tulnud, nii ta ka läinud ja weel mõni minut ning waid all selwase pimeduses woolawad weel wee jõed, kuna puudeladwad juba päike ära kuiwatanud. Ja jälle algab elu põlises metsas oma laulu ja mängu. Ka meie wäike reisiseltskond lahkub puuõõnsusest. Nad on terwed, kuid kui kergesti oleks wõinud wälk nende puudki tabada ja siis... aga see oleks juhus olnud ja juhuse eest pole pääsemist. See polnud neil esimene selleſarnane torm üle elada, sest Aafrikas olid nad teda juba tunda saanud, ometi tundus neile, nagu oleks tõsiselt lahti olnud põrgu wäed.

Hemp wärises kogu kehast. Kuid Herty ei naeratanud, sest ta teadis, mis tähendab troopika all wihma kätte jääda ja märjaks saada: nii pea kui walge inimene palawwöö wihma käest ei jaksa õigel ajal warju pääseda ja riides olles märjaks saab, jääb ta kahtlemata haigeks — troopika palawikku.

Ja Herty ei eksinud: möödus waewalt päew, ning nad olid sunnitud tegema peatuse, peatuse järele: Hemp oli haigeks jäämas ja ägedad palawikuhood waldasid teda. Troopika palawik ei ole eurooplasele sugugi kerge ja wõib kergesti surmaga lõppeda, kui rutulist ja hoolast abi käepärast ei ole. Hertyl oli temast tõsiselt kahju, sest, nagu selgus, ei olnud neil enam hiniinigi — ka selle olid indiaanlased neilt ära warastanud.

Nii kujunes meie wäikese seltskonna seisukord üsna raskeks: läheduses pole eluhoonet, ümberringi põline mets oma alaliste hädaohtudega, pole olemas igakord

tarwilist toidupoolistki ning kõige muu lisaks, — üks neist on haige ja teda pole wõimalik arstida mitte millegagi, wäljaarwatud wesi palawale otsaesisele. Kuid ka wee tarwitamises pidi oldama ettewaatlik, teadis Herty.

Siiski katsuti edasi liikuda, lootuses leida kas wõi indiaanlastegi elukohta. Haiget kandsid pronks mehed. Warsti langes aga Hemp meelemärkuseta olekusse ning nüüd oli kõige kiiremat abi tarwis.

Korraga — nad olid parajasti suure waewaga jõe äärt mööda wäga rõskesse kohta jõudnud, kuigi maapind siin kohal wähemalt 1200 meetrit merepinnast kõrgemal wõis olla, — mõlemad indiaanlased panewad puulehtedest ja oksadest walmistatud kanderaami maha ja karjuwad: Hiina, hiina... Nüüd oleme rikkad, nüüd ei tarwitse enam tööd teha, nüüd oleme — kaskariljeerod!"

„Kaskariljeero?" küsis Uus Herty'lt:

„Kahjuks ei tunne ma seda sõna."

„Ma usun, et ei eksi, kui ütlen, et me nüüd haigele wõime abi anda. Indiaanlased kõnelewad nähtawasti hiniini puudest. Aga teisest küljest — ettewaatust, sest nüüd lähewad meie indiaanlased kahtlemata wäga nõudlikkudeks. Wist on hiniinipuud wäga haruldased ja nende leidja — rikas inimene."

Indiaanlased peatusid ja pidasid oma wahel nõu. Wiimaks teatasid: „Makske meie tasu ära."

„Aga pikad p u d e l i d?" küsis Uus ja lisas kohe juure: „Need saate kohe kätte, kui olete meid juhtinud walgete juure ja haiget rawitsenud. Ei ole ilus murda oma sõna, walge inimene ei murra kunagi sõna ja mu punased wennad ei tee ammugi seda. Selleks on mu punastel wendadel aus süda, millest kuulsin juba suure mere taga. Õnnistatud olgu selle walge naise ja minu silmad, et nad mu punaste wendade truudust on näinud, oo suured pealikud!"

Indiaanlased jäid uhkel pilgul kuulatama, kuid ütlesid siis:

„Diego ja Paodo on suured pealikud ja nad ei murra oma sõna, aga meie saame nüüd ise palju, palju pikki pudeleid..."

„Aga teie teate, et t e i l e wiina ei müüa, mu punased wennad."

See mõjus.

„Hea", ütles Diego, „aga Diego saab 20 pudelit."

„Seda on palju, 7 pudelit saawad mu punased wennad ja kaks peotäit peesosid."

Kaua kauplesid Uus ja indiaanlased, kuid siis lepiti wiimaks kokku ja teejuhid andsid uue tõotuse edasi teenida.

Nüüd niisutati jälle haige otsaesist ja Diego ja Paado, warustatud pikkade nugadega, asusid hiniini puude koore kallale, et lõigata siit seda arstiwa mõjuga ollust ja wisates koort ning puulehti plekknõu sisse, walmistasid peagi hallika joogi.

Uus waatas indiaanlaste tegewust ja kui Hempile abi antud, astus ühe hiniinipuu juure, et lähemalt selle huwitawa puuga tutwuneda.

Need olid suured, kõrged puud, kohati — nooremad — ka põõsaste taolised. Lehed asusid üksteise wastu ja olid ilma mustrita, täiesti terwed äärtest, kaetud waid õrna uduga. Mõned nendest olid suuremad, mõned wäiksemad ja mitmesuguse kujuga. Puud õitsesid parajasti ja Uus pani tähele, et need koonusetaoliselt asetatud olid. Mõne puu õied tuletasid meele wäikesi wihmawarje, mõnel wäikesi luuakesi ja lõhnasid wäga hästi. Edasi pani ta tähele, et mitte iga hiniinipuu õied ei olnud walged, waid mõnel ka roosakad ja isegi purpurpunased.

Kuna Uus nii puude all kõndis ja neid uuris, astus ka Herty tema kõrwale.

„Mister Uus," ütles ta ja lasi pilgu wajuda, „ma tahtsin waid küsida, kas te mind wäga armastate?"

Niisugune küsimus oli tulnud Uusile täiesti ootamata ja ta kogeles midagi põhjamaast ja oma kodust. Wiimaks kogus end ja haaras Herty käe. See oli ime wäike, aga ei wärisenud tema tugewate sõrmede wahel

„Ma ei saa teisiti, miss Herty, kui et pean seda teile kinnitama."

„Aga, mr. Uus, on teil ehk seal kaugel põhjas teine?"

„Waid õde, Herty."

„Õ d e?"

„Ja, waid ja õde. Saatus tahtis, et ma teile pidin hoidma kõik omad tundmused... Oo, Herty, wõisin ma kunagi uneski näha, et teie ühe wõõra, kaugelt tulnud waese mehe wastu nii hea olete.. Mul on kodus wäike

õde, tal on just teie silmad ja ma ei tea kui rõõmus ta saaks olema teid nähes..."

„Milline on teie kodu?"

Uus kirjeldas wäikest talu kasesalu ees järwe kaldal.

„Kuused ja kased ning toomed on mu kodu ehted, aga kui kurb oleks see kõik, kui teist lahkuma pidades seal nüüd ükski elaksin," lõpetas ta.

Herty kuulas pool kinniwajunud silmil, toetudes kergelt Uusi najale.

„Ma tahan teie ja mu isa kodumaale..."

Uus arwas end unes olewat, nii äkki oli see kõik tulnud. Ning nagu krooniks kõigele, mis nende wahel olnud, hüüdis Herty järsku ja tuliselt:

„Suudelge mind, suudelge mind!"

Uus kohkus täiesti, kuid siis juhtus midagi seal hiniinipuu all. Ja ikka ja weel kord, kuni äkki neiu end lahti kiskus ja ühe puu alt teise alla joostes Uusi silmist kaduda ähwardas. Ta tormas kõigest jõust järele ja tabas teda ühe eriti kõrge puu all. Nähtawasti oli terwe ümbrus waid hiniini puid täis. Uus oli päris tormine, kuid õrnalt surus Herty tema tagasi ja ütles wallatult puu peale näidates:

„Hiniin... See on palawiku wastu... Waadake kui huwitawad puud."

Niisugune oli Herty Harris.

Ta wõttis Uusi käest kinni ja nad kõndisid kahekesi puude wahel.

„Waadake," ütles Herty. „Sel puul on nagu roostenud koor, sellel seal jälle nii paks ja nagu paistetanud. Nähtawasti on siin mitu tõugu neid puid. Meie oleksime rikkad inimesed, aga — muidugi toowad meie indiaanlased oma lobisemisega siia terwe leegioni walgeid hiniini jahile ja lõppude lõpuks on ju see nende leidus."

Nad wõtsid mitmest puust wähe koort ja hõõrusid selle pulbriks. Üks andis pruunikas-halli, teine helepunase, kolmas halli ja neljas puu — oraansh-kollase pulbri.

„Nii siis — neli tõugu hiniini puid. Milline neist kõige wäärtuslisem, ei tea kahjuks," ütles Uus.

Siis sammusid käsi-käes haige juure tagasi, mõlemad mõttes ja oma tundmuste wallas.

Diego waatas Uusi pulbreid.

Pruunikas-hall on kõige parem," ütles ta, „kuid ka kollane on wäga kallis."

Herty ja Uus märkasid kohe, et nende haige rahulikuma ilme omandanud.

„Nüüd paraneb kindlasti," arwas Herty ja wõttis istet haige kõrwal. „Waene mr. Hemp..."

Järgmisel päewal — nad olid sunnitud haigega siin öö mööda saatma — läks üks indiaanlastest, Paogo, kilpkonna jahile ja ta tuli tunni aja pärast jookstes tagasi, teatades, et mõne „walge tunni" käik hiniini metsast olewat küla.

Uus ja Herty kargasid üles.

„Botokudi suguharu küla," seletas Paogo: „Need on rumalad inimesed ja walge naine ei tarwitse neid karta. Mina tean."

Otsustati kohe küla poole teele asuda. See oli waewarikas käik ja aeglaselt, aeglaselt liiguti edasi, kuni selgus, et oodatud küla ei olnudki nii lähedal, nagu seda wõis arwata teejuhi sõnadest. Wahepeal hakkas pimedus kätte jõudma ja nad olid sunnitud öö saabudes peatuse tegema, nagu ikka — lahtise taewa all, hädaohtude keskel.

Kaheksas peatükk.

Puma pesa. Botokudi suguharu. Hullunud inglane. Lõwi jälgimas. Hallo, kes seal on?

Teisel päewal jätkati jälle teekonda, lootuses siiski pea puhkust saada, sest pikk rännak ja öised walwetunnid olid Herty ja Uusi peale tugewast mõjunud.

Korraga — nad olid parajasti möödumas üheſt üsna paksust tihnikust, Herty Uusiga rahulikult ees ja teejuhid kanderaamil lamawa haige Hempiga taga, — korraga kahisesid nende ees põõsad ja selwastes reisijate ette kargas pikk kollane loom wäikse peaga. Ta oli umbes emalõwi suurune. See oli Lõuna-Ameerika lõwi — puma, kõige werejänulisem loom Ameerika manneril ja wast kogu maailmas. Meie reisijad olid pumasid omal teel mitmeid nägema juhtunud, kuid ikka oli päris lahing nendega tulemata jäänud. Uus, kes just wasakul sammus ja otse pumaga silm silma wastu juhtus seisma, ei saanud weel end liigutadagi kui käis pauk, ning Herty kuul oli purustanud puma esimese käpa. Puma möirgas kurjakuulutawalt ja tegi walu peale waatamata hüppe otse Herty poole.

Uus nägi, kuidas indiaanlased oma kanderaamil Hempiga wajuda lasksid ja kusagile kadusid; siis nägi ta weel nagu läbi udu, kuidas Herty end maha wiskas ja — siis karjatas Herty. Käis uus raksatus ning mööda Uusi pead wingus juhuslikelt Herty lahtiläinud püssi kuul. Iga sekund oli kallis, ning Uus teadis, et ta midagi ettewõtma peab, aga seal nägi ta otse oma jalgade ees wäikest kollast kera. See oli puma poeg. Ta haaras selle külle ning wingudes lendas lõwikutsikas wastu puud tihnikusse. Haawatud puma kuulis poja häädaldamist ja pööras enda Uusi poole. Weel nägi ta enda silmade ees mingit werist suud ja siis tundis ta, kuidas tal mööda kätt midagi sooja hakkas maha tilkuma. Ühtlasi kuulis ta weel Herty häält, siis langes ta rabelewa puma keha peale palmilehtede sekka. Kui ta wähe aja pärast waarudes üles tõusis, oli puma surnud: Uusi nuga oli oma töö teinud ning puma keha ägedad tõmblused waid näitasid weel kohta, kus mõne sekundi eest käinud wõitlus elu ja surma peale. Ta waatas waarudes oma warrukat ja sai aru, et ta tõsiselt haawatud ei olnud, waid ainult pahemast käest wähe kriimustatud. Kuid Herty käsi oli pahemini käinud: tema riided oli siit-sealt puruks rebitud ning parema käe luu murtud. Uus sai wihaseks ja wärises kogu kehast üleelatud minutite mõjul ja Herty haawa pärast, tormas jalgadega puma korjusele kallale. Kuid selgus, et puma weel hingitses ning wiimast jõudu kokku wõttes, surus ta omad kihwad Uusi saapasse. Uus andis talle teise jalaga hoobi nina peale ja wabastades oma jala puma suust, hakkas lõwi keha oma noaga otse narmasteks lõikama. Wiimaks jäi wähe rahulikemaks ja hakkas Hertyt awitama, kes minestusest weel toibunud ei olnud. Õnneks oli tema piiritusewee pudel terweks jäänud ja ettewaatlikult asus ta Hertyt meelemõistusele tooma ja tema haawa uurima. Aeglaselt toibus Herty ja langetas siis oma pea Uusi käte wahele. Pikkamisi õnnestas tal wiimaks Herty haawatud kätt riidest wabastada ja haawa kinni siduda. Haaw oli walus ning nagu noaga lõikasid Uusi südamesse Herty ohked.

Hemp oli oma kanderaamil silmad awanud, kuid ta oli weel niiwõrd haige ja segane, et mitte millestki aru ei saanud.

Ning siis kuulis Uus uut möirgamist. Ta haaras Herty püssi, kuid see oli tühi, sai aga weel wõtta oma ja selle laskewalmis hoida, kui kohal oligi teine puma —

isane. Uus ei saanud külmavereliselt sihtida, aga laskis püssi, ja kui suits lahkus, lebas tema ees paari sammu kaugusel teine puma purukslastud peaga.

Möödusid veel minutid ja siis viimaks ilmusid jälle indiaanlased kohale. Uus ei hoolinud omist kriimustusist, kuid Hertyle ei mõistnud ta ka abi anda, ning kahvatuna toetus Herty tema najale. Sai siiski jalul seista.

Nüüd oli arsti tarvis, kuid kusagilt ei olnud teda saada ja indiaanlased ei teadnud muud teha, kui Hertyle mingit jooki taimejuurtest anda, mis siiski kosutas.

„Ruttu külapoole edasi!" korraldas Uus ja kuuldes, et rännak enam pikk ei ole, hakkas Hertyt ettevaatlikult edasi aitama.

„Ei," ütles Diego, „lõvi pojad tulevad kaasa võtta."

Ta kadus põõsastesse ja tuli peagi kahe puma kutsikaga tagasi, kes kaelapidi kokku seotutena haledasti vingusid.

Herty oli veel ikka väga kahvatu, kuid kogus jõudu ja astus valust hoolimata Uusi kätevahel edasi.

„Pole viga", ütles ta, „külas teeme käele korraliku sideme ja paneme ta latti, kui luu tõesti kannatada on saanud. Imestan, et see kõik nii kergesti läks ja et meil üldse sarnase „jahiga" tegemist pidi tulema."

Uus rahustas teda, kuidas mõistis, ja vaikides sammuti edasi.

Äkki peatusid indiaanlased. Uus arvas, et neil jälle mõne metsalisega tegemist ja haaras uuesti püssi, kuid vaadates otse sihis edasi, nägi, kuidas nagu maa-alt nende ette kerkis kaks inimkuju.

Mehed olid peaaegu täiesti alasti. Neil olid pikad piigid ja nooled vibul käes ning ühel nendest veel lisaks tugev nui üle õla. Kõrvade küljes kõlkusid mingisugused luud ja ka alumisest huulest olid meestel mitu rõngasluud läbi pistetud. Ninast oli läbi pistetud paar pikka linnu sulge ja ka juukstesse olid kinnitatud mõned suled. Kaelas oli neil kivikestest ja kiskjate hammastest luukõrinad ja üle parema õla kuni puusadeni pikk peenike riba looma nahka, ilustatud samuti luudega. Need olid täiesti pronks ihuga ja tömbi vaatega botokudid, metsiku indiaanlaste suguharu liikmed, kes valgeid inimesi esimest korda oma silmaga nägid.

Indiaanlased asusid botokudidega läbirääkimisesse ja äärmiselt umbusklikult lähenesid neile botokudi sõdurid, silmitsedes pärani silmil Uusi, Hempi ja Hertyt. Herty ja Uus ei suutnud ka ära imetleda kummalisi mehi, kuid seal keerasid end botokudid ümber ja kadusid põõsastesse. Wähe aja pärast piiras meie reisimehi terwe botokudide sõjawägi oma odadega ja nooltega. Oda otsad olid neil luust ja kiwist walmistatud ning nooled kihwtitatud. Ümbritsesid walgeid metsawaime küll ähwardawalt, kuid oli näha, et sealjuures ka wäga kartlikult. Pikkade läbirääkimiste järele, mida pidasid indiaanlased sõrmede ja käeliigutuste abil botokudidega, liiguti wiimaks edasi, kuni warsti jõuti botokudide suguharu külla. See oli puuokstest kergelt tehtud hurtsikute kogu puutulpade otsas ja ligi sada naist ja last hüppas hurtsikutest wälja waatama ennenägemata imet. Uus annetas ühele naisele oma käsi-peegli ja wana teekonna kuue ning kohe mindi julgemaks, kuid walgete teejuhtidele anti kartlikult ruumi.

Uus jalutas edasi-tagasi hurtsikute wahel ja arwas wiimaks paraja maja leidnud olewat. Sinna wiidi wiibimata Hemp ja Herty, ja keegi külaelanikkudest ei söandanud tulijatele wastu rääkida. Kui kõik reisimehed hurtsikusse olid kogunud, wõttis Uus oma püssi ja astus jälle õue botokudide sekka, kes teda rõngana eemalt piirasid. Ta ei teadnud isegi, kas ta botokudi mehi kartma peab, kuid nähes waid ümberringi äärmiselt metsikuid olewusi, jäi püssi najale seisatama. Sel silmapilgul lendas üle küla üks suur lind ja Uus otsustas indiaanlasi üllatada. Ta wõttis püssi ja kui käis pauk ning lind tema ette maha kukkus, nägi ta üllatatuna, kuidas kolebasti ehmunud külarahwas kabuhirmul põgenes. Lühikese aja järele ei näinud ta enda ümber enam hingegi ja warsti selgus, et botokudid, jättes maha oma wara ja loomi, kõik kuni wiimseni omast külast olid lahkunud. Ja ei tulnudki enam külla tagasi, ei järgmisel ega järgnewatel päewadel. Nii olid wast tulnud wõõrad imekergelt terwe Amatsoni indiaanisuguharu küla ära wõitnud. Ilma et reisijad seda ise oleks kawatsenud ehk tahtnud. Nii arad olid botokudid.

Uus, Herty ja nende teejuhid uurisid kogu küla läbi ja leidsid peagi palju banaane, suhkrupilliroogu, metskartulid, kodulinde ja loomi ning asusid lõpulikult külla

elama. Hemp sai järjekindlalt hiniini ja hakkas juba silmanähtawalt paranema. Kuid Herty käele ei saanud kuidagi abi anda ja waene tütarlaps pidi kannatama. Kannatas siiski mehiselt oma walu ja hoolitses weel koguni Hempi eest, kui Uus juhtus õues wiibima.

Teise päewa õhtul kuulis Uus küla kõrwal koledaid hääli. Kuulates mõistis, et keegi Inglise keeles kogu maad ja maakera merepõhja neas. Kohe saadeti Diego maad kuulama ja kui see warsti külla tagasi jõudis, kõndis tema kõrwal keegi walge mees ja hulus nagu nõdrameelne.

„Walge mees on haige", seletas Diego, „walge isand sureb warsti ära, teda waewab inimesesööja..."

Uus ja Herty ei saanud Diego sõnadest aru ja ei jõudnud ära imestada, nähes enda ees ükskikut inglast selwaste sügawuses.

Inglane nõudis kohe arsti ja kiiret operatsiooni, kuid hirmunult pidid meie reisiseltsilised tema hulumist ja märatsemist kuulama, ilma et oleks saanud temale abi anda. Ta oli ära nälginud ja päris luustikuks muutunud.

Selgus, et inglane oli endine ohwitser, Transwaali elanik ja Ameerikasse huwireisile sõitnud kahe kaaslasega. Kuuajalise ümberuitamise järele olid tema kaks kaasreisijat troopika palawikku surnud ja nende teejuhid põgenenud, wõttes kaasa kõik inglaste waranduse ja sõjariistad. Õnneks oli ükski jäänud Williamson ilma suuremate õnnetusteta wälja jõudnud ühe eurooplase telgi juurde, kus toiduaineid leidnud ja koguni mitu püssi, kuid asjata oli ta ootnud telgi omaniku kojujõudmist ligi nädala päewad. Telgis olnud kõikksuguseid kaste ja puure ja pärdikuid täis ning lõpuks oli inglane otsusele tulnud, et telgi omanik surnud ja enam tagasi ei tulegi. Ja siis oli ta edasi liikunud, et jälle leida teed „maailma", kuni teda magamise ajal tabanud „inimesesööja."

„See on üks neetud kärbes", ütles inglane, „kui inimene magab ja kui tal suu lõhnab pahasti — ma pole ju enam kuu aega hambaidki pesta saanud — poeb see pealtnäha harilik kärbes, lõhnast juure meelitatuna inimese nina sõõrmetesse ja kõrwaaukudesse, et siia oma mune muneda ja siis ise jälle kaduda. Munadest siginewad warsti inimese naha alla selle kärbse tõugud ning need

sööwad inimese elusalt ära. Sööwad kuni lihakiud ja nahakoed läbi hammustawad ja muutudes nüüd kärbseks, lendawad oma ohwri juurest minema, et otsida omakord pesapaika."

„Hirmus", ütles Herty ja sules silmad.

Inglane hulus mitu päewa kõigest kõrist hirmsa walu käes, siis tuli teda eraldada teistest haigetest: tema keha lõhnas koledasti ja inglase hädakisad olid kõrwulukustawad.

„Kust ta teab, et teda seesugune kärbes hammustanud, ehk on tal mõni teine haigus?" lõi wiimaks Uus kahtlema, kuid indiaanlased kinnitasid, et inglane tõtt rääkinud, sest juba olla inimesesööja tõukusid näha nahal.

Uus läks inglast waatama ja nägi pilti, mis teda jälkusega kõrwale pöörama sundis: inglase keha oli juba niiwõrd äralagunenud, et wõis näha waid keha, mis elas walgete usside roomamisel. Siis ei kannatanud enam indiaanlasedki nähtud koledust wälja ja kaewasid waesele huwireisijale haua...

Hauale kinnitas Uus risti pealkirjaga: „Siin puhkab waene Arthur Williamson Transwaalist. Rahu tema põrmule!"

Möödus jälle mõni päew, nüüd aga nii kurwalt ja meeleolukibedalt: Hemp paranes jõudsasti, kuid Herty walud olid wäljakannatamatud ja tedagi waewas palawik, mida siiski hiniin waigistada suutis. Uus käis warjuna ringi ja ahastas, et ta Hertyle abi ei wõista anda.

Ühel hommikul nägi ta küla juures nähtust, mis teda silmihõõruma sundis: puude wahel wilksatas Aafrika lõwi kuju. Uus kahtles, kas ta mitte ei eksinud, kuid siis ilmus suur isalõwi jälle nähtawale ja kui ta, püss laskewalmis, lõwile järele hiilima hakkas, kahisesid korraga tema ees põõsad ja keegi küsis inglise keeles: „Hallo, kes seal on?"

„Kes seal on?" kordas teine hääl, samuti inglise keeles.

Üheksas peatükk.

Ghoc, Tugail ja Zarchoc. Hemp näeb waime. Operatsioon selwastes. Teel kultuurilma.

Wiimane küsija oli Ghoc.

Uus lõi tema ees kaswawa põõsa lehed laiali ja seisis silm silma wastu pikahabemega olewuse ees. Tema selja taga seisis kauaotsitud „Tarzan."

„Aa", ütles Ghoc esimesena ja ruttas Uusi juure, sest ta oli Uusis ühe oma püüdja kohe ära tunnud. Talle tuli meele, kuidas ta oma püüdjate tõttu tsirkusesse oli wangi wiidud ja, wihast keedes, kargas ta Uusi kallale.

Kuid del Mare, kes märganud botokudide jälgi oma telgi läheduses ja sellepärast soowimata kokkupuutumise ärahoidmiseks pärdikute ja Ghoci kaasabil lõuna poole edasi oli rännanud, haaras tal käest kinni ja läks, Ghoci kõrwale tõrjudes, Uusile wastu.

„Sir," ütles ta inglise keeles, „näen, et Teie ei ole inglane, kuid te mõistate mind muidugi, kui tarwitan seda keelt. Kes teie olete?"

Uus seisis weel ikka omal kohal ja silmitses kord Zarchoci, kord Ghoci kuju. Ta oli nii üllatatud Ghoci leidmisest, et ei pannud alguses tähelegi pärdikute salka meeste seljataga, kes oma keeles wadistades ja temale grimasse tehes, kandsid ehk wedasid ratastel Zarchoci warandust. Pärdikuid wõis olla tükki paarkümmend, mõned neist wäikesed harilikud pärdikukesed, mõned aga üsna tüsedad, keskmise mehe pikkused.

„Mu herra," ütles wiimaks Uus, „mina ei tea, kes teie olete, aga seda, t e i s t, teda mina tunnen. Mina olen selle ekspeditsiooni liige..."

„Kes mind jälle kinni tahawad püüda!" urises Ghoc ja põrutas oma püssi wastu maad.

Uus oleks imestusest wajunud maa alla- kui see waid wõimalik oleks olnud, nii ehmatas ta, kuuldes kuidas walge pärdik, arwataw Tarzani poeg, inglise keelt kõneles.

Ta kogeles midagi segaselt ja ei teadnud, mis nüüd öelda ehk teha.

Wiimaks arwas del Mare heaks ise kõnelema hakata.

„Minu nimi on del Mare. Olen siin uurimisteekonnal ja see mister siin minu kõrwal on minu sõber Ghoc. Rõõmustan teie tutwuse üle ükssinduses, selwaste südames".

Uus nimetas nüüd ka oma nime ja lisas siis juure: „Kui ma wõiksin her... ja herrasid meie laagri paluda".

Ta waatas Ghoci otsa ja näpistas end sealjuures käewarrest, et weenduda ilmsil oleku juures.

„Meie asume siin tühjaks jäänud botokudide külas, ei ole kaugel siit..."

„Siis — edasi!" kamandas Zarchoc pärdikutele ning kummaline woor liikus edasi.

Nad olid juba küla serwal, kui tulijatega ka Tugail ühines.

Ta nuusutas eemalt Uusi, kuid ei mõelnud nähtawasti midagi eriskummalist ette wõtta.

Uus silmitses ka lõwi ja pomises siis enda ette: „Nüüd on jälle terwe see „tsirkus" ise end meie kätte toonud... Mitte meie nähtawasti ei püüa walget ahwi, waid wiimane püüab ikka meid kinni... Ja see imelik del Mare wõi kuidas ta nimi oli — kes on see? Ka mõni poolpärdik? Ei, sarnast ekspeditsiooni on küll waewalt warem kunagi nähtud ehk kuuldud..."

Nad peatusid „haigemaja" ees. Diego juhtus neid nägema esimesena ja — waewalt oli ta pilku heita saanud kummaliste olewuste peale, kui metsiku kisaga metsa poole hakkas jooksma, lõwi Tugail talle järele.

Ning nüüd juhtus, et Uus ja Ghoc mõlemad ühe korraga Herty ette astusid.

Herty tõstis oma pilgu tulejate peale ja jäi tardunult oma asemele, kuna Ghoc, kes paar sammu hurtsiku seesmuse poole oli sammunud, nüüd järsku Hertyt nähes, kiirelt tagurpidi hakkas wälja taganema.

„Ta on nüüd siin meie juures," ütles Uus, „ja temaga weel teine isand ja terwe kollektsioon pärdikuid. Ma arwan, oleme ümber piiratud... mõistatusist ja kõigist sarnastest ebaloomulikkudest nähtustest. Lisaks — meie Tarzan, liignimega Ghoc, kõneleb wabalt inglise keelt..."

Nüüd astus ka del Mare „maija" ja heitis kiire pilgu seeswiibijate peale, kummardas wiisakalt Herty poole.

„Palun lahkesti wabandada kutsumata külalisi... miss," ütles ta, „õnnelik juhus näha siinsete dshunglite igawusemeres kaasinimesi ja kaunist daami!"

„Ma saan aru teie kõikide üllatusest," jatkas wiisakas del Mare, „kuid uskuge mind, weel wähem lootsin mina leida inimolewusi neis metsikuis laantes hädaohtude keskel."

Tekkis waikus, mille jooksul ükskeist wastastikku tunnistati. Lõpuks hakkas Herty pilguga Ghoci otsima, kuid see oli juba hurtsiku ukse taha kadunud. Aga mitte uuesti

põgenenud, sest wähe aja pärast ronis ta wäikest redelit mööda jälle tulpadel asuwasse maija. Ta oli omale del Mare woorist riidetüki wiigileheks ette sidunud ja seisis nüüd, nagu häbelik neitsi, kes nurgas põlle nurka näpib, kui temast jutt on, nii pikk ja tüse, nagu ta oli, ukse kõrwal ja heitis waid wargseid pilke walge n a i s e poole, kes teda juba Aafrikas wõlunud...

„Teekond hakkab... lõppema..." wõttis wiimaks Herty sõna, kuid pidi walu pärast tahtmatult katkendiliselt kõnelema: „Kõik... läheb, nagu unenäos. Ning siis kui rasked päewad ja lootusi oma eesmärgile jõudmiseks kõige wähem, just siis üllatab sind elu. Mister Uus, seletage nendele meie rännakutest jne."

„Miss, ma näen, olete haige..." segas del Mare jutusse.

„Ja, üks ebaõnnestanud pumade kallaletungimise tagajärg".

„Meil on aega üksteisele seletuste andmiseks, kes oleme, kuhu läheme, mis meil kellegil sihiks, — lubage et teie terwislise seisukorraga tutwunen," ütles del Mare ja astus Herty kõrwale.

Herty waatas talle nüüd lähedalt otsa ja pidi enesele tunnistama, et del Mare wälimuselt mitte kõige meeldiwam ei olnud.

„Aa," ütles del Mare, „Teie käeluu on katki... Ja kui wana haaw... Kahju, et nii hilja tulen, aga — ehk saan ma anda abi."

Kuna nii imeliselt kokkujuhtunud seltskond üksteisega tutwunes ja „kodunes", wirgus äkki omalt asemelt Hemp. Ta waatas enese ümber kui inimene, kes maganud wiimast kosutawat und ja nüüd pika haiguse järele terwena wirgunud, ja nägi esimesena Hertyt, siis tundmata olewust tema kõrwale kummardunult, Uusi ja Uusi kõrwal weel kedagi. Pilgutas siis silmi, katsus ülestõusta, aga oli weel liig nõrk ja wajus oma asemele tagasi. Hakkas siis äkki kaeblikult kõnelema

„Nad on mind maha jätnud. . . tarbetuks teinud mu teekonnad ja elusihi. Milleks weel nüüd see muu? Haa, kes teie olete?.. Ei, taganege, waimud ja nägemused, taganege kõik ja jätke mind mu üksindusele."

„Mis see peaks tähendama?" päris Uus ja waatas Herty otsa. Herty ei wastanud. Ta näos peegeldus

kramplik walu, sest wigastatud käewars tuikas uuesti walus. Ei wastanud midagi. Pööras siis Hempi poole:

„Waene mr. Hemp, teie olite raskesti haige, aga nüüd olete ju paranemas ja kõik läheb lõpuks jälle hästi, sest, waadake — teie siht on saawutatud."

Hemp jäi kuulatama.

„Imelik... Ma kuulen rääkimist... Kus ma olen?"

„Meie, teie reisikaaslased oleme siin teie juures. Olete esialgu kindlas kohas hoolekande all," wastas Uus.

„Millised reisikaaslased, milline reis?" meelitkles Hemp, kobades oma prillide järele. Sai need wiimaks aseme kõrwalt kätte, waatas ümber, ja tema imestaw pilk peatus Ghocil. Pomises siis endusi: „Lord Maryland, teie lord Maryland!" Ta hõõrus omi silmi, nagu püüdes selgusele jõuda, kas ta ei eksi, ja katsus üles tõusta, kuid wajus wäsinuna oma asemele tagasi.

„Tõesti, see tuleb mulle ootamata, herra president... Ma ei tahtnud teid ära tundagi, nii olete muutunud. Mylord, ma palun mind wabandada."

Hemp katsus weel midagi nagu meele tuletada, kuid pingutusel ei olnud tagajärgi.

„Ma ei kuule teid, palun astuge lähemale, olen wist haige," lausus ta hiljem üldise waikuse sekka ja waatas Ghocile tungiwa pilguga otsa.

Ghoc urises tahtmatult.

„Ka hääl on teil, mylord, muutunud."

„Kuidas," hüüdis nüüd Uus Ghocile, „minu teada pidite olema lord Greystoki järeltulija ja nüüd hüütakse teid koguni lord Marylandiks! Minu teada pidite olema ürgmõistusline antropoiid ja nüüd selgub koguni, et wabalt inglise keelt waldate..."

„Lubage," wõttis del Mare sõna, kes senini wahelesegamata pingul huwitusega kõiki kooswiibijaid ja Hempi oli waadelnud ja kuulanud, „minu sõber Ghoc on tõepoolest Tarzani otsekohene järeltulija." Ütles ja wõttis Ghoci käekõrwale ja talutas ta Hempi haigewoodi ette.

Hemp ja Ghoc silmitsesid üksteist — Hemp segase piinlikkusega ja Ghoc weel wärske wihatulukesega silmis, oli ta ju Hempis ära tunnud oma ammuse püüdja. Aga ainult lühikest aega kestis Ghocis pahameel, siis ulatas ta kõikide üllatuseks, metslasena, kes äsja moodsaks gentlemaniks muutunud, Hempile käe. See pikk käsi oli üleni karwadega kaetud, kuid Hemp wõttis ta wastu.

„Lord Maryland," ütles ta, ärge pahandage minuga."
„Mina olen Ghoc. Annan alla."

„Ja, ta ei ole ju ometi lord Maryland, mr. Hemp," teie näete waime!.. Lord Maryland on Londonis!... manitses Herty, kes Hempi haigeaju ekfitust esimesena märganud.

„Küll waimud kaowad," kostis del Mare, „ma näen, see herra on põdenud troopika palawikku. Peale selle on ta wäga wäsinud ja tema närwid liig koormatud. Rahu, päikesepaiste ja hoolitsew ümbrus teewad ta jälle terweks. Olen siin kaua ringi rännanud ja siinseid olusid põhjalikult tundma õppinud, rohkem kui wast keegi teine, ja tean wäga hästi, et juhtub, kus selwastes reisijad mõnikord waimuhaigust kergel kujul põewad. Aga kannatage. Möödub ehk ainult mõni päew ja mr. Hemp ei arwa enam nägewat enda ees Ghoci asemel Londoni lordist loodusteadlast."

„Miss," pööras del Mare selle peale Herty poole, „kahju, et teie keskel arsti pole, kuid küll saame loodetawasti ka teie käele abi, sest tutwunesin juba teie haawaga. Wast saame abi, sest tunnen osalt ka arstiteadust. Aga täna on kahjuks juba hilja, sest waadake, — selwastes hämardub."

Del Marel oli õigus: wäikese, endise botokutide küla ümber — nagu pärast selgus, olid botokudid oma küla mitte Uusi püssipaugu mõjul maha jätnud, waid peaasjalikult sellepärast, et nad läheduses olid tähele pannud del Mare jälgi, keda kõik selwaste elanikud suureks nõiaks ja wägilaseks pidanud ja kelle mõjul nende arwates siia teised walged tekkinudki, — jooksid pikad mustad warjud, mis kindlaks tundemärgiks oli, et saabuwa õhtu eel jälle suurem äike lähenemas. Kõik hämardus, tumenes ja kusagilt wõis kaswawa kõue õudseid kõminaid kuulda. Warsti jälle katsid taewast raskeid pilwed ja tulekeeled sähwisid wiletsate urtsikute ümber nii heledasti, et oleks wõinud ära lugeda iga heinakõrt maas ja sirwida wabalt peenematki raamatutrükki. Tormile, mis õnneks ainult mõne tühja urtsiku ja selle osad kaugele põliste puude rägastikku puistas, järgnes huluw öö: näis, nagu oleks kõik selwaste hundawad waimud reisiliste järele all urtsiku jalal just nüüd omad käed sirutanud, ning kogu pimeduse keskes kaebasid õues metsloomad. Wõis kuul-

da werejänulise jaaguari kassnäugumist ja pumade räuguwat kontserti. Wahete wahel läbistas õhku mõne selwaste öölinnu kaeblik kisa ja tiiwarobin, siis jälle nagu tagus ja kratsis keegi urtsikute õlg- ja lehtkatuseid. Kord oleks nagu boa silmad öömaja pragude wahelt sisse piilunud. . .

Herty walu oli weel suuremaks läinud ja Uus, külm higi otsal, oli kogu öö silma sulgumata walwel olnud. Aga del Mare oma pärdikutega, Ghoc ja Hemp magasid rahulikult, wiimane uut, kosutawat, jõudu ja waimuwärskust tagasitoowat und, nagu teadlane õhtul oli ettekuulutanud. Ka Paodo ja Diego puhkasid üksteise alla, walwates waheldumisi. Mõnikord aga kargas ka magaja indiaanlane järsku püsti ja kuulatas teraselt, kuid metsloomad waid jalutasid mahajäetud küla wahel ringi ja kusagil lähedal suristas moskiito üldise ööelu awalduste sekka, ja mees heitis uuesti rahulikku unne.

Siis jõudis hommik — järsult pimestawalt selge, täis wärskust ja wirgunud uut elu ümberringi. Oli nagu piiraksid wäikest ekspeditsiooni salka hoopis muutunud wõluwäed, ning tuhat wärwilist liblikat ja põrnikat sumistasid ja tantsisid päikesetantsu uuenenud looduses. Tasaselt kahisesid palmide ladwad ja kusagilt kandus magusat õitsewate tsitronite hõngu. Et seda elu Lõuna-Ameerika selwastes tunda ja tema nõiduslikku ilu mõista täielikult, peab rändama isiklikult tema keskel.

Sel päewal wõtts del Mare ette operatsiooni Herty käe kallal. Sest teist walikut ei olnud. Õnneks olid del Marel kõik operatsiooniks tarwilikud abinõud käepärast, wäljaarwatud aga just narkoosi tagawara, sest otsimiste peale waatamata ei leidunud Ghoci omaaegsete rewideerimiste tõttu „wooris" temast enam jälgegi. Nii tuli Hertyl ligi tund aega suurt walu kannatada. Teda hoidsid kinni Uus ja Ghoc, ning del Mare, laiendades haawa, eemaldas pintsetiga luukillud, õmbles haawanarmad jne. kinni ja pani käe kindlasti latti. Tegi peale selle gipsisideme, jättes akna haawas tekkiwa nekrotiseeritud koetükkide ja mäda wälja jooksmiseks, — ning õnnelik operatsioon selwaste südames oli läbi.

Operatsioon oli tõesti kõigiti õnnestunud: möödus mõni aeg ja siis hakkas Hertyl käewalu järkjärgult kaduma, mäda wähenes, purustatud kohas tekkisid wärsked

granulatsioonid ja haaw hakkas kinni tõmbuma, nii et käsi silmnähtawalt per primam paranes.

Kuid kelle haawad paraneda ei tahtnud, oli Hemp: tõsi, mõned rahulikud nädalad paigal külas tõid talle terwise ja täielise arusaamiswõime tagasi ning ta ei näinud Ghocis enam lord Marylandi, kuid ometi oli, eriti Hertyle, selge, et Hempis oli käimas suur seesmine wõitlus. Paistis, et teda ei rõõmusta teekondade saawutatud siht ega kurwasta ka liiati selle ootamata kõrwaltagajärg. Midagi rõhus teda ja Herty teadis wäga hästi, et tema selle walutawa südamehaawa lööja oli, aga ta ei saanud sinna midagi parata.

Wahepeal oli ka del Mare inimeste lähedusega ära harjunud ja leidis nüüd selle koguni ajutiselt tarwiliku olewat.

„Olengi liig üksikuks jäänud," seletas ta Hempile, „aga olen ju lõpuks ka ainult inimene ja wajan inimese häälekõlagi kuulda igawese üksinduse sekka. Tõsi, palju trööstiks mind Ghoc, kuid, näete, seal ta nüüd on!"

Ghocis oli sündinud järsk ja põhjalik pööre ning see, kes teda näinud ümberliikumas Aafrika dshunglites, ei oleks teda wõinud enam ära tunda: iga päew arendas teda järjest rohkem inimeseks, ning del Mare arwas teadwat seda arenemist koguni tema näost näha. Ta oli muutunud waikseks ja kurwameelseks, istus sageli Tugaili kõrwal ja paitas unistawalt selle lakka. Ei otsinud enam nii Herty lähedust ja oli märgata, kuidas ta naist nähes igakord wärahtas.

„Ka Ghoc armastab," naljatas mõnikord del Mare, kuid jäi isegi pea waikseks: ka tema hinge oli pugemas Herty läheduses hakkawa tõwena imelik tunne, millist ta warem eales ei olnud tunnud. Ta aimas, kuidas palaw weri tema käes wärisema hakkas, igakord kui hommikuti talle terwituseks oma käe ulatas. Nii suur mõju oli Hertyl, tema häälel, tema sõnadel, tema suurtel sinistel silmadel ja tema lähedusel, et peagi kogu meeskond selgesti teadis, et kõik Hertyt kõrwuni armastawad. Mis Herty ütles, oli käsk kõigile, mis Herty soowis — oli kõikidele ihaks seda teostada. Nii aegamööda muutus waene maha-, jäetud metslaste küla· wäikese reisiseltskonna rahulikuks koduks. Päewad kadusid lennates ja wiimaks paistis kõi-

gile, nagu polekski maailmas paremat paika ja kuldsemat koldekohta, kus jäädavalt kahekesi viibida tahaks.

Ja loodus ümberringi? See oli nagu tempel, mida ei olnud puudutanud kuri mõte ja mille trepiastmetest ei olnud üle sammunud inimlik meel. Troopika öö ja troopika kuu ning päike ja videvik ja agu olid ulatanud üksteisele käe ja esitasid inimestele unistusi, millistele võis anduda lahtiseil silmil. Kuid see nende paigalolek kirju seltskonna lõunamaise ürglooduse rüpes jäi siiski ainult üürikeseks, sest varstigi tekkis uusi asjaolusid, mis neid tagasi kultuurilma poole viisid.

10 peatükk.

Palavikuvööde tiisikus. Mööda Amasooni alla. Ruttu küpsenud otsus. Mr. Gardneri kutse.

Juba pikemat aega oli Herty, kes mr. Hemp'i tervislikust seisukorrast peaaegu ehk rohkem huvitatud, kui teised, sest naiselik instinkt ütles talle, kui tõsiselt see mees ka vaimliselt oma lootuseta tunnete all kannatas, — kaastundmusega tähelepannud, et ajutise näilise paranemise järele mr. Hemp'i tervis jälle uue pöörde pahemale võtnud. Mr. Hemp liikus küll juba omal jõul teiste hulgas ringi, apaatiline, nagu ta viimastel aegadel oli, kuid imelik palavikuläige silmades, helkiv puna kõhnadel palgetel, ja mõnedki muud iseäraldused tõid Herty kindlale veendumusele, et mehe tervis jälle allamäge minemas. Otsustas oma muljetest kõigepealt Uus'iga kõnelda.

„Ma mõtlen, meie peame siit Amatsooni rüpest kord juba tagasi kodupoole teele asuma“, tegi ta sellega juttu; kui nad kord jälle kahekesi jäänud.

„Kodupoole?“ lausus Uus mõtetes järele, sest nimelt see sõna oli nii harjumata tema kõrvale, kuna ta juba pikkade aastate kestel veereva kivina seda sõna ei olnud tarvitanud. Talle oli senini olnud ükskõik, kuhu saatus teda viinud.

„Jah, ometi ju oleme oma otsimiste ülesande nüüd lahendanud, ja aeg oleks ekspeditsiooni likvideerimisele asuda“, jatkas Herty.

„Selle üle peaks siis kõige pealt mr. Hemp'iga rääkima. On ju õieti ikka tema ekspeditsiooni ametlik juht. . ." arwas Uus.

„Mr. Hemp köhib. . . Ma olen üldse wäga mures tema pärast wiimastel aegadel. Ta on nii ükskõikseks muutunud kõige wastu, ja ma arwan, kui meie toidutagawaradest jatkuks, oleks ta omaltpoolt wist nõus kõik omad elupäewad siin metsarüpes mööda saatma. Aga just tema terwis ongi see, mis meid peab sundima wõimalikult ruttu siit lahkuma", seletas Herty.

„Mr. Hemp köhib? . . Ega teda siin troopikakliimas ometi tiisikusehädaoht wõi ähwardada? Kõige õigem, kui meie selles asjas wana del Mare arwamise ära kuulaksime."

Nad otsisidki teadlase üles, kutsusid ta teiste hulgast kõrwale, ja Herty jutustas talle oma kahtlastest tähelpanekutest Hemp'i terwise kohta.

See eitas omaltpoolt igasugust wõimalust mr. Hempi juures tiisikuse tõbe oletada, sest tema teada polnud troopika palawwöödes senini pea kunagi tiisikusse haigeksjäämisi ette tulnud, kuid lubas siiski kohe kahtlusaluse terwislist seisukorda järele waadata. Põnewusega jäid Herty ja Uus wana teadusmehe otsust ootama.

Weel sama päewa õhtul teatas del Mare mõlematele oma läbikatsumise tagajärgedest. Näis, nagu tahaks weiderdaw saatus waese inglase juures oma wiimaseid wõimaluspiire üles näidata. Nimelt konstateeris teadlane Hempil tõesti tiisikuse olewat, ja pealegi sarnasel imelisel kujul, nagu ta senini ise weel kuulnud ega näinud polnud. Haigus oli tema äranägemise järele omandamas õige kiire iseloomu, ja wõis kui koha ja rawitsemisewõimaluste muutus kohe wahele ei astu, warsti surmaga lõppeda. Wäliselt polnud haiguse tundemärgid kuigi suured; nad awaldasid ainult teatud palawikulises olekus ja wäheses köhimises. Kuid seesmiselt näis mr. Hemp del Mare'le päriselt kokkuwarisemas olewat.

Nii otsustasid nad peale lühikese nõupidamise kohe teele asuda, ja sellest ka täna juba mr. Hempile teatada. See wõttis teate nähtawa ükskõiksusega wastu. Ei waielnud isegi wastu, kui Herty omaltpoolt ette pani, et mr.

Hemp ühes Ghoc'iga temaga kaasa Queenstowni tuleb, ja seal mõne aja puhanud olles, pärast Ghoc'i Inglismaale lord Marylandile ärawiima sõidab. Nimelt lootis Herty mr. Hempile Lõuna-Aafrika parajas kliimas kõige paremat kosumise wõimalust.

Nad wiibisid praegu sügawal selwaste põhjas, kust üksi Amatsooni kallastele oli mitme päewa teekond, ja sellepärast tuli weel mõningaidki raskusi teel oodata, kuni kultuurilma jõuda. Kuid südilt asus kirju reisiseltskond teele. Kokkukuiwanud kraamitagawarad pakiti kokku, ja sõbrad, indiaanlaste Paodo ja Diegoga eesotsas algasid rändamist. Lühikese kaalumise järele otsustasid nad del Mare kodust abilisteperet, — umbes paarikümnepealist pärdikutekarja siia tühja botokudide külla maha jätta, sest tarbetu näis olewat neid enesega siit metsast wälja wiia, selleks, et pärast nendest muidugi lahkuda. Raske südamega lahkus del Mare oma truudest loomadest, kelles sõpruse ta nii suure waewaga omandanud.

Amatsooni jõele jõudes näisid nad juba märksa wähemate raskustega edasi jõuda, sest siin wiis neid jõewool suuremas paadis kiirelt alla merepoole.

Selwaste padrikute hädaohtusid seljataha jättes, wiibis kogu seltskond ühes sõudjate indiaanlastega, keda nad palganud jõeäärsest külast, koos paadipäras, üksteisega juttu ajades ja igaüks oma tulewiku tegewusplaanisid haudumas. Ghoc, oma uute sõprade hulgas nii kodunenud, ei teadnud siiski kuigi selgelt, kuhu need inimestest-sõbrad teda wiiwad. Teadis ainult, et läheb esialgu selle imelise walge naisega ühes, kes tema peale esimeselt pilgult nii seletamata mõju oli awaldanud. Sellest teadmisest oli talle küllalt. Pärast pidi ta, nagu kuulis, küll selle teise prillides mehega, oma esimese põlise püüdjaga, mr. Hempiga, kuhugi edasi Inglismaale minema, kuid nii kaugele ette ei mõistnud tema loodusLapse otsekohesed ajud weel muretseda. Ta oli rahul olewikuga, sest iga uus päew pakkus tema uudishimulisele mõistusele järjest weel ikka ja jälle wärsket janukustutamist nende uudiste näol, mida talle tema küsimiste peale seletati teel kultuurilmale lähenedes.

Ka del Mare oli otsustanud wähemalt mõneks ajaks oma elupaika Amatsooni padrikutes maha jätta, oma äki-

liste wõõraste mõjul tõusnud igatsust kultuurilma järele kustutada, ning seal ühtlasi oma kauast ürglooduse uurimiste wilja teaduslikult korraldada. Ei saanud ka tema kuum süda wastuseista selle noore nõiduslikku naisterahwa ettepanekule, tulla ühes mr. Hempiga kaasa mõneks ajaks Queenstowni, olla tema ja tema wanemate külaliseks mõne aja, kust siis juba ühes mr. Hempiga Euroopasse, kui teaduste wanemasse koldesse, edasi wõis sõita.

Ja Peeter Uus ja miss Herty ise? Nad olid õnnelikud. Nad teadsid kumbki omaette, et nad seda saatust, mis neid nii juhuslikselt kokku wiinud, enam nii kergesti üksteisest ennast lahutada ei lase, ja tundsid, et on liginemas aeg, kus nad täielikult üksteisele kuuluda wõiwad. Kuid weel ei olnud nad ükskikasjades oma tulewiku üle üksteisega rääkinud.

Ja siin paadis, wahetpidamata üksteise ligiduses wiibides, hoolimata teiste juuresolekust, oskasid nad leida paraja silmapilgu selle asja otsustamiseks, mis neid juba mõne päewa pärast paari wiis.

Nimelt oli ühel päewal Uus paadininasse sõudjate indiaanlaste kõrwale asunud, et tugewa õngenööri abil kaladest kubisewast weest mõnda wälja püüda. Nagu kogemata oli Herty warsti tema kõrwal ja nad algasid taga üksteise wahel juttu.

„Mr. Uus tahab wist siit Amatsooni põhjatutest woogudest mõnd imetundmata näkineitsit omale wälja tõmmata?“ tähendas Herty kelmikalt. „Hoidke aga tugewasti nööri, muidu wõib sarnane salakawal olewus ootamata teid ennast wee alla wiia!“ andis ta nõu.

„Siit mõnda näkineitsit enam leida ma ei looda ega tahagi, sest olen ühe sarnase juba wäljaõngitsenudki, ehk küll kuiwalt maalt. . .“ wastas noormees muigades.

„Ja kas tohin ka mina temaga kord ehk tutwust teha?“ küsis Herty nagu mõistmata ilmsüütult.

„Ta asub praegu siin minu kõrwal. Ma kardan, et ta mind ilma nöörita kaugemale wõib wiia, kui kõik muud sarnased näkineitsid. . .“

Herty hakkas heledasti naerma.

„Mis minusse puutub, siis kaugemale ma teid esialgul ei wii, kui Obidosse. Ja seal juba näeme.“

Obido oli nimelt esimene suurem sadamalinn Amatsooni jõesuus.

„Ja mis mõtleb minu näkineitsi minuga juba seal peale hakata?" päris Uus edasi.

„Seal katsun ma kohe ühe mehe wälja otsida, kes mind aitab teid oma saagina juba kindlasti enesega ühte siduda," oli tüdruku ülemeelne wastus.

Nüüd lõi Uus tõsisemaks.

„Aga teie isa arwamine, miss Herty? Seda peaksime ometi ära ootama. . ."

„Minu isakene on alati sellega päri olnud, mis tütar omaltpoolt heaks on arwanud. Ja ega mr. Uus ometi et kahetse, et ta end oma näkineitsile wõrku on annud?" küsis ta pool tõsiselt.

Wastuse asemel surus noormees salaja tugewasti tüdruku kätt enese kõrwal, sest rohkemat ei lubanud ümbrus. Nii olid nad lühidalt otsustanud sammu, mis neid igaweseks ühte pidi köitma.

Weel mõne päewa kestis teekond mööda ilmatult laienewat hiiglajõge alla, kuni nad said kolida ühele jõeaurikule, kes neid kiirelt wiis pärale Obidosse, sadamalinna Santa Rosa merelahes. Siin kadusid Uus ühes miss Hertiga nagu kokkuräägitult järsku teiste hulgast, kes kohe olid läinud mõne ookeaniauriku üle järelekuulama, mis neid Lõuna-Aafrikasse wiiks.

Mr. Hemp ühes del Mare'ga ja Ghoc'iga olid ammu juba sadama wõõrastemajas, rõõmsad, kuna nad teada olid saanud, et juba sel nädalal lootust oli ühel Inglise laewaseltsiaurikul teele asuda, ja ühtlasi rahutud, sest nii Uus't, kui miss Hertyt polnud ikka weel tagasi. Kuhu olid nad nii sõnalausumata läinud.

Wiimaks ilmusid mõlemad wandeseltslased tagasi, sama häkki, kui nad kadusidki. Õhinal hakkas miss Herty kohe seletama, et nad kohtanud linnas kedagi Inglise härrat, kellel nii Hempiga, kui del Mare'ga asja olla, ja neid juba täna oma poole paluda. Tema ühes Uus'iga minna teejuhtideks ühes. Pikemaid seletusi ta kummagile et annud.

„Ja teie, mr. Ghoc," pööras ta wiimase poole, „teie tulete ka kohe ühes. Ehk on teidki sinna tarwis! Aga enne täiendage weel oma garderoobi, sest isegi riietatult

olete juba küllalt imestamiswääriliseks olewuseks inimestele, kelle seltskonnas nüüd alaliselt saame wiibima."

Ghoc oli tõesti kõikidele inimestele, kes temale sent wastu juhtunud, õieti ainult õudseid hirmujudinaid sisendanud, ja et teda ehk weel kuidagi rohkem inimesetaoliseks teha, hakkasid teised meesseltsilised hoolega tema ülikonda täiendama.

Ahkides kiskus Ghoc omale selga uue ülikonna, nööris jalad läikiwatesse kingadesse, kuni wiimaks kultuurilise katte alt jäid wälja ainult weel karwane lõug ja kõwerad käed. Sis teatas Uus, et ka see uus gentleman minekuks walmis, ja mõistmata ootuses kõndis terwe seltskond kahe üleannetu noore juhatusel Inglise linnajakku, ülesotsima kedagi mr. Gardneri, kellel mr. Hempi ja del Mare'ga tegemist pidawat olema.

Üksteistkümnes peatükk.

Kiire laulatus. Haruldane teemant. Mr. Hemp ei sõida Queenstowni.

Waimulik, auwäärt ealine mees, wõttis seltskonna wastu suurima soliidsusega, mis omane Inglise raasile, ja ei imestanud pealtnäha põrmugi, nähes teiste tulijate hulgas imewäärilist ahwinimest naljakalt inimese riietes, sest ta oli kahe noore wandeseltslase poolt kõigiks üllatusteks ettewalmistatud. Enne kui weel kahewahel kutsutud uudishimuliste järelpärimistega algust said teha, asus ta kohe pühalikku talituse täitmisele, ning arusaamatute tunnistajate pärani pilkude saatel olid kaks noort inimest weerandtunni jooksul laulatatud üheks paariks, kinnitatud lahutamata ühte kauge põhjamaa kaugelewveerenud poeg julge asunikutütrega lõuna päikese alt.

Weel kutsus waimulik üles mr. Hempi ja del Mare't laulatusaktile tunnistajatena allakirjutama, mida need ka tõrkumata tegid,— siis oli ootamatu sündmus mööda, ja terwe seltskond weeres tagasi wõõrastemaija, kuhu ühes noorpaar ka waimuliku kutsunud, sest juba warem olid nad otsustanud päewa tähtsust kinnitada omawahelise kooswiibimisega, raamides, nagu seda olud lubasid.

Loomulikult tuli sarnase külaskäigu lõpp tundmata kutsuja poole kõigile, peale kahe kutsuja, täiesti ootamata,

ning alles toibudes, suutis mr. Hemp ühes del Mare'ga tagasiteel esiletuua noorpaarile oma kohmetuid õnnesoov. Ghoc aga jäi kogu aja pilwiselt waikseks, ning Herty aimates tema wärske üllatuse sügawust, ei tahtnud teda omaltpoolt tülitada ühegi ülemeelse küsitlusega, nagu tegi seda teistega.

Wõõrastemajas leidsid pulmalised jälle uue üllatuse: miss Herty ettenägewal korraldusel olid wahepeal kõikide reisiseltsiliste toad juba pidulikult ehitud ning ruttaw teenrikari oli parajasti lauakatmisega ametis. Õnnelikus tegewusinnus asus noorik kiirustawate korralduste jagamisele, ning mr. Hemp ja del Mare, kes enne toanurgas wähe sosistanud, said kasutada waheaega selleks, et silmapilguks wõõrastemajast ärakaduda.

Ghoc, kes jäänud üksi, rüselema jalgu lennul teenijate wahele, tundis end nüüd lõpmata mahajäetuna. Ehk ta küll sisuliselt ei osanud hinnata sündinud muudatuse tähendust, aimas ta looduselapse süda siiski ürgmõistuslikselt, et miss Herty, see esimene walge noor naisterahwas, kes alguse silmapilgult paelunud tema puutumatu mehesüdame, nüüd temal kadunud jäädawalt. Järsk rahutusehoog pööras teda küsimusega Herty poole, kes teda tähelepanemata käske jagas:

„Miss Herty, tohin ma küsida, millal teie nüüd minuga ennast laulatate?"

Noorik jäi jahmatades tema ette seisma.

„Lootuseta, mr. Ghoc!" wastas ta naljatades. „Esiteks ei ole ma nüüd enam miss Herty, waid peate mind nimetama tänasest peale proua Uus'iks, ja teiseks ei wõi ma nüüdsest peale kellegi teisega ennast enam laulatada, sest Peeter Uus on wali noormees ja ei kannataks seda mitte." Naerdes jatkas ta omi korraldusi.

Ghoc'ile tulid meele wanad mälestused lapsepõlwe aegadest, nendest ühiselulistest seadustest, mis olnud makswad juba tema dshunglite ürgkodus, tema suguonna ahwide keskel, kus algeline ahwimõistus nii kõwa rusikaga kaitsnud oma perekonna puutumatust. Suudaks ta wõita wõitluses mr. Uus'i? Ta uskus seda, kuid ei tahtnud seda mitte, ei tahtnud seda ka oma jumaldatawa enese pärast, kellele kartis teha sellega suuremat meelepaha. Tuimas kurwameelsuses asus ta noorpaari kutsel pidu-

lauda, kuna wahepeal kõik walmis oli ja ka mr. Hemp ühes del Mare'ga tagasi olid jõudnud.

Alguses näis igal lauasistujal nagu ainult oma enese mõtetega tegemist olewat. Ainult noorpaar ise ei näinud millestki hoolivat ja istus suurimas õnnelikkuses üksteise kõrwal. Wiimaks tõsis del Mare oma istmelt püsti, nii et, lühikene, nagu ta oli, waewalt üle laua ääre nähtawale ulatas, ja algas pühalikul toonil:

„Minu armsad lapsed! Teie wanemad on kaugel, nii et nad seda tänast päewa teiega siin kahjuks mitte kaasa elada ei wõi. Lubage sellepärast minul, kui wanal, elust nii palju wintsutatud mehel, tänaseks nende asemele asuda ja mõne sõnaga meeletuletada meile kõigile neid põhjusi, mis meid siia pidulauda toonud. Oleme wastastikku kõik üksteisele oma tutwuse juhusele wõlgu. Juhus on meid aidanud terwetena kuni tänaseni läbi kõikidest hädaohtudest, juhus on näidanud meile neil juhtumistel nii mõndagi huwitawat ja ilusat. Sama juhus on teidki, armas noorpaar, üksteisega kokkutoonud, ja ma ei liialda palju, kui ütlen selle põhjal, et elu ainus weetlewam ja õnnelikum külg ongi wõimalus juhusteks. Sellepärast wõin sügawama rahuldustundega teile tänasel päewal õnne soowida selles, et olete mõistnud omale nii tähtsast juhusest kinnihaarata ja seda õnnelikult ärakasutada. . .

Ka meie mr. Hemp'iga kasutasime praegu nimelt üht wäikest juhust. Nagu nimelt teate, tahtsid meie truud indiaanlased Paodo ja Diego juba eila meid jumalaga jätta, et oma kodumetsadesse tagasi pöörda. Alles praegu lahkusid nad wõõrastemajast, peale selle, kui nendele nende tasu ära olime maksnud. Aga uskuge, — just wiimasel silmapilgul tuli meil meele, et siin wäikeses sadamalinnakeses õieti igasugused wõimalused puuduwad ühegi wäärilise asja leidmiseks ja omandamiseks, ja siis mäletasin mina, et meie saatjal Paodol kaasas oli üks ilusam nendest haruldasest mustadest teemantidest, mida ma iial näinud. Taewas teab, kust siinsete dshunglite põhjast ta tema kätte sattunud. Ma usun, et ainult Lõuna-Ameerika kliima sarnaseid kunagi kaswatanud. Ja nüüd on ta siin, see juhus — mälestusmärgina noorpaarile mr. Hemp'i ja minu poolt tänase päewa puhul. . .“

Nende sõnadega ulatas ta Hertyle kätte tõesti huwitawama kalliskiwi, mida keegi nendest senini näinud. Ehk

küll teemant oli lihwimata, wõis teda lugeda juba suuruselt esimeste hulka maailmas.

Herty tänas lihtsate, soojade sõnadega mõlemaid wäärtuslise kingi eest ja arwas omaltpoolt, et tal nüüd wõimalik Queenstownis isa ees uhkeldada, et kaunimaid kalliskiwe sugugi mitte Queenstown ei anna.

Tuju tõustes wõttis ka mr. Hemp sõna ja laskis noorpaari elada, kuid tegi seda wäga kuiwalt ja nähtawalt sunnitult, ning üllatas kõne lõpuks kõiki ootamata teatusega, et ta kahjuks tungiwatel põhjustel mrs. Herty kutse: Queenstowni tulla wist mitte tarwitada ei saa, waid otse Inglismaale peab sõitma.

Kuigi kõik sarnase teadaande tõelist põhjust arwasid, ei räägitud sellest pikemalt, ning wahejuhtumise mulje tasandamiseks pani Uus ette kõikide koosolejate nimel Queenstowni, Herty isale tänase uudise üle telegramm läkitada. Weel wiibiti koos ligi hommikuni, siis walgus seltskond wastastikkuste soowidega laiali, igaüks wäsimusest puhkama, mis seda tarwilikum oli eel-lähedast ärasõitu.

Kaksteistkümnes peatükk.

Ükfindus.

Mõtetes astus Ghoc mööda pimedat metsaalust, öö waewalises rohekas hämaruses otsides teed oma lapsepõlwe kadunud kodu poole. Endise kindlusega tabas ta samm õiget rada üle hapra tihnikurisu, kärata hiilides edasi, hoidis wanal harjumisel omad meeled ärksalt walwel ümbruse piilumiseks; kuna kõik ta mõtted ainult wägise unenäolisse minewikku tagasi kippusid.

Nüüd oli ta kord lahti inimeste seltsist, waba sellest wõõrast ümbrusest, millesse omast meelest nii äraarwamata ammu aja eest ta tahtmata kistud, lihtsas looduslapse südames kõigest loobumise raskemeelsusest hoolimata pääsmise sügaw rahuldustunne. Teadis eneses wastupanekuta tungi maharaputada, tappa mälestusest kõik ettekujutused, mis jäänud kokkupuutumisest inimestega, selle nii imeliku, wõõra ja õudse ilmaga, millega seni end wägise harjutanud.

Juba mitu päewa oli ta üksi. Kuid kiusawalt järeljätmata ikka weel ristlesid tema kannul tuhat mõtet, weel

wärskelt ühenduses unenäoga tema seljataga. Ghoc'i loodusline mõtlemiswõime, saanud uut hoogu sellest pinewil elust, mida elanud ta inimeste seltsis, küsis temalt tuhandeid wastamata ristküsimusi.

Kes on ta õieti? On ta ikkagi inimene, nagu ta mõnel korral juba uskuma jäänud. Kuid sealsamas liikkas sama looduslooma instikt, mis äsja alles teda inimeste ringist tulema meelitanud, hoolimata selle arwamise ümber ja tõendas wastupidiselt, et iialgi ei wõiks ta end lugeda sarnaseks inimestele, et nii wäline kui ka hingeline wastolu teda inimestega iialgi koduneda ei laseks, et ta inimeste hulgas paremal juhtumisel ainult rääkiwaks, wastutuseta koduloomaks oleks wõinud jääda.

Miss Herty, nagu ta teda ikka weel eneses nimetas, oli, nagu lubanud, teda enesega ühes Aafrikasse, oma isakodu Queenstowni toonud. Kuid juba Ameerikast saadik laulatuse silmapilgust peale oli järjest Ghoc'is selguw arusaamine maadwõtnud, et tal nüüdsest igasugune wõimalus wõetud weel mingil wiisil oma lugupidamist oma esimese naise wastu, keda ta näinud, ja keda tema ürgolewusline loomus jumaldama sundinud, weel tänulikult wäljendada. Ikka rõhuwamalt oli ta tunnud oma oleskelu mõttetust olewuse ligiduses, kelle poole teda arusaamata tung kiskus, kellele nüüd aga mõttetu oleks kuidagi meeldida püüda.

Ghoc'i enesearmastaja süda pöördus lukku inimeste wastu üldse. Kiwistudes külmaks, kaotas ta kõik senise huwi nende töö ja toimingugle, ning sügawamasse hingepõhja warjulejäänud metselaniku loomus wõis end jälle wabamalt liigutama hakata. Kaua wäga ta ei kaalunud. Ta oli tark küllalt, et oskas nüüd kasutada oma kogemusi inimeste seltsist põgenemiseks sellest. Ta teadis nüüd, et wiibib samal manneril, kust ta omalajal eemalepaisatud, ning uuriwate küsitluste ja juurdlemiste wiljana sai ta lõpuks umbes aimu sellest, kui mitmeid sadandeid penikoormaid teda lahutab nendest piirkondadest, kust teda omalajal wälja toodud.

Ta kawatses wargsi põgenemist. Ei hoolinud aimatagi neid hädaohte, mis wõisid lahutada teda kaugest eesmärgist. Ning ühel nimetul päewal, mil tundis ennast kõigest senisest küll olewat, oli ta Queenstownist, kus olnud kõigi kaewurite imetlusesemeks ja lemmikuks, järsku kadunud.

Läks otse põhjapoole, hoidis end kõugele kõigist inimasundustest, teadwuseta julge, et tema loodusline instinkt nüüd seda wabamamalt, kõigist inimkätel walmistatud abinõudest täpsemalt, korrakski teda walitud teesihist eksida ei lase. Ikka oskas ta läbi kõrbete ja rohtlaante mööda hiilida igast ettetulewast inimesest, mustast ehk walgest, samuti osawalt, nagu enne, sirutas ta oma keha tabama juhuslist saaki, et metslooma winske lihaga oma kõhtu täita. Muretult kannatas ta nälga, kindlas nõus, et wanasse tuntud kodupiirkonda jõudes teda endine hooleta elu ootab, sest nagu meelega tahtis ta mõistus unustada seda, et ka oma kodudshunglite elanikkudele ta wahepeal ehk hoopis wõõraks jäänud.

Juba mitmendat päewa oli alganud tihe ürgmets temas elutsewate olewustega, kuid weel ei olnud Ghoc juhtunud nägema kedagi, keda mälestus alles oleks hoidnud. Lugematute metsloomade reas nägi ta ainult wõõrastawaid nägusid ja waenulikke pilke. Nii mõnegagi nende hulgast tuli tal tahtmata jõudu katsuda, sest tema loomuse uhkus laskis teda ainult wiimase häda puhul wõitluseta taganeda. Kuid kaljukindlalt rühkis ta päewast päewa edasi.

Imelik wäikene oli olnud põhjus, mis Ghoci oli sundinud kord oma kawatsust teostama ja Queenstownile selja pöörama. Nimelt oli ta korra tabanud Hertyt oma mehe seltsist ühel harilikul silmapilgul, mil nad üksteist suudelnud. Ta teadis selle tähendust, teadis omas otsekohesuses hinnata seda, kui kahe inimese õrnuse suurimat wäljendust, ning temagi osa inimese werest, tarretanud seda pilti nähes juhmilt toanurka, hakkas tummalt mässama karwastes soontes, ja õieti ehtsa armukadedana oli ta teinud oma järelduse. Ägeduse wihaks aga ei olnud Ghoci südames ruumi, sest selleks kartis tema lihtne lugupidamine naisele kuidagi pahameelt walmistada.

Warem oli ta kuulnud omi juhtumuste kaaslasi nii mõnelgi korral rääkiwat ka oma oletatawast isast, muinasjutulisest dshunglikwägilasest Tarzanist. Wiimasele oli Inglismaale teade saadetud, et nüüd lõpuks ta oma armastatawat poega nägema wõib tulla. Ghoci süda aga jäi külmaks sellele uudisele, sest ta oli külmaks jäänud inimeste wastu üldse, ja Tarzan oli ju ka inimene.

Nüüd oli ta niikaugel, et ei tarwitsenud midagi enam teada inimestest, nende keerulisest üleolewast elutsemisest,

ei tunnud enam end surutud olewat nende elu kitsaste raamide nööridesse. Juba mitmendat päewa ei näinud ta siin metsas enam jälgegi nendest. Kaswawal lootusel igatses ta nüüd ainult oma sihi saabumist. Tumedalt rändasid sõnatud mõtted kummalise ahwinimese wäsinud ajus, kangekaelselt otsiwas kadunud kodu.

Jõuab ta kunagi sinna? Suudab ta jälle laskuda wanasse ellu, puhkama ajutisest wiibimisest wõõrsil, ehk on ta jäädawalt määratud ekslima kahe maailma wahet, rahutult waibuma õnnetus lõpus? Jõuab metsade laps oma Tugailiga üldse weel edasi, ehk wõtawad juba warem inimesed teda jälle oma kägistawa elu klambritesse?

Kes teab...

Lõpp.